

کتابشناسی موضوعی

تهیه کنندگان:

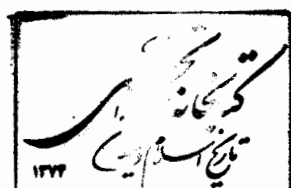
اصغر قائدان

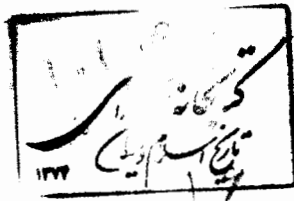
مهناز میریان

رایز

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۹۵۵۱۲۹

۴۹۶۸۶

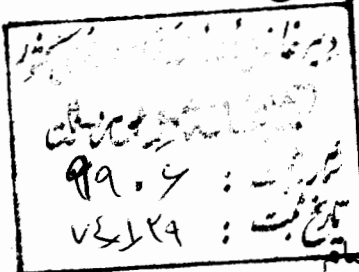
۴۹۶۸۶

کتابشناسی موضوعی ری

اسکی شد

«کتب چاپی، خطی، مقالات، نشریه‌ها،

اسناد و فرامین»

به اهتمام

اصغر قائدان - مهناز میریان

نام کتاب کتابشناسی ری
گردآورندگان..... اصغر قائدان - مہناز میریان
ناشر..... رایزن
حروفچینی ہفتہ نامہ ری
چاپ چاپ کارور
تیراژ..... ۱۵۰۰
نوبت چاپ اول
تاریخ انتشار..... ۱۳۷۳

تقدیم به آستان مقدس
حضرت عبدالعظیم حسنی
و سایر امامزادگان که در ری آرمیده‌اند

فهرست عناوین

- سرآغاز: ری در بستر تاریخ ۱۸-۱۳
- شرح دو منبع تاریخی کهن در مورد ری که از بین رفته است ۲۰-۱۹

فصل اول

- آثار خاص در مورد تهران وری (تحقیقات و تالیفات جدید)..... ۲۷-۲۳

فصل دوم

- نسخ خطی در موضوع تاریخ، جغرافیا و رجال ری ۳۳-۳۱

فصل سوم

- منابع و تالیفات تاریخی مرتبط با ری ۴۶-۳۷

فصل چهارم

- منابع و تالیفات جغرافیایی مرتبط با ری ۵۲-۴۹

فصل پنجم

- الف - سفرنامه‌ها ۵۸-۵۵
- ب - تراجم و سرگذشت نامه‌ها ۶۳-۵۸

فصل ششم

- الف - دائرة المعارفها و فهارس ۶۷-۶۹
- ب - نقشه‌ها و گراورها، اقتصاد و آمار ۶۹-۷۰
- ج - باستان‌شناسی، معماری و هنر اسلامی ۷۰-۷۳

فصل هفتم

فهرست مقاله‌های مربوط به ری در نشریه‌ها و مجله‌ها از آغاز تا سال ۱۳۷۰

- الف - تاریخ و جغرافیا ۷۷-۷۹
- ب - باستان‌شناسی و آثار باستانی‌ری ۷۹-۸۰
- ج - آثار و ابنیه‌های تاریخی ری در دوران اسلامی ۸۰-۸۳
- د - زبان‌شناسی و لهجه‌ها ۸۳

فصل هشتم

- معرفی و توصیف چهار اثر ارزشمند و بی‌نظیر در باب تاریخ، جغرافیا، اماکن،
مذهب و رجال ری از مرحوم استاد دکتر حسین کریمان ۸۷-۸۸
- الف- فهرست عناوین جلد اول ری باستان - مباحث جغرافیایی
شهرری بعهدآبادی ۸۹-۱۰۶
- ب - فهرست عناوین جلد دوم ری باستان - «مذهب و تاریخ و رجال و نواحی ری
باستان یا سوابق پهنه طهران و دیهه‌های کهن آن» ۱۰۶-۱۱۶
- ج - فهرست عناوین برخی از آثار بازمانده از ری قدیم «بقایای بناهای ری
کهن که بر فراز کوهها و تپه‌های آن حدود از شاهان و امرا
و بزرگان پیشین بجای مانده است» ۱۱۶-۱۲۱
- د - فهرست عناوین بخش اول قصران (کوهسران) «مباحث تاریخی،
جغرافیایی، اجتماعی، مذهبی، وصف آتشگاه منطقه کوهستانی ری باستان
و طهران کنونی ۱۲۱-۱۲۳
- هـ - فهرست عناوین بخش دوم قصران (کوهسران) بخش دوم ۱۲۳-۱۳۲

و - فهرست عناوین تهران در گذشته و حال ۱۴۸ - ۱۳۳

فصل نهم

توصیف یک اثر ناشناخته ارزشمند در باب تاریخ تراجم شهرری بنام «جنة النعیم
و العیش السلیم» تألیف باقر بن اسماعیل کجوری مازندرانی ۱۶۳ - ۱۵۱

فصل دهم

توصیف مجموعه اسناد و فرامین ری و آستانه مقدس حضرت عبدالعظیم، گردآورنده
دکتر محمد علی هدایتی، به همراه فهرست اسناد و متن قدیمی ترین سند موجود
از دوران صفوی و قاجار ۱۷۲ - ۱۶۵

فصل یازدهم

تحقیقات خارجی [انگلیسی، فرانسه، آلمانی] ۱۸۴ - ۱۷۵

منابعی که برای گردآوری و تهیه این کتابشناسی مورد بهره برداری قرار گرفته است.

- افشار، ایرج، فهرست مقالات ایرج افشار، ۶ مجلد، علمی فرهنگی ۱۳۶۷
- بنی آدم، حسین، کتابشناسی ده ساله ایران (۱۳۳۳-۱۳۴۲)، تدوین ایرج افشار انجمن کتاب ۱۳۴۶
- تکمیل همایون، ناصر، کتابشناسی تهران، جلد اول، کتابها، گروه پژوهش درباره تهران، زیر نظر ناصر تکمیل همایون، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی ۱۲۶۹.
- حقیقت نائینی، غلامرضا، کتابشناسی شهر و شهرسازی، گروه مطالعات و برنامه ریزی شهری، معاونت هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور، چاپ اول مرداد ۱۳۷۰
- دانشکده علوم اجتماعی و تعاون. فهرست مقالات مردم شناسی - مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی اجتماعی ۱۳۵۶.
- سازمان نقشه برداری کشور، کتابشناسی جغرافیای ایران، جلد اول، سازمان نقشه برداری کشور، چاپ دوم ۱۳۶۵
- کتابخانه آیه الله نجفی مرعشی، فهرست راهنمای نسخه های خطی کتابخانه آیه الله مرعشی قم، کتابخانه آیه الله نجفی مرعشی ۱۳۷۰.
- کریمان، حسین. ری باستان، دو جلد، تهران انجمن آثار ملی ۱۳۴۵
- مشار، خانابا، فهرست مولفین کتب چاپی، خانابا مشار، تهران، بی نا، ۱۳۴۰.
- منزوی، احمد. فهرست موضوعی نسخ خطی فارسی، دانشگاه تهران ۱۳۳۵

-Abolhamd.a.et.pakravan.n. BIBLIOGRAPHIE FRANCAISE DE CIVILISATION IRANIENNE. presses universitaires de tehran 1972.

-Nawabi, y.m. ABIBLIOGRAPHY OF IRAN. 1971- tehran

سراغاز

ری در بستر تاریخ

در این تحقیق، کتابشناسی شهری ارائه خواهد شد که قریب به شش هزار سال در پهنه تاریخ به عنوان یکی از اقالیم چهارگانه، دارای تمدن و فرهنگ منحصر به فردی بوده است و کمتر، مورخ، باستان‌شناس، جامعه‌شناس، سیاح و محقق است که مجذوب و متوجه این شهر نشده باشد. انبوه این منابع و تحقیقات تاریخی، جغرافیایی، بیانگر این مطلب است. در این کوتاه سخن برآنیم تا تاریخچه‌ای بسیار مختصر از این شهر تاریخی ارائه نمایم تا شاید گوشه‌ای از اهمیت و اعتبار این شهر تاریخی را به منصفه ظهور رسانیم.

الف. پیدایش ری

بسیاری از مورخان بنای نخستین این شهر را به «شیث بن آدم» و گروهی به شاهان اساطیری باستان از جمله «هوشنگ پیشدادی» فرزند کیومرث و بعضی نیز به «روی» یا «رازی» از فرزندان نوح نسبت داده‌اند و کسانی نیز آن را به «کیخسرو» پسر سیاوش و یا به «ری بن بیلان بن اصفهان بن فلوج» منسوب کرده‌اند. کاوشهای باستانی و سفالهای بدست آمده در حوزه ورامین و ری، قدمت این شهر را به شش هزار سال پیش می‌رسانند. در منابع کهن تاریخی و مذهبی به نامهایی از ری بر می‌خوریم که نشان از اهمیت و قدمت این شهر باستانی می‌دهد، از جمله: «ری» در «توپیست» به صورت «راگس» (*Rages*)، در «ژودیت»، «راگو» (*Ragau*)، در منابع یونانی، «راگو» (*Rhagoe*)، در اوستا، «رغه» (*Ragha*)، «راگا» (*Rhaga*)، «راگیا» (*Rageia*) در «سریانی» (*Rai*)، در ارمنی (*Re*)، در «پهلوی» (*Rai , Ragh , Rag.Rak*) آمده است. سلوکیان این شهر را «اروپا» (*Europa*)، «اروپوس و اروپس» (*Europos , Europus*) خوانده‌اند و ساسانیان آن را «ری» ری اردشیر، رام اردشیر یا ری شهر و رام فیروز» نام نهاده‌اند.

در دوران اسلامی به نامهای ری، راژ، راژس، راژیا، رای، «محمدیه» نیز خوانده شده است.

الف - ری قبل از اسلام

این شهر در دوران زرتشت مرکز و پایگاه دینی و مقدس «مغان و زرتشتیان» محسوب شده و تقریباً نوعی حکومت دینی مثل حکومت پاپ در واتیکان بوسیله موبدان موبد با عنوان «زرتوشتَر تمه» (یعنی همانند زرتشت) بوده است. مورخان این شهر را نیز محل تولد «زرتشت» دانسته‌اند ولی صحیح تر این است که محل تولد مادرش در این شهر بوده است. بنابر این دین اولیه مردم آن را باید زرتشتی دانست که قبل از زرتشت، مغان در آن زیسته‌اند. آتشکده بزرگی که در تپه میل از عهد ماد و هخامنشی بوده، بیانگر اعتقاد مردم این سرزمین به تقدس آتش می‌باشد.

در دوره آشور، این سرزمین یکی از ایالات آن بود و یهودیان قدیم ری از جانب آشوریان در آن ساکن شده‌اند.

«کورش» وقتی به حکومت رسید و سرزمین ماد را از دست «آستیاگ» رهایی بخشید، ری و سایر قسمت‌های ماد، را به یکی از فرزندانش سپرد و نام «ری» در کتیبه «بیستون» در کرمانشاه که از داریوش بر جای مانده به عنوان «رگا» (*Rage*) ثبت شده و در آن از حوادث مرتبط به این شهر سخن گفته شده است.

اسکندر مقدونی برای فتح سرزمین ایران در تعقیب داریوش کُذمان به ری آمده و چند روز در آن جا به استراحت پرداخت و پس از تعیین ساتراپ این شهر به ادامه لشکرکشی خود پرداخت. در دوران جانشینان اسکندر یعنی سلوکیان این شهر دچار زلزله‌ای شدید شد و لذا بیشتر شهر ویران گشت. سلوکوس اول آن را تجدید بنا کرده و نامش را «اورپس *Eurpes*» گذاشت. چراکه نام موطن او بود.

در دوران اشکانیان نیز این سرزمین اهمیت و شهرت خاصی داشته است. آنان، ری را «ارشکیه» نامیده و در مقابل بابل پایتخت زمستانی آنها این شهر را پایتخت بهاره قرار دادند. در دوران فرهاد اول (اشک پنجم) رسماً به تصرف اشکانیان درآمده و تا پایان حکومت آنان همچنان در اختیار ایشان بود.

اردشیر بابکان، موسس سلسله ساسانیان، آخرین جنگ خود را با اردوان پنجم، آخرین پادشاه اشکانی که از ری آغاز شده بود با پیروزی به انجام رسانید و ضمن ازدواج با دختر اردوان در کاخ وی سکونت گزید.

مرزبانی و حکومت ری در دوره ساسانیان به خاندان مهران واگذار شده بود.

فیروز ساسانی، شهرری را ترمیم و آن را رام فیروز نام نهاد. خسرو انوشیروان نیز بتهای آتشکده ری را بیرون ریخت. یزدگرد، آخرین پادشاه ساسانی، پس از شکست «جلولاء» به سال هفده هجری، برای مقابله دیگری با سپاه اسلام به شهرری آمده و به بسیج نیرو پرداخت.

ب- ری پس از اسلام

ری پس از جنگ نهاوند همانند سایر نقاط ایران، در سال ۲۲ هجری و در دوران خلافت عمر بن خطاب به تصرف مسلمانان درآمد. فاتح آن را قرطه بن کعب انصاری دانسته‌اند. این شهر از جمله شهرهایی است که مردم آن با قبول جزیه و خراج به کیش و آئین خود باقی ماندند و آتشکده آنان نیز همچنان پا برجا ماند، ولی به مرور زمان بسیاری از زرتشتیان دین جدید را پذیرفته و روز به روز بر جمعیت مسلمانان این شهر افزوده می‌شد. «مغیره بن شعبه» والی کوفه، «کثیر بن شهاب حارثی» را به حکومت این شهر گماشت. وی توانست مردم آنجا را که عهد خود با مسلمین را شکسته و دست به طغیان زده بودند مطیع سازد. در دوران خلافت عثمان بن عفان، «براین عازب» والی ری شد. بارها مردم این شهر دست به قیام علیه اعراب زدند ولی همواره بدست عمال خلیفه از جمله توسط سعد بن ابی وقاص، قرطه بن کعب و دیگران سرکوب شدند. در دوران خلافت امام «علی (ع)» «یزید بن قیس الارحبی» از جانب امام والی ری، همدان و اصفهان شد.

«معاویه بن ابی سفیان» نیز «زیاد بن ابیه» را حاکم ری، بصره و خراسان کرد و پس از آن، «کثیر بن شهاب» به ولایت این شهر رسید.

«عبیداله بن زیاد»، «عمر بن سعد بن ابی وقاص» و «شمربن جوشن» را به طمع حکومت این شهر فریفت و آندو نواده رسول خدا (ص) و بهترین خلق روی زمین را برای بدست آوردن حکومت این شهر به شهادت رسانیدند. در این باره دو بیت شعر منسوب به عمر بن سعد است که:

أَثَرُكَ مُلْكُ الرِّىِّ وَالرِّىُّ مُنِيتِى	أَمْ أَرْجِعُ مَرْمُومًا يَقْتُلُ الْحُسَيْنِ
وَفِي قَتْلِهِ النَّارُ الَّتِي لَيْسَ دُونَهَا	جِجَابٌ وَ مُلْكُ الرِّىِّ قُرَّةَ عَيْنِي

«آیا حکومت ری را در حالیکه آرزو و هدف من است رهاکنم یا نکوهش و سرزنش در قتل حسین را بر خود پذیرا شوم که در قتل او آتشی است که ورای آن حجابی نیست در حالی که حکومت ری نور چشم من است.»

پس از مرگ «یزیدبن معاویه»، مردم ری به رهبری «فرخان رازی» دست به قیام زده و عامل خلیفه را بیرون کردند، «عامربن مسعود» امیر کوفه نیرویی برای دفع این قیام فرستاد، شورش به شدیدترین وجهی درهم شکسته شد.

پس از اندی نماینده‌ای از سوی مختار به حکومت ری منصوب و در این هنگام این شهر شاهد قیام خوارج گردید که از پشتیبانی نسبی مردم نیز برخوردار بود. این قیام نیز توسط سپاهیان اموی سرکوب شد و تا پایان حکومت امویان مردم ری تحت سلطه و منقاد آنان بودند.

در سال ۱۳۱ هجری ری پس از قیام عباسیان، از دست امویان خارج و نماینده‌ای از جانب حکومت عباسی برای اداره شهر اعزام شد. در این زمان قیام سنباد خرمی مدتی شهر را از دست عمال بنی عباس آزاد نمود ولی با شکست وی، دو مرتبه تحت سیطره بنی عباس درآمد و مهدی فرزند منصور عباسی حاکم این سرزمین شد که در این سال (۱۴۹ هـ) «ری» به «محمديه» تغییر نام یافت و تا پایان قرن سوم یکی از بهترین و عظیم‌ترین شهرهای آسیا گردید.

یحیی بن زید در قیام برادرش محمد نفس زکیه که علیه حکومت بنی عباس صورت گرفت به ری آمده و این شهر را در اختیار گرفت. از همین هنگام بود که تشیع به ری راه یافت ولی دیری نپائید که با شکست قیام یحیی، ری مجدداً تحت اختیار سلطه عباسیان درآمد.

موسی الهادی بر ترمیم این شهر همت گماشت و موسی آباد را در نزدیکی آن ساخت، چون فرزندش هارون الرشید در این شهر متولد شده بود، اهتمام و علاقه خاصی به این شهر مبذول نمود و فضل بن یحیی را به حکومت آنجا گماشت.

به هنگام ظهور سلسله‌های ایرانی، ری بدست «طاهریان» افتاد و بارها دست بدست گشت و لذا اوضاع آشفته این شهر، فرصت مناسبی برای رشد تشیع فراهم نمود. پس از اندی سامانیان ری را از دست خلفای عباسی رها کرده و اسماعیل سامانی، «ابوصالح منصوربن اسحاق» برادرزاده‌اش را به ولایت این شهر گماشت. وی همان کسی بود که فیلسوف و پزشک نامی ری یعنی «محمدبن زکریای رازی» کتاب «الکناش» خود را بنام وی

تصنیف و آنرا «طب منصورى» نامید. اندکی بعد «قاسم بن حسن علوی» معروف به «داعی صغیر» با سپاهی عظیم از دیالمه و گیل به ری آمده و حاکم سامانی را از این شهر اخراج کرد و چندی در این شهر اقامت نمود حاصل اقامت موقت او در این دوران، گسترش تشیع در ری بود. وقتی داعی صغیر بدست مرداویج کشته شد، نفوذ دیلمیان از این شهر برچیده و مرداویج آن جا را پایتخت خود قرار داد.

بزودی، حسن رکن الدوله فرزند علی به حکومت ری نشست و قدرت آل بویه را بر این شهر تثبیت نمود و لذا مدتی پایتخت این سلسله شیعی شد. در این دوران بود که تشیع کاملاً در ری قدرت یافت.

فخرالدوله حاکم این شهر به آبادانی آن همت گماشت و دژی بنام «فخرآباد» ساخت که گویا همان دژ «رشکان» باستانی بود که بمرور تخریب گشته بود. وزیر با کفایت او یعنی صاحب بن عباد که از زهاد و دانشمندان بزرگ شیعه بود کتابخانه‌ای مشهور در این شهر داشت و به گسترش تشیع در این سرزمین کمک شایانی نمود.

استقرار حکومت شیعی آل بویه در این شهر مستعجل بود و دیری نپائید که سلطان محمود غزنوی به سوی این شهر لشکر کشید و آن را از تصرف مجدالدوله بویه‌ی بیرون ساخت. فرزند محمود یعنی مسعود غزنوی حاکمی برای ری فرستاد ولی اندک زمانی این شهر، از تصرف او خارج و بدست سلاطین سلجوقی افتاد و طغرل سلجوقی آنجا را پایتخت خود قرار داد. مسجد جامع طغرل از بناهای اوست.

شهرری همانند بسیاری از شهرهای ایران از تاخت و تاز مغول در امان نماند. آنان پس از تصرف این شهر قریب به هفتصد هزار نفر را کشتند که اگر اغراقی نباشد این امر حاکی از اهمیت و جمعیت فراوان این شهر در دوران مذکور است. از این پس ری هرگز نیاسود و هراز چندگاهی مورد هجوم مغولان، ایلخانان، تیمور، حکمرانان قره قویونلو و آق قویونلو قرار می‌گرفت و بین آنها دست بدست می‌گشت، گویا سرنوشت، چیزی جز نابودی و ویرانی آن را رقم نزده بود.

هر چند که شاه اسماعیل صفوی این شهر را به تصرف درآورد ولی در دوران حکومت شاه طهماسب صفوی، تهران که یکی از قراء کوچک ری بود، وارث این شهر کهن شش هزار ساله شد. از این پس شهر باستانی ری تقریباً از اهمیت افتاد و طهران می‌رفت تا نقش تاریخی آن را تداوم بخشد.

در عصر حاضر یعنی پس از انقلاب اسلامی، به علت برپایی حکومتی دینی و سیاسی، شهر ری به عنوان شهری مذهبی و تاریخی مورد توجه قرار گرفت و آستانه حضرت عبدالعظیم حسنی و سایر امامزادگان به عنوان یکی از مراکز مذهبی و مقدس بیش از پیش نقش خویش در تاریخ مذهبی این شهر را باز یافت.

در پایان بر خود لازم می‌بینیم که از اهتمام مقام محترم تولیت آستان مقدسه حضرت عبدالعظیم حسنی جناب حضرت حجة الاسلام و المسلمین ری‌شهری و جانشین گرامی ایشان جناب آقای دکتر پورنجاتی در چاپ و نشر این اثر تشکر نموده و همچنین از همکاری و مساعدت مراکز علمی و اطلاع رسانی کشور از جمله کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی، سایر کتابخانه‌های تهران، اصفهان، قم و مشهد مقدس سپاسگذاری نمائیم.

والسلام

گردآورندگان

۷۳/۲/۲

توصیف دو منبع تاریخی کهن در مورد ری که از بین رفته‌اند

در قرون چهارم و ششم هجری، دو اثر بسیار ارزشمند و جلیل‌القدر در تاریخ ری بوسیله دو دانشمند ارجمند به رشته نگارش درآمد و در حقیقت نخستین آثاری بوده‌اند که تاریخ مفصل ری را تا آن قرون در بر می‌گرفته‌اند، ولی متأسفانه امروزه از آنها اثری نیست و به مرور زمان از بین رفته‌اند. این دو اثر ارزشمند، یکی «اخبار ری» تألیف «ابوسعبد منصور بن حسین آبی» وزیر «مجدالدوله دیلمی» و دیگری نیز به نام «تاریخ ری» بوسیله «شیخ منتجب الدین رازی» به رشته تصنیف درآمد است. تاریخ تألیف حسین آبی حدوداً اواخر قرن چهارم هجری بوده و تاریخ منتجب الدین نیز در اوایل نیمه دوم قرن ششم به نگارش درآمد است.

۱- اخبار ری: ابوسعبد منصور بن حسین آبی (م ۴۲۲ ق)

«ابوسعبد منصور بن حسین آبی» وزیر دانشمند «مجدالدوله رستم بن فخرالدوله دیلمی» (بویه) در دوران وزارت خویش دست به تألیف نخستین کتاب در باب تاریخ ری زده و آن را «اخبار ری» نامید. این کتاب که منبع مفصلی در مورد تاریخ و جغرافیای تاریخی ری بود حدوداً در اواخر قرن چهارم هجری به دستور مجدالدوله دیلمی تألیف یافت و تا قرنهای بعد نیز مورد استفاده مورخان و جغرافی نویسان بود. کسانی چون رافعی در «التدوین فی التاریخ القزوین»، حافظ ابرو در «مجمع التواریخ سلطانی»، فصیحی در «مجمل التواریخ» از کتاب او بهره‌ها گرفته‌اند و آخرین ایشان یعنی یاقوت حموی نیز بارها از کتاب اخبار ری ابوسعبد آبی در «معجم البلدان» خویش بهره‌برده و این می‌تواند دلیلی بر موجود بودن این اثر تاریخی مهم، تا قرن هشتم باشد. از این قرن به بعد اثر دیگری از اخبار ری دیده نمی‌شود. (در رابطه با این کتاب و ابوسعبد آبی ر- ک، ری باستان، دکتر حسین کریمان، معجم البلدان یاقوت مجلدات ۲ و ۴، یتیمه‌الدهر ثعالبی، مقدمه النقض فی بعض مثالب النواصب قزوینی رازی)

۲- تاریخ الری: منتجب الدین رازی (م ۵۸۵ ق)

نزدیک دو قرن پس از تألیف نخستین کتاب در تاریخ ری، یکی از علماء و اندیشمندان بزرگ ری به نام «ابوالحسن علی بن عبیدالله بن حسن بن حسین» مشهور به «شیخ منتجب الدین رازی» به تألیف تاریخی در مورد ری پرداخت و از کتاب ابوسعبد آبی بهره‌ها برد.

در حقیقت می‌توان گفت به تکمیل تاریخ او پرداخت، اگر این دو اثر ارزشمند تاریخی امروزه در دست بود شاید تاریخ ری بگونه‌ای دیگر بود. منتجب‌الدین رازی از شاگردان طبرسی، صاحب مجمع البیان، ابوالفتوح رازی صاحب تفسیر مشهور به ابوالفتوح، سید مرتضی رازی و سید فضل‌الله راوندی بوده است.

(ر-ک، لسان المیزان ابن حجر، طبقات الشافعیه تاج الدین سبکی و ری باستان دکتر حسین کریمان).

فصل اول

آثار خاص در مورد ری و طهران قدیم

در سده اخیر تحقیقات تاریخی، اجتماعی، جغرافیایی فراوانی پیرامون شهر تهران و ری انجام شده است.

در این فصل کتابشناسی آثار کلی و خاص در مورد ری ارائه می‌گردد که بعضی از این کتب بطور مستقل و در خصوص ری به نگارش در آمده و بعضی از آنها در مورد طهران قدیم است که در آن فصلها یا با بهایی به ری اختصاص داشته است. منابع مذکور از آثار و تحقیقات جدید می‌باشد.

آثار کلی، (تاریخی، جغرافیایی و...)

- بلاغی، عبدالحجت، (۱۲۷۴ ق)

۱ - تاریخ تهران، عبدالحجت بلاغی، قم، [بی‌نا] ۱۳۵۰ ش

مباحث ج اول: ۱ - قسمت مرکزی تهران و اطراف آن، [۳۶۸] ص، ۲ - قسمت شمالی و اطراف آن «شمیران قدیم»، [۲۱۸] ص

مباحث ج دوم: ۱ - قسمت غربی و اطراف آن، [۵۳] ص، ۲ - قسمت جنوبی و اطراف آن، [۳۴۵] ص (در این قسمت شهرری، مسائلی تاریخی و جغرافیایی آن مورد بحث قرار گرفته است) ۳ - قسمت شرقی و اطراف آن، [۳۴] ص

- جابری، حسن

۲ - تاریخ اصفهان وری و همه جهان، شیخ حسن جابری به اهتمام عمادزاده [بی‌ن] [بی‌م] ۱۳۲۲ ش -

- جعفریان، رسول

۳ - تاریخ گسترش شیعه در ری، رسول جعفریان، مشعر، تهران ۱۳۷۱ ش

- جواهر کلام، عبدالعزیز

۴ - تاریخ طهران، عبدالعزیز بن عبدالحسین آل صاحب جواهر، تقریظ محمد قزوینی و با ضمیمه جدید، طهوری، چاپ دوم، تهران ۱۳۵۷.

- حسن بیگی، محمدرضا

۵ - طهران قدیم، محمدرضا حسن بیگی، ققنوس، چاپ اول ۱۳۶۶، [۴۸ ص].

- ذکاء، سمسار

۶ - تهران در تصویر، یحیی ذکاء و محمدحسن سمسار، ج ۱، سروش، تهران ۱۳۶۹ (تصویر).

- رازی، محمد علیجان.

۷ - زندگانی حضرت عبدالعظیم حسنی، محمد علیجان بن ملاحسین رازی کاشانی، چاپ سربی، تهران ۱۳۶۸ ق، رقی [۱۵۲ ص].

- زاوش، ح. م.

۸ - تهران در گذرگاه تاریخ، ح. م. زاوش، اشاره، چاپ اول، تهران ۱۳۷۰.

- شهری، جعفر

۹ - تهران قدیم، گوشه‌ای از تاریخ اجتماعی، جعفر شهری، امیرکبیر، تهران ۱۳۵۷، [۲۸۸ ص].

- صفوی رحیم‌زاده

۱۰ - داستان شهربانو، رحیم‌زاده صفوی، چاپ سربی تهران ۱۳۲۷ و ۱۳۱۰ [۳۱۶ ص].

- صفی‌نژاد، جواد

۱۱ - مونوگرافی ده طالب آباد، جواد صفی‌نژاد، موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی، تهران ۱۳۴۵ و دانشگاه تهران ۱۳۴۵. [۵۳۴ ص]

- عبرت نائینی، محمدعلی

۱۲ - تهران، محمدعلی عبرت نائینی، به اهتمام محمدعلی ناصح، کتابخانه شهشهانی، تهران ۱۳۱۵ ش، [۱۴۳ ص]

- عطاردی، عزیزالله

۱۳ - عبدالعظیم حسنی، حیات و مسنده، عزیزالله عطاردی، چاپ سربی، تهران ۱۳۴۴، وزیری [۳۲۰ ص]

۶۹۰۶
۷۴۱۲۹

- فرهنگ، محمدرضا

۱۴ - تهران، محمدرضا فرهنگ و جولائی، تهران ۱۳۲۸.

- قزوینی، محمد

۱۵ - تاریخ طهران، علامه محمدقزوینی، [بی‌تا] تهران ۱۳۲۵، [۹۷ ص].

- کجوری مازندرانی، محمدباقر بن اسماعیل

۱۶ - جنة النعیم والعیش السلیم، چاپ سنگی، تهران ۱۲۹۸، [۵۴۸ ص].

- کریمان، حسین

۱۷ - ری باستان، حسین کریمان، ج ۱ (مباحث جغرافیایی شهر ری به عهد آبادی، سلسله

انتشارات انجمن آثار ملی، تهران ۱۳۴۵ ش، [۷۵۶ ص].

۱۸ - ج ۲) مذهب و تاریخ و رجال و نواحی ری باستان = سوابق پهنه تهران و

دیهای کهن آن، انجمن آثار ملی، تهران ۱۳۴۹ ش [۹۳۲ ص].

- همان

۱۹ - قصران، مباحث تاریخی و جغرافیایی و اجتماعی و مذهبی و وصف آتشفشان منطقه

کوهستانی ری باستان و تهران کنونی، تهران ۱۳۵۶ ش. (در دو بخش).

- همان

۲۰ - برخی از آثار بازمانده از ری قدیم = بقایای بناهای کهن که بر فراز کوه‌ها و

تپه‌های آن حدود از شاهان و امرا و بزرگان پیشین بجای مانده، تهران ۱۳۵۶ ش.

- همان

۲۱ - تهران در گذشته و حال، دانشگاه ملی ایران تهران ۱۳۵۵ ش.

- مصطفوی، محمد تقی

۲۲ - آثار تاریخی تهران = اماکن متبرکه، محمد تقی مصطفوی، تنظیم و تصحیح،

میرهاشم محدث، انجمن آثار ملی، تهران ۱۳۶۱، [۴۸۴ ص]. مصور.

- نجمی، ناصر

۲۳- تهران عهد ناصری، ناصر نجمی، عطار، تهران ۱۳۶۴.

- همان

۲۴- ایران قدیم و طهران قدیم، ناصر نجمی، سرجانزاده، تهران ۱۳۶۲.

- همان

۲۴- دارالخلافه تهران = طهران عهد ناصری، زوار، تهران ۱۳۴۸، [۱۱۳ ص] و امیر کبیر ۱۳۵۴ ش. [۴۰۸ ص].

- نفیسی، سعید

۲۵- گفتگوی خانوادگی درباره تهران قدیم، سعید نفیسی، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، تهران ۱۳۵۳. [۵۲ ص]. مصور.

- همان

۲۶- طهران قدیم، انتشارات کتاب، تهران ۱۳۶۳، [۵۲ ص].

- همان

۲۷- جغرافیای تاریخی تهران، [بی ن] تهران ۱۳۵۲.

- وزارت آموزش و پرورش

۲۸- جغرافیای استان تهران، وزارت آموزش و پرورش = مخصوص دبیرستانهای استان تهران، سازمان کتابهای درسی، تهران ۱۳۶۳، [۴۸ ص].

- وزارت جنگ

۲۹- فرهنگ جغرافیایی ایران، وزارت جنگ، دائره جغرافیایی ستاد ارتش، ج اول، تهران ۱۳۲۸، [۲۴۷ ص].

- وزارت فرهنگ و هنر

۳۰- اطلس فرهنگی شهر تهران، مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی وزارت فرهنگ و هنر، شورای عالی فرهنگ و هنر، تهران ۱۳۵۵ ش.

- هدایتی، محمدعلی

۳۱ - آستانه ری = مجموعه اسناد و فرامین، گردآورنده محمدعلی هدایتی، نشر آستانه، تهران ۱۳۴۴ ش.

- یکرنگیان، حسین

۳۲ - جغرافیای تاریخی ری و تهران، میرحسین یکرنگیان، چاپ سربی، تهران ۱۳۳۲ ش، وزیری [۹۷ص].

۳۳ - ری، شهری به قدمت تاریخ بر آستان عبدالعظیم حسنی، چاپ سربی، تهران ۱۳۵۰ ق.

فصل دوم

نسخ خطی در موضوع تاریخ،
جغرافیا و رجال ری

در این مبحث به مخطوطاتی که صرفاً در مورد ری به نگارش در آمده‌اند پرداخته و توصیفی کتابشناختی از آنها ارائه می‌گردد. این نسخ موضوعاتی در باب تاریخ، جغرافیا، ابنیه، رجال و شرح حال امامزادگان ری را در برمی‌گیرند.

الف - شرح حال و سرگذشتنامه

- ابن عبدالله، ابواسماعیل ابراهیم

۳۴ - منتقله الطالیه، ابواسماعیل ابراهیم بن عبدالله، تهران کتابخانه مجلس، سپهسالار، تحریر ۹۴۰ هجری، شماره ۲۷۰۰.

- احمد غلام

۳۵ - نسب نامه حضرت عبدالعظیم، احمد غلام عمله خزانه در ۱۱۳۸ - تهران، کتابخانه مجلس شماره ۳۴۵۵/۱۶۷ - (ص ۱۶۱) [ف : مجلس ۱۰ : ۱۳۵۲].

- اعتضادالسلطنه، علیقلی میرزا (۱۲۹۵ق)

۳۶ - سرگذشت عبدالله ایض، علیقلی میرزا اعتضادالسلطنه، نسخ سال ۱۲۹۰ ق، تهران کتابخانه ملک شماره ۳ / ۶۱۵۱ (ص ۴۷-۴۳) سرگذشت عبدالله ایض است که در شهر ری به خاک سپرده شده است. در این رساله که بوسیله اعتضادالسلطنه وزیر علوم نگاشته شده است سرگذشت امامزاده یحیی و رصدخانه مراغه نیز ضمیمه آن است.

- همان

۳۷ - شرح امامزادگان ری، علیقلی میرزا اعتضادالسلطنه، بدستور ناصرالدین شاه. تهران، ملک شماره ۶۱۵۱/۱۱ با تاریخ ۱۲۸۹ در جنگ (ص ۳۰۹-۳۰۷).

۳۷/۱ - همان، تهران، کتابخانه ملی، شماره ۳۵۲ ف، نسخ خوش ذی حجه ۱۲۹۵ ق برای ناصرالدین شاه زرین، در شرح حال امامزاده عبدالله و چند امامزاده دیگر به همراه شیوه معماری مزار امامزاده عبدالله (۱۳ گ) [ف، ملی ۱ : ۳۴۳].

۳۷/۲ - همان، تهران، کتابخانه ملی، شماره ۴۷۹، نسخ خوش ۱۲۹۵ برای ناصرالدین شاه زرین، شرح حسب و نسب حضرت عبدالعظیم و گزارشی از شهر ری بدستور همان شاه

۲۰ گ [ف . ملی ۱ : ۴۶۲].

- حسینی طباطبائی، سید محمد صادق

۳۸ - امامزادگان شهر ری، سید محمد صادق حسینی طباطبائی، برای مستوفی الممالک در شرح حال حضرت عبدالعظیم حسنی و امامزادگان دیگر ری، تهران، کتابخانه اصغر مهدوی شماره ۱۳۵، نستعلیق حیدرعلی ثریا در ۷ رجب ۱۲۹۶ ق [نسخه‌ها ۲: ۱۳۱].

- وردی ترکمان، محمدعلی بیگ (۱۳۰۴ ق).

۳۹ - سرگذشت پیامبر (ص) و امامان و امامزادگان، محمدعلی بیگ وردی ترکمان عراقی پسر اسماعیل، جُنْگِی است و با سرگذشت پیامبر (ص) و امامان آغاز می‌شود، سرگذشت امامزادگان عبارتند از: حضرت عبدالعظیم ری - امامزاده زید - امامزاده طاهر - عبدالله ابیض و...، تهران، کتابخانه مرکزی دانشگاه، نستعلیق نگارنده در جُنْگِ مورخ ۱۳۰۴، شماره ۴۳۳۹ [ف دانشگاه ۱۳: ۳۲۹۷].

ب - تاریخ و جغرافی

- علاءالدین (سده چهارده)

۴۰ - تاریخ تهران و ری، علاءالدین؟، در رویدادها، تاریخ و جغرافیای ری، تهران، زندگی‌نامه و بیوگرافی گروهی از بزرگان معاصر نویسنده در تهران و ذکر نام چهل تن علاءالدین نام (به مناسبت نام مؤلف که علاءالدین باشد) تاریخ تألیف ۱۳۴۳ ق.

مندرجات: مقدمه، در معنی تاریخ و لفظ طهران و جغرافیای آن.

مقاله اول: در تاریخ طهران قبل از اسلام.

مقاله دوم: در تاریخ ری از زمان فتح آن تا خرابی.

مقاله سوم: در تاریخ تهران تا ابتدای مشروطیت.

خاتمه: در ذکر گروهی از بزرگان ری و تهران.

- مهندس، حاج میرزا (۱۲۹۶ ق).

۴۱ - جغرافیای رودبار قصران، حاج میرزا مهندس، نستعلیق نگارنده در ۱۲۹۰، تهران. کتابخانه ملی ملک شماره ۷۲ و شماره ۸۰۸، نستعلیق محمدعلی تفرشی در ۱۲۹۳ ق [ف

. ملی ۲: ۳۴۴].

۴۲ - وقایع اتفاقیه حضرت عبدالعظیم، مربوط به رویدادهای رخ داده در شهرری در سال ۱۴۲۱ / می باشد. در آن فهرست نام مزارها، مدارس، رفت و آمد بزرگان را به شهر و وضع طلاب را برای ناصرالدین شاه (۱۲۶۶ - ۱۳۱۲ ق) گزارش کرده است - مؤلف ناشناخته، تهران، کتابخانه ملی ملک شماره ۵۶۶۲، شکسته نستعلیق سده ۱۴.

۴۳ - آمار تهران، صورت املاک خالصه در تهران، ری و اطراف. نستعلیق سده ۱۳ (۴۳ گ) مشهد، آستانقدس رضوی شماره ۸۶۴۹، فیلم آن در دانشگاه تهران، کتابخانه مرکزی شماره ۲۱۰۶ موجود است.

فصل سوم

منابع و تألیفات تاریخی
مرتبط باری

از آنجائی که برای تحقیق در تاریخ ری و مباحث تاریخی این شهر کهن و باستانی، نیاز به شناسایی منابع اصلی تاریخی است، در این فصل به تألیفاتی که بطور عمده و یا مختصر در بعضی از فصول و بخشها به این شهر تاریخی و مسائل آن اشاره داشته‌اند پرداخته شده است. موقعیت تاریخی و اهمیت فرهنگی شهر ری در میان شهرهای ایران باعث شده است تا همواره کسانی که در باب تاریخ ایران تألیفاتی داشته‌اند اشاراتی ولو مختصر و گذرا به آن نموده‌اند و می‌توان از خلال مباحث و گزارش‌های آنان به نکات تاریخی مهم و ارزشمندی در خصوص ری دست یافت.

الف - منابع تاریخی قبل از اسلام

- اعتمادالسلطنه، محمد حسن خان

۴۴ - در رالتیجان فی تاریخ بنی الاشکان «تاریخ اشکانیان»، محمد حسن خان اعتمادالسلطنه، بکوشش نعمت احمدی، اطلس، تهران ۱۳۷۱.

- پیرنیا، حسن

۴۵ - تاریخ ایران باستان «تاریخ مفضل ایران باستان» حسن بن نصرالله مشیرالدوله پیرنیا، مقدمه ابراهیم باستانی پاریزی، دنیای کتاب، تهران ۱۳۱۱ و ۱۳۶۲.

- دیاکونوف، ا. م

۴۶ - تاریخ ماد، ا. م دیاکونوف، ترجمه کریم کشاورز، علمی و فرهنگی چاپ سوم، تهران ۱۳۷۱.

- فروغی، محمد حسین

۴۷ - تاریخ ساسانیان، محمدحسین فروغی ادیب اصفهانی، [بی تا] تهران ۱۳۱۳ ش.

- کریستین سن، آرتور

۴۸ - ایران در زمان ساسانیان، آرتور کریستن سن، ترجمه رشید یاسمی با تجدیدنظر کیوان ابن سینا، چاپ دوم تهران ۱۳۳، [۵۵۳ ص].

- کلمان هوار

۴۹- ایران و تمدن ایرانی، کلمان هوار فرانسوی، ترجمه حسن انوشه، امیرکبیر، تهران ۱۳۶۳.

- گیرشمن، ر.

۵۰- ایران از آغاز تا اسلام، ر. گیرشمن، ترجمه محمد معین، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، تهران ۱۳۶۶. ۴۲۰ ص.

- مشکور، محمد جواد

۵۱- تاریخ سیاسی اجتماعی اشکانیان و پارتیان یا پهلویان قدیم، محمدجواد مشکور و مسعود رجب‌نیا. دنیای کتاب، تهران ۱۳۶۷

- همان

۵۲- تاریخ سیاسی ساسانیان، محمد جواد مشکور، بخش دوم، دنیای کتاب، تهران ۱۳۶۷.

- نفیسی، سعید

۵۳- تاریخ اجتماعی ایران در دوران پیش از تاریخ و آغاز تاریخ، سعید نفیسی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی، تهران ۱۳۴۲، [۲۹۲ ص].

- هروی، جواد

۵۴- ایران در زمان ساسانیان، جواد هروی، مقدمه اسماعیل رضوانی، نشر نوند، مشهد ۳۷۱.

ب- منابع تاریخی بعد از اسلام

- آملی، اولیاء الله

۵۵- تاریخ رویان، اولیاء الله آملی، تصحیح عباس خلیلی، بنیاد فرهنگ ایران، تهران ۱۳۴۸.

- ابن اثیر، عزالدین ابی الحسن (م ۶۳۰ ق).

۵۶ - **الکامل فی التاریخ**، عزالدین ابی الحسن علی بن ابی الکریم، دار بیروت، دار صادر، بیروت ۱۳۸۵ ق و اخبار ایران از کامل ابن اثیر، ترجمه محمد ابراهیم باستانی پاریزی، دانشگاه تهران ۱۳۴۹ ش.

- ابن اسفندیار، بهاءالدین (م ۶۱۳ ق).

۵۷ - **تاریخ طبرستان**، بهاءالدین محمد بن حسن بن اسفندیار، تصحیح عباس اقبال، به اهتمام محمد رضائی، کلاله خاور، تهران ۱۳۳۰.

- ابن اعثم کوفی، ابومحمد احمد (م ۳۱۴ ق)

۵۸ - **الفتوح**، ابومحمد احمد بن اعثم کوفی، دائرة المعارف العثمانیه، دکن، حیدرآباد ۱۳۸۸ ق.

- ابن خلدون، ابوزید عبدالرحمان بن محمد (۸۰۸ - ۷۳۲ ق)

۵۹ - **العبر و دیوان المتبدا والخبر فی ایام العرب و العجم والبربر و من عاصرهم من ذوی السطان الاکبر**، ابوزید عبدالرحمان بن محمد بن خلدون، دارالکتب اللبانی، بیروت ۱۹۵۶ م.

- ابن مسکویه، ابوعلی

۶۰ - **تجارب الامم و تعاقب الهمم**، ابوعلی بن مسکویه رازی، ترجمه ابوالقاسم امامی، سروش، تهران ۱۳۶۳.

- اشپولر، برتولد

۶۱ - **تاریخ مغول در ایران**، برتولد اشپولر، ترجمه محمود میرآفتاب، علمی فرهنگی، چاپ دوم ۱۳۶۸ ش.

- اعتماد السلطنه، محمدحسن خان

۶۲ - **المآثر و الآثار**، محمدحسن خان اعتماد السلطنه، سنائی، تهران ۱۳۰۶ ش.

- اقبال آشتیانی، عباس

۶۳ - **تاریخ مغول**، عباس اقبال آشتیانی، امیر کبیر، تهران ۱۳۶۵.

- باستانی پاریزی، محمد ابراهیم

۶۴ - سیاست و اقتصاد در عصر صفوی، محمد ابراهیم باستانی پاریزی، صفی علیشاه، تهران ۱۳۶۲.

- باسورث، کلیفورد ادموند

۶۵ - تاریخ غزنویان، کلیفورد ادموند باسورث، ترجمه حسن انوشه، امیرکبیر، تهران ۱۳۶۴.

- برنی، ضیاءالدین (۱۳۳۸ق).

۶۶ - تاریخ بگرامکه، ضیاءالدین برنی، طبع میرزا محمد ملک الکتاب، چاپ سنگی، بمبئی ۱۸۸۹.

- بلاذری، احمد بن یحیی (۲۷۹ق)

۶۷ - فتوح البلدان، احمد بن یحیی بلاذری، بریل ۱۸۶۶ م و بخش مربوط به ایران، ترجمه آذرتاش آذرنوش، تصحیح محمد فروزان، سروش، تهران ۱۳۶۴.

- بلعمی، ابوعلی محمد بن محمد

۶۸ - تاریخنامه طبری = ترجمه تاریخ طبری، منسوب به بلعمی، تصحیح محمد روش، نشر نو، تهران ۱۳۶۶.

- بیات، عزیزالله

۶۹ - تاریخ ایران از ظهور اسلام تا دیالمه، عزیزالله بیات، دانشگاه بهشتی، تهران ۱۳۷۰.

- بیهقی، ابوالفضل

۷۰ - تاریخ بیهقی، ابوالفضل محمد بن حسین بیهقی، به اهتمام قاسم غنی و فیاض، وزارت فرهنگ، تهران ۱۳۳۴ [۷۶۴ص].

- ترکمان، اسکندربیک

۷۱ - تاریخ عالم آرای عباسی، اسکندر بیگ ترکمان، امیر کبیر، تهران [بی تا].

- ثعالبی، ابی منصور (۴۲۹-۳۵۰ق)

۷۲ - غرر السیر «غرر الاخبار ملوک الفرس و سیرهم»، ابی منصور عبدالملک بن محمد ثعالبی نیشابوری، ترجمه و پیشگفتار محمد فضائی. نشر نقره، تهران ۱۳۶۸.

- جرجی زیدان،

۷۳ - تاریخ تمدن اسلام، جرجی زیدان، ترجمه علی جواهر کلام، امیرکبیر، تهران ۱۳۵۶.

- جوینی، علاءالدین عطاملک (۵۸۸ق)

۷۴ - تاریخ جهانگشا، علاءالدین عطاملک بن بهاءالدین محمد جوینی، به اهتمام محمد بن عبدالوهاب قزوینی، لیدن ۱۹۱۱-۱۹۳۷ و سازمان نشر کتاب ارغوان، تهران ۱۳۶۷.

- حقیقت، عبدالرفیع

۷۵ - تاریخ نهضت‌های فکری ایرانیان از آغاز قرن هفتم تا پایان قرن نهم، شرکت مؤلفان و مترجمان ایران، تهران ۱۳۶۱.

- حمزه اصفهانی، حمزة بن الحسن

۷۶ - تاریخ پیامبران و شاهان «سنی ملوک الارض و الانبیاء، حمزه بن الحسن الاصفهانی، ترجمه جعفر شعار، بنیاد فرهنگ ایران، تهران ۱۳۴۶ ش.

- خواند میر، غیاث الدین بن همام الدین حسینی

۷۷ - حبیب السیر فی اخبار افراد البشر، غیاث الدین بن همام الدین حسینی، خیام، تهران ۱۳۳۳ [۷۹۵ص].

- دوگوینو، جوزف آرتوکت (۱۸۱۶-۱۸۸۶)

۷۸ - تاریخ ایرانیان، جوزف آرتوکت دوگوینو، ترجمه ابوتراب خواجه نوریان [بی‌تا] تهران ۱۳۲۶ ش.

- دینوری، ابی حنیفه (م ۲۸۲ق)

۷۹ - اخبار الطوال، ابی حنیفه احمد بن داود، ترجمه صادق نشأت، بنیاد فرهنگ ایران، تهران [بی‌تا].

- راوندی، محمد بن علی بن سلیمان

۸۰ - راحة الصدور و آية السرور في تاريخ آل سلجوق، محمد بن علی بن سلیمان راوندی، تصحیح محمد اقبال و مجتبی مینوی، امیرکبیر، تهران ۱۳۶۴ ش.

- راوندی، مرتضی

۸۱ - تاریخ اجتماعی ایران از آغاز تا امروز، مرتضی راوندی، امیرکبیر، تهران ۱۳۷۱.

- روملو، حسن (سده ۱۰)

۸۲ - احسن التواریخ، حسن روملو، تصحیح چارلسن نارمن سیدن، کلکته ۱۹۳۱ و تصحیح. عبدالحسین نوائی، بابک، تهران ۱۳۵۷.

- زرین کوب، عبدالحسین

۸۳ - تاریخ ایران بعد از اسلام، عبدالحسین زرین کوب، وزارت آموزش و پرورش، تهران ۱۳۴۳. و امیرکبیر ۱۳۶۷.

- ستوده، حسینقلی

۸۴ - تاریخ آل مظفر، حسینقلی ستوده، دانشگاه تهران، تهران ۱۳۴۶ ش.

- سراج قاضی، منهاج‌الدین (۶۵۸ق)

۸۵ - طبقات ناصری، منهاج‌الدین عثمان بن سراج، کلکته ۱۸۶۴ م، بنگال ۱۸۶۴ م.

- سرپرسی سایکس.

۸۶ - تاریخ ایران، سرپرسی سایکس، ترجمه فخر داعی، دنیای کتاب، تهران ۱۳۶۸.

- سهمی، حمزه بن یوسف بن ابراهیم (م ۴۲۷)

۸۷ - تاریخ جرجان «معرفه علماء اهل جرجان» دکن، حیدرآباد ۱۳۶۹ ق.

- شامی، نظام‌الدین

۸۸ - ظفرنامه شامی، نظام‌الدین شامی، بیروت ۱۹۳۷ م.

- شوشتری، قاضی نورالله

۸۹ - مجالس المؤمنین، قاضی نورالله شوشتری، چاپ سربی، اسلامیه ۱۳۳۵ ش.

- شهابی، علی اکبر

۹۰ - تاریخچه وقف در اسلام، علی اکبر شهابی، [بی تا] تهران ۱۳۶۴.

- صفا، ذبیح الله

۹۱ - تاریخ ادبیات ایران، ذبیح الله صفا، ج دوم، ققنوس، تهران ۱۳۶۸.

- طبری، محمدبن جریر (۳۱۰-۲۲۴ ق)

۹۲ - تاریخ طبری «الریسل والملوک»، ابوجعفر محمدبن حریر طبری یزیدالجعفی، مطبعة الحسینیة، مصر [بی تا] و همچنین ترجمه ابوالقاسم پاینده، اساطیر، تهران ۱۳۶۸.

- عیسی بک، احمد

۹۳ - تاریخ بیمارستانات فی الاسلام، احمد عیسی بک، [بی تا] دمشق ۱۳۵۷ ق.

- غفاری، احمد بن محمد (۹۷۵-۹۰۰ ق)

۹۴ - تاریخ نگارستان، احمد بن محمد غفاری قزوینی، حافظ، تهران ۱۴۰۴ ق.

- همان

۹۵ - تاریخ جهان آرا، احمد بن محمد غفاری قزوینی، حافظ، تهران ۱۳۴۳ ش.

- فرهاد میرزا قاجار (۱۳۰۵-۱۲۳۳ ق)

۹۶ - جام جم، فرهاد میرزا بن فتحعلیشاه قاجار، چاپ سنگی، به خط الله قلیخان قاجار، تهران ۱۲۷۲ ق، [۱۶۲۹ ق].

- فصیح خوافی، فصیح احمد بن جلال الدین محمد (۷۷۷ ق)

۹۷ - مجمل فصیحی، فصیح احمد بن جلال الدین محمد، تصحیح و تحشیه محمود فرخ، چاپ سربی، مشهد ۱۳۴۰ ش (۴۲۰ ق).

- فقیهی، علی اصغر

۹۹ - آل بویه نخستین سلسله قدرتمند شیعی، علی اصغر فقیهی، صبا، تهران ۱۳۶۵.

- قزوینی رازی، عبدالجلیل

۱۰۰ - کتاب النقض «بعض مثالب النواصب فی نقض بعض فضائح الروافض»
نصیرالدین عبدالجلیل قزوینی رازی، تصحیح و تحشیه سید جلال‌الدین محدث ارموی
[بی‌تا] تهران ۱۳۷۱.

- قمی، حسن بن محمد (۳۷۸ ق)

۱۰۱ - تاریخ قم، حسن بن محمد بن حسن قمی، ترجمه حسن بن علی بن حسن،
تصحیح سید جلال‌الدین تهرانی، [بی‌تا] تهران ۱۳۱۳ ش.

- کتبی، محمود

۱۰۲ - تاریخ آل مظفر، محمود کتبی، به اهتمام عبدالحسین نوایی، امیرکبیر، تهران
۱۳۶۴.

- کریمیان، ابوالفتح

۱۰۳ - علویان طبرستان، ابوالفتح کریمیان، الهام، تهران ۱۳۶۸.

- کلوزنز، کارلا

۱۰۴ - دیوانسالاری در عهد سلجوقی، کارلا کلوزنز، ترجمه یعقوب آژند، امیرکبیر، تهران
۱۳۶۳.

- کمبریج

۱۰۵ - تاریخ ایران، گروه نویسندگان دانشگاه کمبریج انگلستان، ترجمه حسن انوشه،
امیرکبیر، تهران ۱۳۶۳.

- گردیزی، محمد بن ضحاک

۱۰۶ - زین‌الخبار «تاریخ گرویزی»، برلن ۱۹۳۸.

- لاهیجی، شمس‌الدین

۱۰۷ - تاریخ خانی، شمس‌الدین لاهیجی، تصحیح منوچهر ستوده، بنیاد فرهنگ ایران،
تهران ۱۳۵۲ ش.

- لمبتون، آن. ک. س.

۱۰۸ - سیری در تاریخ ایران بعد از اسلام، آن. ک. س سمتون، ترجمه یعقوب آژند، امیرکبیر، تهران ۱۳۶۳.

- لوی، جیب

۱۰۹ - تاریخ یهود ایران، جیب لوی، سربی، بروخیم، تهران ۱۳۳۹ ش.

- مرعشی، ظهیرالدین بن سیدنصیرالدین

۱۱۰ - تاریخ طبرستان و رویان و مازندران، ظهیرالدین بن سیدنصیرالدین مرعشی، به اهتمام برنهاردران، پترزبورگ ۱۲۶۶ ق و تصحیح عباس شایان، [بی تا] تهران ۱۳۳۲ ش.

- همان

۱۱۱ - تاریخ گیلان و دیلمستان، ظهیرالدین بن سیدنصیرالدین مرعشی، به اهتمام رایینو، نشر روشنائی بعد از تاریکی، رشت ۱۳۳۰ ش.

- مستوفی، حمدالله بن ابی بکر (۷۳۰ ق)

۱۱۲ - تاریخ گزیده، حمدالله بن ابی بکر مستوفی، به اهتمام ادوارد براون، لندن ۱۳۲۸ و دنیای کتاب، تهران ۱۳۶۱.

- مسعودی، علی بن الحسین

۱۱۳ - مروج الذهب و معادن الجواهر، علی بن الحسین مسعودی، دارالقلم، بیروت ۱۴۰۸ ق.

- مشکور، محمد جواد

۱۱۴ - تاریخ شیعه و فرقه های اسلام، محمد جواد مشکور، اشراقی، تهران ۱۳۶۲.

- مقدسی، طاهر بن مطهر (۱۰۱۰ ق)

۱۱۵ - البدء والتاریخ، طاهر بن مطهر مقدسی، تحت اشراف کلمان هوار فرانسوی، پاریس ۱۹۰۷ و مکتبة الاسلامیه، تهران ۱۹۶۲.

- ملکم، سرجان

۱۱۶ - تاریخ ایران، سرجان ملکم، ترجمه میرزا اسمعیل حیرت، بکوشش سیفی تفرشی و ابراهیم زندپور، یساولی، تهران ۱۳۶۱ ش.

- میر خواند، محمدبن برهان‌الدین خاوند شاه (۹۰۳-۸۳۸ ق)

۱۱۷ - تاریخ روضة الصفا، محمدبن برهان‌الدین خاوند شاه بلخی، خیام، تهران ۱۳۳۸.

- نجم‌آبادی، محمود

۱۱۸ - تاریخ طب در ایران، محمود نجم‌آبادی، جلد اول، [بی‌ن] تهران ۱۳۴۱.

- نرشخی، محمدبن جعفر (۳۴۸-۲۸۶ ق)

۱۱۹ - تاریخ بخارا، محمدبن جعفر نرشخی، ترجمه احمدبن محمدبن نصرالقبادی، تصحیح مدرس رضوی، سنائی، تهران ۱۳۱۷.

- هدایت، رضاقلی خان

۱۲۰ - روضة الصفاى ناصرى، رضاقلی خان هدایت، [بی‌نا]، تهران ۱۳۳۹ ش.

- هندوشاه نخجوانی، سنجرین عبدالله

۱۲۱ - تجارب السلف، هندوشاه سنجرین عبدالله نخجوانی، تصحیح عباس اقبال، سربی، تهران ۱۳۱۳ و ۱۳۴۴.

- یزدی، شرف‌الدین علی

۱۲۲ - ظفرنامه تیموری، شرف‌الدین علی یزدی، تصحیح محمد عباسی، [بی‌نا]، تهران ۱۳۳۶ ش.

- یعقوبی، احمدبن ابی یعقوب (۲۹۲ ق)

۱۲۳ - تاریخ یعقوبی، احمدبن ابی واضح یعقوبی، ترجمه محمدابراهیم آیتی، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، تهران ۱۳۴۷ ش.

فصل چهارم

* منابع و تألیفات جغرافیایی مرتبط با ری *

جغرافیدانان و سیاحان، شهر ری را جزو اقالیم چهارگانه دانسته‌اند و همواره توجه کاملی به این شهر کهن و باستانی داشته و آن را موردنظر و مذاقه قرار داده‌اند. کمتر جغرافی‌دان و جغرافی‌نویسی است که شهرهای جهان را دیده و توصیف کرده باشد و در این میان، از شهر با عظمت ری غفلت نموده و شرحی از آن بدست نداده باشد. بسیاری از آنان به توصیف کامل موقعیت جغرافیایی و تاریخی ری، دهات، قراء و توابع این شهر پرداخته و آنها را توصیف کرده‌اند.

- ابن حوقل، ابی القاسم محمد بن حوقل (۳۶۷ ق)

۱۲۴ - صورة الارض، ابی القاسم محمد بن حوقل نصیبی، ترجمه جعفر شعار، بنیاد فرهنگ ایران، تهران ۱۳۴۵، [۳۵۹ ص].

- همان

۱۲۵ - سفرنامه ابن حوقل «ایران در صورة الارض، ترجمه و توضیح جعفر شعار، امیرکبیر، تهران ۱۳۶۶.

- همان

۱۲۶ - المسالك والممالك، ابی القاسم محمد بن حوقل، لیدن ۱۹۸۲ م، [۴۰۶ ص].

- ابن خردادبه، ابی القاسم عبیدالله (۳۰۰ ق)

۱۲۷ - المسالك والممالك، ابی القاسم عبیدالله بن عبدالله، ترجمه حسین قره چانلو از روی متن تصحیح شده دخویه، نشر نو، تهران ۱۳۷۰.

- ابن رسته، احمد بن عمر (سده ۳ ق)

۱۲۸ - الاعلاق النفیسه، احمد بن عمر بن رسته، لیدن، بریل ۱۸۹۱ م.

- اصطخری، ابواسحاق ابراهیم بن محمد

۱۲۹ - مسالك والممالك، ابواسحاق ابراهیم بن محمد، بکوشش ایرج افشار، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، تهران ۱۳۴۷، [۳۳۴ ص].

- اعتمادالسلطنه صنیعی، محمد حسن بن علی (۱۳۱۳-۱۲۵۹ ق).

۱۳۰ - مرآة البلدان ناصری، محمد حسن بن علی اعتمادالسلطنه، بکوشش عبدالحسین نوایی و میرهاشم محدث، دانشگاه تهران، تهران ۱۳۶۷.

- بارتولد، واسیلی (۱۹۳۰-۱۸۶۹ م)

۱۳۱ - جغرافیای تاریخی ایران، واسیلی ولادیمیروویچ بارتولد، ترجمه حمزه سردادور، [بی‌ن] تهران ۱۳۰۸.

- بغدادی، صفی‌الدین عبدالمؤمن (م ۷۳۹ ق)

۱۳۲ - مرصداطلاع علی اسماء الامکنه، صفی‌الدین عبدالمؤمن بن عبدالحق، لیدن ۱۸۵۲ و دارالاحیاء الکتب العربی، عیسی البابی الحلبی ۱۳۷۲ ق.

- پلانهور دو

۱۳۳ - جغرافیای شمال ایران، پلانهور دو، ترجمه سیروس امامی [بی‌ن] مشهد ۱۳۵۸.

- گروه مؤلفین

۱۳۴ - جغرافیای کامل ایران، گروه مؤلفین، چاپ و نشر ایران، ۱۳۶۶.

- حافظ ابرو، عبدالله بن لطف‌الله

۱۳۵ - جغرافیای حافظ ابرو، عبدالله بن لطف‌الله حافظ ابرو، بکوشش غلامرضا مایل هروی بنیاد فرهنگ ایران، تهران [بی‌تا] [۱۶۲ ق].

- حکیم، محمد تقی

۱۳۶ - گنج دانش «جغرافیای تاریخی شهرهای ایران» محمد تقی حکیم، به اهتمام محمدعلی صوتی و جمشید کیانفر، زرین، تهران ۱۳۶۶.

- رازی، امین احمد

۱۳۷ - تذکره هفت اقلیم، امین احمد رازی، تصحیح و تعلیق جواد فاضل، علمی [ادبیه] تهران [بی‌تا].

- ستوده، منوچهر

۱۳۸ - *حدود العالم من المشرق والمغرب*، مؤلف ناشناخته، تصحیح منوچهر ستوده، سربی [بی تا] تهران ۱۳۴۰ و لنین گراد با مقدمه بارتولد ۱۹۱۴.

- قزوینی، زکریا بن محمد بن محمود (۶۸۲-۶۰۰ ق)

۱۳۹ - *أثار البلاد و اخبار العباد*، زکریا بن محمد بن محمود قزوینی، ترجمه عبدالرحمن شرفکندی. مؤسسه علمی اندیشه جوان، تهران ۱۳۶۶.

- کسروی، احمد

۱۴۰ - *نامهای شهرها و دیه‌ها*، [بی تا]، تهران ۱۳۰۸ ش.

- کیانی، محمدیوسف

۱۴۱ - *شهرهای ایران*، محمدیوسف کیانی، جلد دوم، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران ۱۳۶۶.

- کیهان، مسعود

۱۴۲ - *جغرافیای مفصل ایران*، مسعود کیهان، ابن سینا، تهران ۱۳۱۰ مصور.

- لسترنج، گی

۱۴۳ - *جغرافیای تاریخی سرزمینهای خلافت شرقی*، گی لسترنج، ترجمه محمود عرفان، علمی و فرهنگی، تهران ۱۳۶۷، [ص ۶۰۹].

- مستوفی، حمدالله بن ابی بکر (قرن هشتم)

۱۴۴ - *نزهة القلوب*، حمدالله بن ابی بکر مستوفی، بکوشش محمد دبیرسیاقی، طهوری، تهران ۱۳۳۶. مصور، جدول.

- مفخم، لطف الله

۱۴۵ - *فرهنگ آبادیهای ایران*، لطف الله مفخم، امیرکبیر، تهران ۱۳۳۹.

- مقدسی، محمد بن احمد

۱۴۶ - *احسن التقاسیم فی معرفة الاقالیم*، محمد بن احمد مقدسی، ترجمه علینقی منزوی، شرکت مؤلفان و مترجمان، تهران ۱۳۶۱.

- یاقوت حموی، ابی عبدالله (۶۲۶-۵۷۴ ق)

۱۴۷ - معجم البلدان، ابی عبدالله یاقوت بن عبدالله حموی، تصحیح فردنیالد وستنفلد، لایبزیگ جلد سوم ۱۸۶۶ و دار صادر، دار بیروت، بیروت ۱۴۰۸ ق.

- یعقوبی، احمد بن ابی یعقوب (۲۸۴ ق)

۱۴۸ - البلدان، احمد بن ابی یعقوب ابن واضح الاخباری، ترجمه محمد ابراهیم آیتی، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، تهران ۱۳۴۷، [۲۱۲ ص].

فصل پنجم

سفرنامه‌ها، تراجم و سرگذشت نامه‌ها

در این فصل به سفرنامه‌هایی که مستشرقین، سیاحان و جهانگردانی که ایران و شهرهای آن را از نزدیک دیده و توصیف کرده‌اند اشاره خواهد شد. بسیاری از آنان شخصاً شهر تاریخی ری و یا طهران قدیم را دیده و توصیف کرده‌اند. در بخش دوم این فصل به معرفی منابع تراجم و سرگذشتنامه‌هایی پرداخته شده که در باب امامزادگان معظم شهر ری، سادات، علماء، فقها، ادبا، شعرا، محدثین و سایر اندیشمندان و بزرگان و شرح حال آنان مطالبی را ارائه کرده‌اند، که چون روش کار بسیاری از آنان بر اساس حروف الفبا است می‌توان جهت اطلاع از بیوگرافی شخص موردنیاز بر اساس نام کوچک یا نام بزرگ و اشهر آنها رجوع نمود.

الف - سفرنامه‌ها

از آن جائیکه ایران یکی از کشورهای جذاب و توریستی برای بسیاری از سیاحان و جهانگردان بوده همواره از چشم ایشان دور نمانده و ناخودآگاه آنان را در قرون و سالهای مختلف به سوی خود کشانیده است. این جهانگردان که غالباً به شهرها، شهرکها، بخش‌ها و نواحی کشور ما سفر کرده‌اند مشاهدات تاریخی، سیاسی، اجتماعی خود را به نگارش در آورده و ثبت نموده‌اند که نوشته‌های آنان یکی از منابع مهم و مورد ملاحظه است و برای آشنائی و اطلاع از تاریخ و گذشته تاریخی اجتماعی این کشور و شهرهای آن بسیار سودمند است. با توجه به اینکه شهر ری به علت قدمت تاریخی فراوان نیز از دید این دسته برکنار نبوده است غالباً در سفرنامه‌های خود اشاراتی به ری، اماکن، ابنیه، آثار تاریخی، مردم و... آن داشته‌اند که در این مبحث به ذکر آنها می‌پردازیم.

- ابن فضلان، احمد

۱۴۹ - سفرنامه ابن فضلان، احمد بن فضلان، ترجمه ابوالفضل طباطبائی، بنیاد فرهنگ ایران، تهران ۱۳۴۵.

- ابودلف

۱۵۰ - سفرنامه ابودلف در ایران، تعلیق ولادیمیر مینورسکی، ترجمه ابوالفضل

طباطبائی، [بی‌نا] تهران ۱۳۴۲.

- المانی، هانری رنه دو (۱۸۶۳م)

۱۵۱ - سفرنامه از خراسان تا بختیاری، هانری رنه دوالمانی، ترجمه فره‌وشی، ابن سینا، تهران ۱۳۳۵.

- اورسل، ارنست (۱۸۶۳م)

۱۵۱ - سفرنامه اورسل، ارنست اورسل، ترجمه علی اصغر سعیدی، زوار، تهران ۱۳۵۳.

- بلوشر، ویرت (۱۸۳۳م)

۱۵۳ - سفرنامه بلوشر، ویرت بلوشر، ترجمه کیکاووس جهاندار، خوارزمی، تهران ۱۳۶۳.

- بنجامین، ساموئل گرین ویلز (۱۹۱۴-۱۸۳۷م)

۱۵۴ - ایران و ایرانیان، ساموئل گرین ویلز بنجامین، ترجمه آوانس خان مساعدالسلطنه، به اهتمام رحیم رضازاده ملک، گلبانگ، تهران ۱۳۶۲.

- پولاک، یاکوب ادوارد (۱۸۹۱-۱۸۱۸م)

۱۵۵ - سفرنامه پولاک «ایران و ایرانیان»، ترجمه کیکاووس جهاندار، خوارزمی، تهران ۱۳۶۱.

- جکسون، آبراهام (۱۹۳۷-۱۸۶۲م)

۱۵۶ - سفرنامه جکس «ایران در گذشته و حال»، آبراهام جکسون، ترجمه منوچهر امیری و فریدون بدره‌ای، خوارمی، تهران ۱۳۵۲.

- دیولافوا، ژان پل راش (۱۹۱۶-۱۸۵۱م)

۱۵۷ - سفرنامه مادام دیومانفرا «ایران و کلد»، «ژان پل راش دیولافوا، ترجمه فره‌وشی، خیام تهران ۱۳۶۱.

- رایینو، ه. ل.

۱۵۸ - سفرنامه رایینو «مازندران و استرآباد»، ترجمه وحید مازندرانی، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، تهران ۱۳۶۵.

- سیرو، ماکسیم

۱۵۹ - کاروانسراهای ایران و ساختمانهای کوچک میان راهها، ترجمه عیسی بهنام، سازمان حفاظت آثار باستانی، تهران [بی‌تا].

- شاردن، ژان (۱۷۱۳-۱۴۴۳م)

۱۶۰ - سیاحتنامه شاردن، ترجمه محمدعباسی، امیرکبیر، تهران ۱۳۴۵ ش.

- فریزر، جیمز بیلی (۱۸۵۶-۱۷۸۳م)

۱۶۱ - سفرنامه فریزر «سفر زمستانی»، جیمز بیلی فریزر، ترجمه منوچهر امیری، طوس، تهران ۱۳۶۴.

- فیودورکوف، بارون

۱۶۲ - سفرنامه بارون مینودورکوف، ترجمه اسکندر ذبیحیان، فکر روز، ۱۳۷۲ ش.

- کارلاسرنا

۱۶۳ - سفرنامه کارلاسرنا «مردم و دیدنیهای ایران»، کارلاسرنا، ترجمه غلامرضا سمیعی، نشر نو، تهران ۱۳۶۲.

- کنت دوسرسی

۱۶۴ - ایران در ۱۸۴۰ - ۱۸۳۹ «سفارت فوق‌العاده کنت دوسرسی»، ترجمه احسان اشراقی، مرکز نشر دانشگاهی تهران ۱۳۶۲.

- شیل، لیدی

۱۶۴ - خاطرات لیدی شیل (همسر وزیر مختار انگلیس در اوائل سلطنت ناصرالدین شاه)، ترجمه حسین ابوترابیان، نشر نو، تهران ۱۳۶۲.

- مورگان، ژاک ژان ماری دو (۱۹۲۴-۱۸۵۷ م)

۱۶۵ - سفرنامه مورگان، ژاک ژان ماری دو مورگان، ترجمه جهانگیر قائم مقامی، طهوری، تهران ۱۳۳۵ ش.

- ویلس، چارلز جیمرا (۱۹۱۲-۱۸۴۲ م)

۱۶۶ - سفرنامه اوایلِس، «تاریخ اجتماعی ایران در عهد قاجاریه، چالز جیمرا ویلس، ترجمه سید عبدالله بکوشش جمشید دودانگه، زرین، تهران ۱۳۶۳.

ب - تراجم و سرگذشتنامه‌ها

بی‌شک از شهر ری، علماء، شعراء، دانشمندان، مفسران و فقهای بزرگی برخاسته‌اند که در راه اعتلای علم، ادب و اسلام مصدر خدمات فراوانی شده‌اند، رجالی چون ابوحاتم رازی، زکریای رازی، قزوینی رازی، ابوالفتوح رازی، شیخ صدوق مشهور به ابن بابویه، ابوغالب رازی، امین احمد رازی و... هر کدام در میدان علم، فقه، تفسیر، ادب، حدیث جلودار بوده و نام آنان همواره در تاریخ این شهر افتخاری بس عظیم را به ثبت رسانده و خواهد رسانید، علاوه بر این، شخصیتها و امامزادگان عظیم‌القدر و سادات جلیلی از نسل پیامبر (ص) همچون حضرت عبدالعظیم حسنی، زید، حمزه، عبدالله و... در این شهر مدفون هستند و بدیهی است در مورد این عناصر برجسته و درخشان، نساین و تراجم‌نویسان قلمها زده باشند.

کتب ذیل گوشه‌ای از تراجمی هستند که از خلال آنها می‌توان در مورد این شخصیت‌های جلیل‌القدر و زندگی علمی، ادبی، سیاسی و مذهبی آنان (بر اساس حروف الفباء) اطلاعات نسبتاً کاملی را بدست آورد.

- ابن ابی الوفاء، محی‌الدین ابی محمد (۷۷۵-۹۶ق)

۱۶۷ - الجواهرالمضیه فی طبقات الحنفیه، محی‌الدین ابی محمد عبدالقادر، هند ۱۳۳۲ق.

- ابن اثیر جزری، عزالدین ابی الحسن (۳۰ق)

۱۶۸ - اسدالغابه فی معرفة الصحابه، عزالدین ابی الحسن علی بن محمد ابن ابی‌الکرم، مطبعة الوهیبیه، مصر ۱۲۸۰ ق.

- ابن حجر عسقلانی، شهاب الدین ابوالفضل (۸۵۲ - ۷۷۳ ق)
 ۱۶۹ - الاصابه فی تمییز الصحابه، شهاب الدین ابی الفضل احمد بن علی، مطبعه مصطفى محمد، مصر ۱۳۵۸ ق.

- ابن خلکان، شمس الدین احمد بن محمد (۶۸۱ ق)
 ۱۷۰ - وفيات الاعیان وانباء ابناء الزمان، شمس الدین محمد بن خلکان، تحقیق احسان عباس، منشورات شریف الرضی، قم ۱۳۶۴.

- ابن عنبه، جمال الدین احمد بن علی (۸۲۸ ق)
 ۱۷۱ - عمدة الطالب فی انساب آل ابیطالب، جمال الدین احمد بن علی بن عنبه، تصحیح محمد حسن آل طالقانی، [بی ن] نجف ۱۳۸۰ ق.

- ابوالفرج اصفهانی، علی بن الحسین (۳۵۶ - ۲۸۴ ق)
 ۱۷۲ - مقاتل الطالبین، ابوالفرج علی بن الحسین اصفهانی، شروح و تحقیق احمد صفر، دار احیاء الکتب العربیه، قاهره ۱۳۶۸ ق.

- استرآبادی، میرزا محمد باقر فخرالدین محمد (۹۹۸ ق)
 ۱۷۳ - منهج المقال فی احوال الرجال «رجال الکبیر»، میرزا محمد باقر فخرالدین محمد بن علی استرآبادی، تعلیق محمد باقر بن محمد البهبهانی، چاپ سنگی، تهران ۱۳۰۶ ش.

- افندی، میرزا عبدالله
 ۱۷۴ - ریاض العلماء و حیاض الفضلاء، میرزا عبدالله افندی اصفهانی، آستان قدس رضوی ۱۳۶۴ و خیام قم ۱۴۰۱.

- امامت کاشانی
 ۱۷۵ - امامزادگان معتبر، امامت کاشانی، سراجی، تهران ۱۳۸۳ ق، [۵۸ ص].

- بیهقی، ابوالحسن علی بن زید (۵۶۵ ق)
 ۱۷۶ - لباب الانساب والالقباب والاعقاب، ابوالحسن علی بن زید بن فندق بیهقی، تحقیق مهدی رجائی، کتابخانه آیه الله نجفی مرعشی، قم ۱۴۱۰ ق.

- ثعالبی، ابومنصور عبدالملک بن محمد (۴۲۹ - ۳۵۰ هـ)

۱۷۷ - یتیمۃ الدھر فی محاسن اهل العصر، ابومنصور عبدالملک بن محمد ثعالبی، تحقیق مفید محمد قمیحه، دارالکتب، بیروت ۱۴۰۳ ق.

- حبیب پور، مظاهر

۱۷۸ - بحر الانساب «فی انساب آل ابی طالب» مظاهر حبیب پور، [بی نا]، بمبئی ۱۳۳۵ ق.

- حسینی، ابی بکر بن هدایة الله (م ۱۰۱۴ ق)

۱۷۹ - طبقات الشافعیه، ابی بکر بن هدایت الله حسینی، [بی نا] بغداد ۱۳۵۶ ق.

- خطیب بغدادی، حافظ ابی بکر (۴۶۳ ق)

۱۸۰ - تاریخ بغداد اومدینة السلام، حافظ ابی بکر احمد بن علی، دارالکتب، العربی، بیروت، [بی تا].

- خوانساری، محمدباقر

۱۸۱ - روضات الجنات فی احوال علماء والسادات، محمدباقر خوانساری مجلدات ۲-۳-۵-۷ و اسماعیلیان، قم ۱۳۹۰ ق.

- ذهبی، شمس الدین ابوعبدالله (۲۴۸ ق)

۱۸۲ - تذکرة الحفاظ، شمس الدین ابوعبدالله الذهبی، دائرة المعارف العثمانیه، حیدرآباد دکن ۱۳۷۵ ق.

- همان

۱۸۳ - العبر فی خبر من غبر، شمس الدین ابوعبدالله الذهبی، [بی نا] کویت ۱۹۶۰ م.

- همان

۱۸۴ - میزان الاعتدال فی نقد الرجال، شمس الدین ابوعبدالله الذهبی، [بی نا] مصر ۱۳۸۲ ق.

- رازی، فخرالدین محمد بن عمر (۶۰۶-۵۴۴ق)

۱۸۵ - الشجر المبارکة فی انساب الطالبیہ، تحقیق مهدی رجائی، کتابخانه آیه الله مرعشی، قم ۱۴۰۹ ق.

- زرکلی، خیرالدین (۱۸۹۳ق)

۱۸۶ - الاعلام، قاموس التراجم لاشهر الرجال والنساء من العرب والمستغریین والمستشرقین، خیرالدین زرکلی، [بی.م]، [بی.ن]، [بی.ت].

- سبکی، تاج الدین ابی نصر عبدالوهاب

۱۸۷ - طبقات الشافعية الكبرى، تاج الدین ابی نصر عبدالوهاب سبکی شافعی، مطبعة الحسينیه، مصر ۱۳۲۴ ق.

- السلمی، ابی عبدالرحمان

۱۸۸ - طبقات الصوفیه، ابی عبدالرحمن السلمی، [بی.نا] مصر ۱۳۷۲ ق.

- سمرقندی، دولت شاه بن علاء الدوله (م ۹۰۰ق)

۱۸۹ - تذکرة الشعراء، دولت شاه بن علاء الدوله سمرقندی، تصحیح محمد عباسی، نشر بارانی، تهران ۱۳۳۷ ش.

- سمعانی، ابی سعد عبدالکریم بن محمد (قرن پنجم ق)

۱۹۰ - الانساب، ابی سعد عبدالکریم بن محمد السمعانی، دائرة المعارف العثمانیه، حیدرآباد دکن ۱۹۶۲ م.

- سیوطی، جلال الدین

۱۹۱ - بغية الوعاة فی طبقات اللغویین والنحاة، [بی.نا] مصر ۱۳۲۶ ق.

- طبرسی، فضل بن حسن

۱۹۲ - اعلام الوری باعلام الهدی، فضل بن حسن طبرسی، کتابخانه اسلامیه، تهران ۱۳۳۸ ق.

- طبرسی، فضل بن حسن

۱۹۲ - اعلام الوری باعلام الهدی، فضل بن حسن طبرسی، کتابخانه اسلامی، تهران ۱۳۸۸ ق.

- طهرانی، آغابزرگ محمد حسن (۱۳۴۸-۱۲۵۵ ق)

۱۹۳ - طبقات اعلام الشیعه، شیخ محمدحسین آغابزرگ طهرانی، دارالمرتضی، مشهد ۱۴۰۴ ق.

- عطار نیشابوری، زیدالدین

۱۹۴ - تذکرة الاولیاء، فریدالدین محمد بن ابراهیم عطار نیشابوری، از روی چاپ نیکلسون با حواشی علامه قزوینی، لیدن ۱۹۰۵ م

- قفطی، جمال الدین

۱۹۵ - انباه الرواة علی ابناء النحاة، جمال الدین ابی الحسن علی بن یوسف قفطی، [بی‌نا]، قاهره ۱۳۶۹ ش.

- کشی، ابی عمر و محمد بن عمر

۱۹۶ - معرفة اخبار الرجال، ابی عمر و محمد بن عمر بن عبدالعزیز، [بی‌نا] بمبئی ۱۳۱۷ ق.

- کمونه حسینی، عبدالرزاق

۱۹۷ - آرامگاههای خاندان پاک پیامبر (ص) و بزرگان صحابه و تابعین، ترجمه عبدالعلی صاحبی، آستان قدس رضوی ۱۳۷۱.

- مامقانی، عبدالله بن محمد حسن (۱۳۵۱ ق)

۱۹۸ - تنقیح المقال فی احوال الرجال، عبدالله بن محمد حسن ممقانی، [بی‌نا] نجف ۱۳۴۹ ق.

- محقق، مهدی

۱۹۹ - فیلسوف ری، محمد بن زکریای رازی، دکتر مهدی محقق، انجمن آثار ملی، تهران ۱۳۴۹.

- مدرس تبریزی، محمدبن طاهر

۲۰۰ - ریحانة الادب فی تراجم المعروفین بالکنیة واللقب «الکنی واللقاب» [بی نا]
تبریز ۱۳۴۸ .

- محسن الامین عاملی

۲۰۱ - اعیان الشیعه، محسن الامین عاملی، دارالقلم، بیروت [بی تا].

- نجاشی، ابوالعباس احمدبن علی بن عباس

۲۰۲ - رجال نجاشی، ابوالعباس احمدبن علی بن عباس نجاشی، [بی نا] بمبئی ۱۳۱۷ ق.

- هروی انصاری، ابواسماعیل عبدالله

۲۰۳ - طبقات الصوفیه، ابواسماعیل عبدالله هروی انصاری، تصحیح و تحشیه جیبی
قندهاری ۱۳۴۱ ق.

- یاقوت حموی، شهاب الدین ابی عبدالله

۲۰۴ - معجم الادباء، شهاب الدین ابی عبدالله یاقوت حموی، داراحیاء التراث العربی، بیروت
[بی تا].

فصل ششم

دائرة المعارفها، فهارس، نقشه‌ها و گراورها،
اقتصاد و آمار، باستان‌شناسی، معماری و
هنر اسلامی

بسیاری از دائرة المعارفها و فهرسی که تاکنون تصنیف گردیده بر اساس حروف الفباء به شهرهای ایران، رجال، اندیشمندان، نویسندگان، کتب و تألیفات آنان اشاره داشته‌اند که از خلال آنها می‌توان اطلاعاتی در مورد ری بدست آورد. نقشه‌ها و گراورهای در مورد جغرافیای شهر ری و کتابهای اقتصادی و آماری مرتبط با این شهر بخش دوم و سوم این فصل را تشکیل داده و منابع باستان‌شناسی، معماری و هنر اسلامی که در مجموع به توصیف ابنیه‌ها و آثار تاریخی ایران و از جمله ری پرداخته‌اند بخش چهارم این فصل را بخود اختصاص می‌دهند.

الف - دائرة المعارفها

در بسیاری از دائرة المعارفها مقالاتی تحت عنوان ری و یا امامزادگان و علماء و اندیشمندان این شهر ارائه شده است از جمله:

- الامین، حسن

۲۰۵ - دائرة المعارف الاسلامية الشيعية، حسن الامین، ری، عبدالعظیم حسنی، حمزه بن عیسی دارالتعارف للمطبوعات، چاپ دوم، بیروت ۱۳۹۳ ق.

- دهخدا، علی اکبر

۲۰۶ - لغت‌نامه، علی اکبر دهخدا، ری، سازمان لغت‌نامه دهخدا، تهران ۱۳۲۵.

- سعیدیان، عبدالحسین

۲۰۷ - دائرة المعارف سرزمین و مردم ایران، عبدالحسین سعیدیان، ری، علم و زندگی، تهران ۱۳۶۰ ش.

- شیروانی، زین العابدین بن اسکندر

۲۰۸ - بستان السیاحه، زین العابدین بن اسکندر شیروانی، تصحیح معتمدالسلطان میرزا سید عبدالله، محمودی سنائی، تهران ۱۳۱۵.

۲۰۹ - ریاض السیاحه، زین العابدین بن اسکندر شیروانی، تصحیح اصغر حامد ربانی،

سعدی، تهران ۱۳۶۲ ش.

- صاحب جواهر، عبدالعزیز

۲۱۰ - دائرة المعارف الاسلامیه، عبدالعزیز صاحب جواهر، ری، [بی‌نا] تهران ۱۳۳۲ - ۱۳۳۹ ش.

- فرید وجدی، محمد (۱۹۵۴ - ۱۸۷۵ م)

۲۱۱ - دائرة المعارف القرن الرابع عشر، العشرين، محمد فرید وجدی، مطبعة دائرة المعارف القرن العشرين، تهران ۱۳۸۶.

- مصاحب، غلامحسین

۲۱۲ - دائرة المعارف فارسی، غلامحسین مصاحب، ری، فرائکلین، تهران ۱۳۵۶.

- معین، محمد

۲۱۳ - فرهنگ فارسی، محمد معین، ری، امیر کبیر، تهران ۱۳۵۶.

- مینورسکی

۲۱۴ - دائرة المعارف الاسلامیه، مقاله مینورسکی، ری، ترجمه احمد الشنتاوی، زکی خورشید و عبدالحمید یونس، دارالفکر، بیروت [بی‌تا].

ب - فهارس

فهرستهایی که از کتب مربوط به ری و یا نویسندگان و مؤلفین این شهر یاد کرده‌اند:

- ابن ندیم، ابوالفرح محمد بن اسحاق (۳۸۰ ق)

۲۱۵ - الفهرست، ابوالفرح محمد بن اسحاق بن ندیم، مكتبة التجارية الكبرى، مصر ۱۳۴۸ و تصحیح رضا تجدد، ابن سینا، تهران ۱۳۴۳.

- حاجی خلیفه، مصطفی بن عبدالله

۲۱۶ - كشف الظنون و عرایس الفنون، مصطفی بن عبدالله حاجی خلیفه، فلوگل، لیدن ۱۸۳۵ م.

- طوسی، ابوجعفر محمد بن حسن (۴۶۰-۳۸۵ ق)

۲۱۷ - فهرست کتب الشیعه، ابوجعفر محمد بن حسن طوسی، [بی‌نا] کلکته ۱۸۵۵ م.

- طهرانی، شیخ حسن آغابزرگ (۱۳۴۸-۱۲۵۵ ق)

۲۱۸ - الذریعه الى تصانیف الشریعه، شیخ محمد حسن آغابزرگ طهرانی، نقحه و زادفیه ابن المؤلف علینقی منزوی، [بی‌تا] تهران ۱۳۵۵.

- قاضی کنتوری، حسین (م ۱۲۸۶ ق)

۲۱۹ - کشف الحجب والاسرار عن اسماء الكتب والاسفار، سید اعجاز حسین قاضی کنتوری، [بی‌تا] کلکته ۱۳۳۰ ق.

ج - گراورها و نقشه‌های ری

- اداره آمار عمومی

۲۲۰ - نقشه شهر ری، اداره آمار عمومی کشور، تهران [بی‌تا].

- سازمان نقشه‌برداری کشور

۲۲۱ - نقشه هوایی شهر ری، سازمان نقشه‌برداری کشور، تهران، ۱۹۵۷ م و ۱۹۶۲ م.

- سازمان نقشه‌برداری کشور

۲۲۲ - نقشه عمومی استان طهران، سازمان نقشه‌برداری کشور، تهران ۱۳۴۲ ش.

- شهرداری تهران

۲۲۳ - نقشه شهر ری، سازمان نقشه‌برداری کشور، در ده قطعه، تهران، [بی‌تا].

- شهرداری تهران

۲۲۴ - نقشه محدوده پنج ساله تهران و حومه، شهرداری تهران، تهران، ۱۳۶۸ ش.

- مهندس، سرتیپ میرزا عبدالرزاق خان

۲۲۵ - نقشه طهران، سرتیپ میرزا عبدالرزاق خان مهندس، تهران ۱۳۱۶ ق.

- سازمان نقشه‌برداری رکن دوم

۲۲۶- نقشه اطراف تهران، سازمان نقشه‌برداری رکن دوم ارکان حرب کل قشون، تهران ۱۳۰۶ ش.

- وزارت جنگ، دایرة جغرافیایی ستاد ارتش

۲۲۷- فرهنگ جغرافیای ایران، جلد اول، استان مرکزی (آبادیها)، دایرة جغرافیائی ارتش، ستاد ارتش ۱۳۲۸.

- وزارت فرهنگ و هنر، مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی

۲۲۸- اطلس فرهنگی شهر تهران، مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی، وزارت فرهنگ و هنر، تهران، مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی ۱۳۵۵.

د- اقتصاد و آمار

- اداره آمار

۲۲۹- اسامی دهات کشور، گردآورنده اداره آمار ایران، چاپ دوم، تهران ۱۳۲۹ ش.

- سازمان برنامه و بودجه، مرکز آمار ایران

۲۳۰- شناسنامه شهرهای کشور، مرکز آمار ایران، تهران ۱۳۶۴ ش.

- یونسکو، کمیسیون ملی یونسکو

۲۳۱- ایران‌شهر، کمیسیون ملی یونسکو در ایران، نشریه شماره ۲۲، تهران ۱۳۴۲ ش ۲
ج: مصور، مجدول.

ه- باستان‌شناسی، معماری و هنر اسلامی

بر کسی پوشیده نیست که آثار و ابنیه تاریخی، اسلامی ری، یکی از مظاهر آشکار و

برجسته تمدن و معماری اسلامی ایران در طی قرون مختلف بوده و حتی بعضی از آن آثار

سابقه‌ای بس کهن در تاریخ دور این شهر باستانی دارد؛ لذا در طی سالیان متمادی، علاوه بر

سیاحان و جهانگردان، بسیاری از باستان‌شناسان و هنرمندان داخلی و خارجی را شیفته و مجذوب خود ساخته است.

در حقیقت کمتر کسی است که در رابطه با آثار و هنر و معماری اسلامی ایران قلم زده باشد ولی نگاهی عمیق و دقیق به ابنیه و آثار اسلامی این شهر نیفکنده باشد؛ در اینجا به چند نمونه از این منابع اشاره می‌گردد.

آندره گداره

۲۳۲ - آثار ایران، آندره گداره، یداگدار، ماکسیم سیرو و دیگران، ترجمه ابوالحسن سروقدم، آستان قدس رضوی، مشهد، ۱۳۷۱.

- اداره باستان‌شناسی، نشریه

۲۳۳ - آثار ایران، نشریه اداره باستان‌شناسی ایران، جلد اول، جزء دوم، تهران ۱۳۱۶ ش.

- پوپ، آرتور ایهام

۲۳۴ - شاهکارهای هنری ایران، آرتور ایهام پوپ، اقتباس و نگارش، پرویز ناتل خانلری، [بی‌نا] تهران ۱۳۳۸ ش.

- همان

۲۳۵ - معماری ایران «پیروزی شکل و رنگ» آرتور ایهام پوپ، ترجمه کرامت‌الله افسر، «یساولی» فرهنگسرا، تهران ۱۳۶۵.

- تقوی‌نژاد دیلمی، محمدرضا

۲۳۶ - معماری شهرسازی و شهرنشینی ایران در گذر زمان، محمدرضا تقوی‌نژاد دیلمی، فرهنگسرا «یساولی» تهران ۱۳۶۲ ش.

- جوادی، آسیه

۲۳۷ - معماری ایران، به قلم ۳۳ تن از پژوهشگران ایرانی، گردآورنده آسیه جوادی، جلد اول.

- سازمان جغرافیایی کشور، وزارت جنگ

۲۳۸ - مجموعه آثار معماری سنتی ایران، سازمان جغرافیایی کشور، بخش دوم، دوره اسلامی، وزارت جنگ ۱۳۵۶.

- سازمان ملی حفاظت آثار باستانی

۲۳۹ - فهرست بناهای تاریخی اماکن باستانی ایران، سازمان ملی حفاظت آثار باستانی ایران، [بی‌نا] تهران ۱۳۴۵.

- سامی، علی

۲۴۰ - گزارش باستان‌شناسی، علی سامی، جلد چهارم، [بی‌نا] تهران ۱۳۳۸ ش.

- کامبخش فرد، سیف‌الله

۲۴۱ - تهران سه هزار و دویست ساله بر اساس کاوشهای باستان‌شناسی، سیف‌الله کامبخش فرد، فصل پنجم، باستان‌شناسی ری و کهریزک، نشر فضا، تهران ۱۳۷۰.

- کریمان، حسین

۲۴۲ - برخی از آثار بازمانده از ری قدیم، بقایای بناهای ری کهن که بر فراز کوه‌ها و تپه‌ها که از شاهان پیشین بر جا مانده، دانشگاه ملی تهران ۱۳۵۰.

- کیانی، محمدیوسف

۲۴۳ - معماری ایران دوره اسلامی، بکوشش محمدیوسف کیانی، جهاددانشگاهی، تهران ۱۳۶۶ ق.

- همان

۲۴۴ - نظری به شهرسازی و شهرنشینی در ایران، یوسف کیانی، ارشاد اسلامی، تهران ۱۳۶۵ ش.

- گروه نویسندگان

۲۴۵ - میراث ایران، ترجمه گروه نویسندگان، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، تهران ۱۳۴۶ ش.

- مشکواتی، نصرت‌الله

۲۴۶ - فهرست بناهای تاریخی و اماکن باستانی ایران، نصرت‌الله مشکواتی، سازمان حفاظت آثار باستانی، تهران ۱۳۴۱ ش.

- نصیری انصاری، محمود

۲۴۷ - سیری در معماری ایران، محمود نصیری انصاری، هنرسرای عالی، تهران ۱۳۵۰ ش.

- نوربخش، مسعود

۲۴۸ - باکاروان تاریخ، مروری بر تاریخچه سیر و سیاحت در ایران از باستان تا امروز، مسعود نوربخش، ایرانشهر، تهران ۱۳۷۰.

- واندنبرگ، لوئی

۲۴۹ - باستان‌شناسی ایران باستان، لوئی واندنبرگ، ترجمه عیسی بهنام، دانشگاه تهران ۱۳۴۵ ش.

- وزارت فرهنگ و هنر، نشریه

۲۵۰ - مجله باستان‌شناسی و هنر ایران، نشریه باستان‌شناسی و هنر وزارت فرهنگ و هنر ایران، شماره دوم، تهران ۱۳۴۸ ش.

فصل هفتم

فهرست مقاله‌های مربوط به ری در نشریه‌ها و

مجله‌ها از آغاز تا سال ۱۳۷۰

در این فصل مقاله‌هایی که در نشریه‌ها و مجله‌ها از ابتدای امر تاکنون از سوی محققین و اندیشمندان در باب موضوعات مختلف مرتبط با ری چاپ شده‌اند در چهار بخش ارائه گردیده‌اند.

الف - مقاله‌های تاریخی و جغرافیایی

ب - مقاله‌های باستان‌شناسی و آثار باستانی.

ج - مقاله‌هایی در مورد آثار و ابنیه‌های تاریخی در دوره‌های اسلامی.

د - مقاله‌های زبان‌شناسی و لهجه‌ها .

الف - تاریخ و جغرافیا

- افشار، ایرج

۲۵۱ - نکته‌ای درباره تهران قدیم، ایرج افشار، آینده، ش ۶، سال ۱۳۵۹، ص ۸۷۶

- بهرامی، مهدی

۲۵۲ - خرابه‌های شهر ری، مهدی بهرامی، طوفان هفتگی، ش ۱، دوره جدید ص ۳-۶؛

ش ۲ ص ۴-۵؛ ش ۳ ص ۶ و ۳؛ ش ۴ ص ۴-۵ .

- پورداد، ابراهیم

۲۵۳ - ری شهر بزرگ و نامور ایران، ابراهیم پور داوود، سالنامه دنیا.

- جابری، مصطفی

۲۵۴ - طهران قدیم (طهران قبل از قاجاریه)، مصطفی جابری، مهر، ش ۳ ص

۱۸۴-۱۸۸

۳۰۲-۳۳

- جمال‌زاده، محمدعلی

۲۵۵ - ری و طهران، محمدعلی جمال‌زاده، یغما، ش ۱۷ ص ۴۰۹ - ۴۰۴ و ۵۱۸-۵۱۲ و

۵۵۸ - ۵۵۶.

- همان

۲۵۶ - طهران و گذشته آن، محمدعلی جمال‌زاده، کشکول جمال، ش ۱ ص ۲۸۴ - ۲۷۶.

- همان

۲۵۷ - طهران قدیم، «مجموعه عکس» محمدعلی جمال‌زاده، فلاش، ش ۱۷ سال ۱۳۴۸ بین صفحات ۷۲-۷۳ (هشت قطعه).

- دانش‌پژوه، محمدتقی

۲۵۸ - دو فرمان مربوط به ری (عهد صفویه)، محمدتقی دانش‌پژوه، راهنمای کتاب ش ۷، ص ۱۴۵ - ۱۴۰

- ستوده، منوچهر

۲۵۹ - قصران ری، منوچهر ستوده، یادگار، ج ۵، ش ۱۰، ص ۶۴ - ۵۵.

- کریمان، حسین

۲۶۰ - نظری به مقاله ری، مندرج در دائرةالمعارف اسلامی، حسین کریمان، یادنامه ایرانی.

- محسنی، نقی

۲۶۱ - با سرزمین خود بیشتر آشنا شویم، نقی محسنی، ابتکار، سال ۱۳۴۷.

- مشیری، ابوالقاسم

۲۶۲ - تاریخ ری و شخصیت حضرت عبدالعظیم حسنی، ابوالقاسم مشیری، مغارف اسلامی، ش ۲۶ سال ۱۳۵۵ ص ۹۱ - ۸۴.

- مصطفی، محمدتقی

۲۶۳ - تهران در یک قرن پیش، محمدتقی مصطفوی، اطلاعات ماهانه، ج ۷، ش ۹، ص ۶-۷.

- مظفریان، منوچهر

۲۶۴ - سیری کوتاه در تاریخ تهران، منوچهر مظفریان، زمین و زمان، ش ۱ و ۲، سال ۱۳، ص ۳۵-۳۶.

- نوائی، عبدالحسین

۲۶۵ - شهر ری، عبدالحسین نوائی، اطلاعات ماهانه، ش ۵، ج ۱ ص ۳۷-۳۵.

- ورجاوند، پرویز

۲۶۶ - سیری در هنر ایران و دیگر سرزمینهای اسلامی، پرویز ورجاوند، هنر و مردم، ش ۱۱۶.

ب - آثار باستانی و باستان‌شناسی

- اشمید

۲۶۷ - حفاری در تلال ری، اشمید، تعلیم و تربیت، ش ۴، ص ۳۵۹-۳۵۶.

- افشار، ایرج

۲۶۸ - قصر بهرام گور یا رباط سیاه کوه، ایرج افشار، یغما، ش ۱۱، ص ۸۸-۸۵.

- افضل‌الملک، غلامحسین

۲۶۹ - تپه میل در ری، غلامحسین افضل‌الملک، آگاهی‌نامه، ش ۲۶، سال ۱۳۵۶؛ ش ۵، ص ۹۰-۶۳.

- اقبال‌اشتیانی، عباس

۲۷۰ - یکی از نقوش ری، عباس اقبال، مقالات عباس اقبال، تهران، ۱۳۵۰، ص ۱۰۷-۱۰۵.

- بهرامی، مهدی

۲۷۱ - خرابه‌های شهر ری، مهدی بهرامی، طوفان هفتگی، ش ۱، دوره جدید، ص ۶-۳؛ ش ۲، ص ۵-۴؛ ش ۳ ص ۶-۳؛ ش ۴، ص ۵-۴.

- حاتمی، علی

۲۷۲ - کشف یک بنای دوره ساسانی نزدیک ری، علی حاتمی، گزارش یونسکو، ج ۸، ش ۱ و ۲ - ص ۴۷-۴۶.

- فیترو، کیخسرو

۲۷۳- رغه «ری» زادگاه مادر زرتشت، کیخسرو فیترو، ترجمه خدابخشی، هوخ، ج ۱۳، ش ۱، ص ۳۵-۳۲ و ۴۰؛ ش ۵، ص ۱۸-۱۵.

- قره چانلو، حسین

۲۷۴- سفالینه‌های ری، حسین قره‌چانلو، بررسی‌های تاریخی، ج ۱۲، سال ۱۳۵۶؛ ش ۵، ص ۹۰-۶۳.

- کریمی، بهمن

۲۷۵- خرابه‌های ری، بهمن کریمی، ایندوایرانیکا، ج ۵، ش ۲، ص ۲۳-۱۷.

- همان

۲۷۶- خرابه‌های شهر ری، بهمن کریمی، یغما، ش ۲، ص ۱۵۷-۱۵۴.

- مستوفی‌الممالک، احمد

۲۷۷- قصر بهرام گور، احمد مستوفی‌الممالک، یغما، ش ۱۱، ص ۲۲۲-۲۲۰.

- مصطفوی، محمدتقی

۲۷۸- سه تخت از عهد ساسانیان در نزدیکی تهران، محمدتقی مصطفوی، اطلاعات ماهانه، ج ۶، ش ۱۰، ص ۲۵-۲۴.

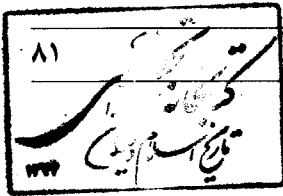
ج- آثار و ابنیه دوره‌های اسلامی

- پیرنیا، محمدکریم

۲۷۹- درگاه و کتیبه آستانه حضرت عبدالعظیم، محمدکریم پیرنیا، باستانشناسی و هنر ایران، ج ۱، ش ۲، ص ۱۳۴۸.

- جواهر کلام، علی

۲۸۰- مسجد رفیع البنای سلطانی، علی جواهر کلام، نگین، ج ۱، ش ۱، ص ۳۰-۲۸.

- خواجه نوری، احمد

۲۸۱ - بنای نظامیه، احمد خواجه نوری، مهر، ش ۱، ص ۷۰۲-۶۹۸

- ریکا، الکساندر

۲۸۲ - اقدامات مرمتی در بقعه بی‌بی شهربانو، الکساندر ریکا، آگاهی‌نامه، ش ۳۰، ص ۱۳۵۷-۱۲

- ساری اصلانی، عبدالحسین

۲۸۳ - بقعه صادقیه، عبدالحسین ساری اصلانی، راهنمای کتاب، ش ۱۳، ص ۱۳۴۹، ص ۶۵۰-۴۴۴

- شاه حسینی، ناصرالدین

۲۸۴ - امامزاده یحیی، ناصرالدین شاه حسینی، اطلاعات ماهانه، ج ۳، ش ۷، ص ۲۶-۲۴ و ص ۴۲

- حسین پور، محمد مهدی

۲۸۵ - بقعه یحیی بن زید، محمد مهدی حسین پور، یغما، ش ۲۵، ص ۱۳۵۱، ص ۲۹۹-۲۹۳

- صفائی، ابراهیم

۲۸۶ - برج منظر، ابراهیم صفائی، انجمن تاریخ، ش ۸، ص ۱۳۵۱، ص ۳۵-۳۳

- قزوینی، محمد

۲۸۷ - کتیبه برج ری، علامه محمد قزوینی، یادداشت‌های قزوینی، ش ۲۴۸۹، جلد ۹: بکوشش ایرج افشار، علمی فرهنگی، تهران ۱۳۶۳

- کاتب، مجید

۲۸۸ - طهران و ابنیه تاریخی آن، مجید کاتب، بررسی‌های تاریخی، ج ۳، ص ۱۳۴۷، ش ۱ ص ۲۴۱-۲۰۹

- کسروی، احمد

۲۸۹- گنبد طغرل یا زخمه قدیمی، احمد کسروی، نوبهار، دوره ۵، ص ۳۱۷.

- محقق، مهدی

۲۹۰- مراکز علمی ری و تأثیر آن در فرهنگ و تمدن اسلامی، مهدی محقق، گوهر، ش ۱، س ۱۳۵۲، ص ۵۹۸-۵۹۱.

- مصطفوی، محمدتقی

۲۹۱- بنای تاریخی بقعه بی‌بی‌شهربانو در ری، محمدتقی مصطفوی، گزارشهای باستان‌شناسی، ش ۳، ص ۲۵۳-۳۰۵.

۲۹۲- سرسره فتح‌علیشاه و آثار تاریخی دیگر مجاور ری، محمدتقی مصطفوی، اطلاعات ماهانه ج ۶، ش ۱۲، ص ۱۱-۱۰.

- همان

۲۹۳- نوشته‌های تاریخی در آثار متبرکه تهران قدیم و خارج شهر، محمدتقی مصطفوی، اطلاعات ماهانه ج ۴ (ش ۵ ص ۴-۶)؛ (ش ۶ ص ۲۷-۲۴)؛ (ش ۷ ص ۲۴-۲۱)؛ (ش ۹ ص ۶-۱)؛ (ش ۱۰ ص ۵-۲)؛ (ش ۱۱ ص ۹-۷)؛ (ش ۱۲ ص ۱۸-۱۷ و ۲۲)؛ ج ۵ (ش ۱ ص ۱۷-۱۵)؛ (ش ۲ ص ۱۰-۸)؛ (ش ۹ ص ۱۷-۱۵)؛ (ش ۱۰ ص ۲۷-۲۶)؛ (ش ۱۱ ص ۱۶-۱۸)؛ (ش ۱۲ ص ۱۹-۱۸)؛ ج ۶ (ش ۱ ص ۳۵-۳۴).

- همان

۲۹۴- آستانه حضرت عبدالعظیم، محمدتقی مصطفوی، انجمن آثار ملی، دوره اول، س ۱۳۵۵ ش ۴/۳، ص ۷۶-۹۰.

- نوائی، عبدالحسین (امیر)

۲۹۵- داستان برج طغرل، عبدالحسین امیر نوائی، اطلاعات ماهانه، ج ۱، ش ۶، ص ۳۲-۳۴.

- همان

۲۹۶- مزار بی‌بی‌شهربانو، عبدالحسین امیر نوائی، اطلاعات ماهانه، ج ۲، ش ۹، ص

۱۹-۲۱ و ۳۹-۴۰.

- همان

۲۹۷- وصف بنایی از میان رفته در ری، عبدالحسین امیر نوائی، اطلاعات ماهانه ج ۱، ش ۸، ص ۲۸-۲۷.

- هدایتی، محمدعلی

۲۹۸- آستانه شاه عبدالعظیم، محمدعلی هدایتی، کتاب ایرانشهر، ش ۲، سال ۱۳۲۸-۱۳۴۳.

د- زبان‌شناسی و لهجه‌ها

- اقبال، عباس

۲۹۹- بندار رازی، عباس اقبال آشتیانی، مهر، ش ۷، ص ۳۵-۲۷.

- اورنگ، مراد

۳۰۰- ری «رغه»، مراداورنگ، هوخ، ج ۱۵، سال ۱۳۴۳، ش ۱۱، ص ۱۶-۱۵.

- کیا، صادق

۳۰۱- یادداشتی درباره زبان رازی و تهرانی، صادق کیا، ایران کوده، ش ۳ ص ۲۲-۱۴.

- محیط طباطبائی، محمد

۳۰۲- بندار رازی، محمد محیط، محیط، ج ۱، ش ۳ ص ۲۸-۲۳.

فصل هشتم

معرفی و فهرست عناوین چهار اثر ارزشمند و
بی نظیر در باب تاریخ، جغرافیا و اماکن،
مذهب و رجال ری از مرحوم استاد
دکتر حسین کریمان

یکی از بهترین و ارزشمندترین تحقیقات معاصر و شاید تنها تحقیق کامل و معتبر در باب ری، تألیفات گرانقدر مرحوم استاد دکتر حسین کریمان است که در چهار جلد و شش مجلد تصنیف و فراهم گشته و بر منابع بسیار معتبر و مستند متکی و استوار است. این تحقیقات در حقیقت بیانگر زحمات و تلاشهای طاقت فرسای استاد گرامی است که با بررسی صدها اثر تاریخی و معتبر انجام داده و تألیف جامع و کاملی در موضوعات مختلف در مورد ری بدست داده است. اولین کتاب استاد تحت عنوان «ری باستان» در دو مجلد مستقل تألیف شده است. مجلد اول آن با عنوان «مباحث جغرافیایی شهر ری بعهد آبادی» است که در تاریخ ۱۳۴۵ شمسی توسط انتشارات انجمن آثار ملی در قطع وزیری با هفده فصل و ۶۱۶ صفحه بچاپ رسیده است. مجلد دوم این کتاب بنام «مذهب و تاریخ و رجال و نواحی ری باستان یا سوابق پهنه طهران و دیهه‌های کهن آن» می‌باشد که در سه باب و یازده فصل به سال ۱۳۴۹ توسط همان انتشارات در ۸۸۶ صفحه بچاپ رسیده است.

دومین کتاب استاد کریمان، قصران یا کوهسران است که در دو بخش تهیه شده است، بخش اول تحت عنوان «مباحث تاریخی و جغرافیایی و اجتماعی و مذهبی و وصف آتشیگاه منطقه کوهستانی ری باستان و طهران کنونی» است که در چهار فصل و یک باب در ۶۰۴ صفحه به سال ۱۳۵۶ توسط انتشارات انجمن آثار ملی به چاپ رسیده و بخش دوم آن نیز تحت همین نام در پنج فصل و یک باب در ۵۵۶ صفحه به سال ۱۳۵۶ توسط انتشارات انجمن آثار ملی به چاپ رسیده است که این دو بخش مجموعاً ۱۱۶۶ صفحه می‌باشند.

سومین تألیف استاد کریمان با عنوان برخی از آثار بازمانده از ری قدیم «بقایای بناهای ری کهن که بر فراز کوهها و تپه‌های آن حدود از شاهان و امراء بزرگان پیشین بجای مانده» در سال ۱۳۵۶ در ده بخش و ۱۸۵ صفحه بوسیله انتشارات دانشگاه ملی ایران بچاپ رسیده است. چهارمین تألیف استاد گرامی که در حقیقت آخرین تألیف مستقل ایشان می‌باشد با نام «تهران در گذشته و حال» است که در سال ۱۳۵۵ در ۴ بخش و ۴۸۵ صفحه توسط دانشگاه ملی بچاپ رسیده است.

از آنجائیکه تألیفات گرانقدر و ارزشمند استاد بزرگوار سابق دانشگاه شهید بهشتی جناب دکتر حسین کریمان تنها تحقیق کامل و جامع در زمینه ری می‌باشد در این کتابشناسی

ضروری بنظر رسید که فهرست عناوین، مطالب، نقشه‌ها و تمامی محتوای این چهار کتاب به عینه ارائه گردد تا علاقمندان در باب تاریخ ری را رهگشا بوده و از طرفی نیز از ارزش تلاشها و زحمات بیش از نیم قرن استاد گرانقدر در این باب و دهها مقاله دیگر که در بخش مقالات ذکر شد پاسداری گردد. «روحش شاد و قرین جنت باد».

۱- ری باستان

یکی از مهمترین آثار یاد شده از مرحوم استاد کریمان است که در دو مجلد از سوی انجمن آثار ملی در سالهای ۱۳۴۵-۱۳۴۹ انتشار یافته است. فهرست مجلد اول، «مباحث جغرافیایی شهر ری به عهدآبادی» به شرح زیر است:

موضوع	صفحه
پیش گفتار	یک
سرآغاز	پنج
مقدمه:	۱
تعریف	۲
تاریخهای از میان رفته ری	۳
تاریخ شیخ منتجب الدین در باب ری	۵

باب اول

فصل اول

محل شهر ری در جلگه ری	۸
بنای نخستین شهر چگونه و با چه نقشه‌ای بود	۱۶
پهناوری و بزرگی ری	۱۷
۱- پیش از اسلام	۲۱
۲- پس از اسلام	۲۱
حدود ری بقیاس آبادیهای کنونی	۲۳
نقشه شهر	۲۳
اختلاف اقوال در باب مکان ری	۲۳
ری در زمانهای تاریخی بکدامین بخش ایران وابسته بوده است	۳۱
منابع ذکر ری جزء اعمال ماد و جبال	۳۳
ماد همان سرزمین جبال است	۳۴
سرزمین جبال را قهستان و عراق نیز می‌نامیده‌اند	۳۴
آنچه در سبب تسمیه این نامها گفته‌اند:	

۳۶	الف - ماد
۳۷	ب - جبال
۳۷	ج - قهستان
۳۷	د - عراق
۳۸	هـ - عراق عجم
۳۹	قدیمیترین جای که از ماد ذکر ری رفته است
۴۳	ماد اصلی و تقسیمات بعدی آن
۴۴	حدود سرزمین ماد
۴۵	تطور لفظ ماد در اعصار مختلف از دیرباز تاکنون
۴۷	آبادیهایی که نام آنها را از لفظ ماد مشتق دانسته‌اند

فصل دوم

ذکر ری در کتب مقدس و منابع باستانی:

۴۹	الف - تورات
۵۵	توبیت
۵۷	ژودیت
۵۷	ب - اوستا
۶۵	ج - بیستون
	نامهایی که از دیرباز بر ری اطلاق گردیده است:
۶۷	۱ - پیش از اسلام
۶۸	۲ - دوران اسلامی
۶۹	سبب تسمیه این نامها
۷۲	۱ - ری و راز
۷۵	۲ - اورپا (اروپا) یا اورپس
۷۶	۳ - ارشکيه
۷۸	۴ - ری

۷۸	۵ و ۶ و ۷ - ری اردشیر، رام اردشیر، ری شهر
۷۹	۸ - رام فیروز
۸۰	۹ - محمدیه
۸۳	نسبت ری

فصل سوم

۸۵	موقع جغرافیایی ری
۸۶	طول جغرافیایی ری
۸۸	عرض جغرافیایی ری
۸۹	مسافت میان ری و پاره‌ای از شهرهای بزرگ بزعم پیشینیان
۹۰	طالع ری
۹۱	ری از اقلیم چهارم است
۹۴	آب و هوای ری

فصل چهارم

مردم ری:

۱۰۱	الف - نژاد و قبائل
۱۰۴	ب - شماره جمعیت

فصل پنجم

پایه ارجمندی مقام و احترام و اعتبار ری:

پیس از اسلام:

۱۰۹	۱ - نزد مغان و زردشتیان
۱۰۹	۲ - نزد یهودیان و مسیحیان
	در عهد اسلامی:
۱۱۰	الف - حدیث در مدح ری

- ۱۱۱ ب - حدیث در ذمّ ری
 ۱۱۲ عللی که ذمّ ری را سبب آمده
 سخنان ارباب تصانیف:
 ۱۱۵ الف - در مدح ری
 ۱۱۷ ری عروس دنیا بوده است
 ۱۱۸ ری از امهات بلدان بوده است
 سنجش عظمت ری با پاره‌ای از شهرهای بزرگ:
 ۱۱۹ ۱ - ری و همدان در قرون قبل از اسلام و پس از آن
 ۱۱۹ ۲ - ری و بغداد و نیشابور
 ۱۲۰ ۳ - ری و اصفهان
 ۱۲۱ سخن هارون الرشید در باب ری
 ۱۲۲ ری و شاعران بزرگ
 ۱۲۶ ب - در ذمّ ری
 ۱۲۷ قول شاعران

فصل ششم

نهرها و کاریزهای ری:

- ۱۳۰ ۱ - نهر سورین یا روده (= چشمه علی فعلی)
 ۱۳۰ کراهت شیعه از رود سورین بنا بقول ابودلف
 ۱۳۳ این کراهت بسبب شستن تیغی در این نهر بوده که یحیی بن زید (ع) را با آن کشتند
 ۱۳۷ وجه تسمیه سورین
 ۱۴۲ تصویر فتحعلی شاه بر بالای صخره سورین
 ۱۴۳ ۲ - رود جیلانی یا گیلانی
 ۱۴۴ وجه تسمیه
 ۱۴۵ جیلانی همان نهر موسی است
 ۱۴۷ ۳ - قنّاه شهی یا شاهی
 ۱۴۸ ۴ - قنّاه نصرآباد

- ۱۵۰ ۵ - قنّاء عبدالوهاب
۱۵۰ ۶ - قنّاء قرشی

فصل هفتم

- ۱۵۲ فتح ری بدست مسلمانان
۱۵۴ صورت امان نامه نعیم بن مقرن
۱۵۵ خراب کردن نعیم ری قدیم را و احداث ری جدید
۱۵۶ اختلاف قول در باب فاتح ری
۱۶۱ حکم فقهی فتح ری در باب مقام پیروان اوستا

فصل هشتم

پهنه شهر ری بهنگام آبادی:

- ۱۶۷ الف - تحوّل مکان ری در طول زمان
۱۷۲ ب - توسعه ری، و بخشهای سه گانه آن بعهد اسلامی
۱۷۳ ۱ - مدینه داخله یا شارستان
۱۷۷ ۲ - مدینه خارجه یا فصیل یا کهندز
۱۷۹ محلّ فصیل
۱۸۲ ۳ - ربض یا بازار

فصل نهم

اماکن عمده ری:

- ۱۸۴ قصیده ابن کربویه
۱۸۸ الف - محله های ری
۱۹۰ ۱ - محله باطان
۱۹۱ ۲ - محله پالانگران
۱۹۱ ۳ - محله جیلاباد یا گیلاباد
۱۹۲ ۴ - محله در رشقان

- ۵- محله در شهرستان ۱۹۳
- ۶- محله در عابس ۱۹۴
- ۷- محله درکنده ۱۹۴
- ۸- محله در مصلحگاه ۱۹۴
- ۹- محله دروازه آهنین ۱۹۵
- ۱۰- محله دروازه جاروب‌بندان ۱۹۶
- ۱۱- محله دیرینه قُبه ۱۹۶
- ۱۲- محله روده ۱۹۶
- ۱۳- محله رویان ۱۹۷
- ۱۴- محله زامهران ۱۹۷
- ۱۵- محله زعفران جای ۱۹۸
- ۱۶- محله ساربانان ۱۹۸
- ۱۷- محله سرای ایالت ۱۹۹
- ۱۸- محله سینرین ۲۰۶
- ۱۹- محله شافعیه ۲۰۶
- ۲۰- محله فخرآباد ۲۰۸
- ۲۱- محله فلیسان یا بلیسان ۲۰۸
- ۲۲- محله کلاهدوزان ۲۰۸
- ۲۳- کوی اصفهانیان ۲۰۹
- ۲۴- کوی فیروزه ۲۰۹
- ۲۵- محله مهدی‌آباد ۲۰۹
- ۲۶- محله ناهک ۲۱۱
- ۲۷- محله نصرآباد ۲۱۲
- برخی اماکن دیگر:
- ۱- مشهد امیرالمؤمنین ۲۱۳
- ۲- سرداب ۲۱۳
- ب- بازارها:

- ۲۱۵ ۱ - بازار باب الجبل
- ۲۱۶ ۲ - بازار باب سین
- ۲۱۶ ۳ - بازار باب هشام
- ۲۱۶ ۴ - بازار بلیسان
- ۲۱۷ ۵ - چهار سوق یا چهار بازار ری
- ۲۱۹ ۶ - بازار دهک نو
- ۲۲۲ ۷ - بازار روده
- ۲۲۲ ۸ - بازار ساربانان
- ۲۲۶ ۹ - بازار نرمه (نارمک)
- ۲۲۶ ۱۰ - بازار نصرآباد
- ۲۲۷ ج - کوچه‌ها و شوارع
- ۲۲۸ ۱ - کوچه حنظله
- ۲۲۸ ۲ - کوچه دینار
- ۲۲۸ ۳ - کوچه ساسان
- ۲۲۹ ۴ - سکه الموالی
- ۲۳۰ ۵ - کوچه صوفی
- ۲۳۱ شوارع
- ۲۳۱ شارع سُرّ
- ۲۳۶ د - دروازه‌های ری
- ۲۳۷ ۱ - دروازه آهنین
- ۲۳۷ ۲ - دروازه باطان
- ۲۳۷ ۳ - دروازه بلیسان
- ۲۳۸ ۴ - دروازه جاروب بندان
- ۲۳۹ ۵ - باب الحرب
- ۲۳۹ ۶ - دروازه حنظله
- ۲۳۹ ۷ - دروازه خراسان
- ۲۴۰ ۸ - دروازه دولاب

- ۲۴۱ - ۹. در رأس الروده
- ۲۴۱ - ۱۰. در رشقان یا در رشکان
- ۲۴۱ - ۱۱. در زامهران
- ۲۴۱ - ۱۲. باب سین یا باب الصین (دروازه چین)
- ۲۴۳ - ۱۳. باب الطبریین
- ۲۴۳ - ۱۴. در عابس
- ۲۴۷ - ۱۵. در عثاب
- ۲۴۷ - ۱۶. درکنده
- ۲۴۸ - ۱۷. دروازه کوهکین
- ۲۴۸ - ۱۸. باب المدینه یا در شهرستان
- ۲۴۹ - ۱۹. در مصلحگاه
- ۲۵۵ ری از روزگار باستان تا پایان عهدآبادی قرارگاه سپاه بود
- ۲۶۱ - ۲۰. دروازه هشام
- ۲۶۴ شرح باطان، و وجه تسمیه، و محل آن
- ۲۷۲ شرح بلیسان، و اینکه منسوب به بلاش است، و محل آن
- شرح دز رشکان و اشارتی باینکه در اصل دز ارشکان منسوب باشکانیان بوده است، و نیز دز رشکان در روی کوه واقع میان دو کارخانه گلیسیرین و سیمان قرار داشته و باشتباه آنجا را طبرک گویند؛ و این محل اقامتگاه اشکانیان بوده
- ۲۸۳ اشارتی باینکه کنیه ساسانی محتملاً از بهرام چوبینه و تصویر و پست، و چون چند ماهی پیش پادشاهی نکرد تصویرش ناتمام ماند
- ۳۰۱ شرح دروازه مهران، و ذکر اینکه دروازه مهران منسوب بخاندان مهران بوده است، و بهرام چوبینه از آن خاندانست یا
- ۳۰۳ شاپور رازی از خاندان مهران
- ۳۰۸ بهرام چوبینه از خاندان مهران
- ۳۱۳ بازگشت بذکر نقش ناتمام ری (که گویا از بهرام چوبینه است)
- ۳۱۶ سامانیان از نسل بهرام چوبینه‌اند
- ۳۱۷ محل دروازه مهران

۳۱۷	محل اقامت خاندان مهران در ری
۳۱۹	هـ - مساجد و مصلی
۳۲۱	۱ - نخستین مسجد ری
۳۲۱	۲ - جامع مهدی یا جامع عتیق
۳۲۳	محل مسجد جامع مهدی در پهنه فعلی ری
۳۲۶	۳ - جامع روده
۳۲۶	۴ - جامع سرهنگ ساوتکین یا جامع جدید
۳۲۷	۵ - جامع طغرل سلجوقی
۳۲۸	۶ - مسجد عبدالرحمن نیشابوری
۳۲۸	۷ - مسجد حنظله
۳۲۸	۸ - مسجد الشجره
۳۲۹	۹ - مسجد الغری
۳۲۹	۱۰ - مصلای ری

فصل دهم

خانه‌ها و پاره‌ای اماکن دیگر ری:

۳۳۲	۱ - خانه‌ها
۳۳۲	خانه‌ها را با گل و خشت می‌ساخته‌اند
۳۳۳	خانه‌ها را زیر زمین می‌ساخته‌اند
۳۳۶	۲ - حمامها
۳۳۷	۳ - کاروانسراها
۳۳۸	۴ - کتابخانه
۳۳۸	۵ - میدان میوه‌فروشان
۳۳۹	۶ - مقام مکتفی
۳۳۹	۷ - طاق تاجکی
۳۳۹	۸ - دارالخراج

- ۳۴۰ ۹ و ۱۰ - باغهای داخل و خارج شهر
 ۳۴۰ باغ شوربا و سرای اینانج
 ۳۴۰ ضیاع اسحق بن یحیی بن معاذ، و ضیاع ابی عبّاد ثابت بن یحیی کاتب مأمون
 ۳۴۱ جوسق عمر بن العلاء

فصل یازدهم

برخی از بناهای تاریخی و خانه‌های رجال:

- ۳۴۲ ۱ - بقایای آتشکده‌ری
 ۳۴۵ بنای آتشکده
 ۳۴۷ ۲ - کاخ اشکانیان
 ۳۵۰ ۳ - باروی عظیمی که ری برین را در میان داشت
 ۳۵۲ ۴ - دارالاماره رکن الدوله و فخرالدوله
 ۳۵۴ ۵ - قصر سیدآباد
 ۳۵۴ ۶ - آخر [آخور] رستم
 ۳۵۵ ۷ - سرای صاحب عبّاد
 ۳۶۰ ۸ - خانه علی کامه
 ۳۶۲ ۹ - قصر آل سلجوق در ری
 ۳۶۲ ۱۰ - خانه حسن صبح

فصل دوازدهم

مضاجع و مقابر:

- ۳۶۶ الف - گورستان ری و دستور و ندیداد در باب اموات
 ۳۷۸ گور شاهان در ری
 ۳۷۹ اشتباهی بزرگ در تاریخ طبری و بلعمی در باب قباد
 ب - مزار رجال و شخصیت‌های مذهبی:
 ۳۸۳ ۱ - زیارتگاه‌های ری
 ۳۸۴ ۲ - مدفن حضرت عبدالعظیم

- ۳۹۵ آرامگاه رضا شاه در جنب حرم
- ۳۹۵ ۳ - امامزاده حمزه
- ۳۹۷ ۴ - امامزاده طاهر
- ۳۹۸ ۵ - امامزاده عبدالله
- ۴۰۳ ۶ - بی‌بی شهربانو و اشارتی بمجموعول بودن آن بقعت
- ۴۱۶ ۷ - بی‌بی زبیده و بیان اینکه وی دختر امام نیست، و ظاهراً زبیده زن ملک‌شاه سلجوقی و مادر برکیارق است که در ری مدفون است
- ۴۲۴ ۸ - ابن بابویه
- ۴۲۶ ۹ - بقعه جوانمرد قصاب
- ۴۲۹ ۱۰ - بقعه ابوالفتح رازی
- ۴۳۰ ۱۱ - بقعه ابراهیم خواص
- ۴۳۴ ۱۲ و ۱۳ - گورخانه محمدبن حسن شیبانی و هشام‌بن عبدالله رازی
- ۴۳۸ ۱۴ - مدفن کسائی
- ۴۴۳ ۱۵ - بقعه فزاری منجم
- ۴۴۴ ۱۶ - تربت ابوالمظفر خجندی
- ۴۴۵ ج - گورخانه رجال تاریخی و دخمه گبرها
- ۴۴۵ ۱ - گنبد مرداویج زیاری و رکن‌الدوله
- ۴۴۷ ذکر گورخانه‌های آل بویه
- ۴۵۱ ۲ - گنبد فخرالدوله
- ۴۵۵ گور مجدالدوله و پایان کار وی
- ۴۵۹ ۳ - برج طغرل
- ۴۶۷ ۴ - گنبد اینانج
- ۴۷۵ آثار نقاره‌خانه به شاهان آل بویه تعلق ندارد
- ۴۷۷ ۵ - استودان یزرجومید بر فراز نقاره خانه
- ۴۷۹ ۶ - دخمه گبرها یا قلعه گبرها

فصل سیزدهم

۴۸۱	قلعه طبرک
۴۸۱	آیا طبر بمعنی کوه است، و ذکر شواهدی در این باب
۴۸۷	محل قلعه طبرک
۴۹۸	طبرک تنها نام قلعه معروف و تپه آن نبوده است
۵۰۳	بنیان‌گذار قلعه طبرک کیست؟
۵۰۹	طبرک و حوادث ری
۵۱۳	خرابی طبرک

فصل چهاردهم

دژهای دیگر ری:

۵۱۷	۱ - باطان
۵۱۷	۲ - بلیسان
۵۱۷	۳ - رشکان
۵۱۷	۴ - عابس
۵۱۷	۵ - حصن زینبدی
۵۲۱	۶ - قلعه فرخان بن زینبدی
۵۲۴	۷ و ۸ - قلعه کنده کوه و سرچاهان

فصل دوازدهم

فرهنگ و مدارس و کتابخانه‌ها:

۵۲۶	الف - فرهنگ ری
۵۳۰	ب - مدارس
۵۳۱	۱ - مدرسه ابوالفتح
۵۳۱	۲ - مدرسه سید تاج‌الدین
۵۳۱	۳ - مدرسه سید تاج‌الدین
۵۳۲	۴ - مدرسه شیخ حیدر مکی
۵۳۳	۵ - خانقاه امیر اقبالی

- ۵۳۳ ۶- خانقاه ربان
- ۵۳۳ ۷- خانقاه خواجه شرف مرادی
- ۵۳۴ ۸- خانقاه علی عصار
- ۵۳۴ ۹- مدرسه رشید رازی
- ۵۳۴ ۱۰- مدرسه شاه غازي
- ۵۳۶ ۱۱- مدرسه خواجه شرف مرادی
- ۵۳۶ ۱۲- مدرسه خواجه عبدالجبار مفید
- ۵۳۷ ۱۳- مدرسه عبدالجلیل رازی، صاحب النقص
- ۵۳۹ ۱۴- مدرسه فقیه علی جاستی
- ۵۳۹ ۱۵- مدرسه کوی فیروزه
- ۵۴۰ ۱۶- مدرسه سلطان محمد
- ۵۴۰ ۱۷- مدرسه محمدبن قطب‌الدین راوندی
- ۵۴۱ ۱۸- مدرسه وزانیان
- ۵۴۲ ۱۹- مدارس زیدیان
- ۵۴۳ ۲۰- مدرسه‌های دیگر
- ۵۴۳ ج- کتابخانه‌های ری
- ۵۴۳ ۱- کتابخانه صاحب عباد
- ۵۴۸ محل کتابخانه
- ۵۴۹ ۲- کتابخانه شرف‌الدین محمد
- ۵۵۰ ۳- کتابخانه مدرسه رشید رازی
- ۵۵۰ ۴- کتابخانه مدرسه شاه غازي

فصل شانزدهم

اقتصاد ری:

- ۵۵۱ الف -
- ۵۵۵ ب - معادن ری
- ۵۵۶ ج - صنعت و هنر

- ۵۵۶ ۱ - سفال سازی
- ۵۷۰ ۲ - مصنوعات فلزی و شیشه‌ای
- ۵۷۱ ۳ - پارچه‌بافی
- ۵۷۴ ۴ - ساختن ظروف و افزارهای چوبی
- ۵۷۵ ۵ - معماری
- ۵۸۱ ۶ - موسیقی
- ۵۸۲ د - محصولات ری
- ۵۸۲ ۱ - غلات
- ۵۸۳ ۲ - پنبه
- ۵۸۴ ۳ - میوه
- ۵۸۸ ۴ - نوشابه
- ۵۸۹ ۵ - زعفران
- ۵۸۹ ۶ - لبنیات
- هـ - گل
- ۵۹۲ و - خراج و حقوق دیوانی ری
- ۵۹۴ ز - نقود و مسکوکات و اوزان
- ۵۹۴ نقود
- ۵۹۵ سکه مضروب بفرمان حضرت امام رضا (ع) در ری
- ۵۹۸ اوزان

فصل هفدهم

برخی از اوصاف و خصال و خصایص مردم ری:

- ۶۰۰ ۱ - فضیلت مردم ری
- ۶۰۱ ۲ - ردیلت مردم ری
- ۶۰۳ ۳ - زئی مردم ری
- ۶۰۳ ۴ - رنگ پوست مردم ری
- ۶۰۳ ۵ - زبان مردم ری

- لهجه اصلی مردم طهران ۶۱۱
- ۶- لباس باستانی مردم ری ۶۱۲
- ۷- مقام زن در اجتماع عهد اشکانیان (که ری را بدانان نسبتی خاص بوده) ۶۱۷
- فهرست عام کتاب ۶۲۲
- ۱- فهرست آیات قرآن کریم ۶۲۳
- ۲- فهرست احادیث ۶۲۴
- ۳- فهرست پاره‌ای از مصطلحات و تعبیرات و کلمات مربوط به ادیان، که در این کتاب تعریفی از آنها شده است ۶۲۵
- ۴- فهرست صدور ابیات عربی ۶۲۶
- ۵- فهرست صدور ابیات فارسی ۶۳۰
- ۶- فهرست مذاهب و فرق دینی ۶۳۷
- ۷- فهرست اعلام رجال و طوایف ۶۴۰
- ۸- فهرست بلدان و اماکن ۶۸۵
- ۹- فهرست اسامی کتب ۷۲۸
- استدراکات و اضافات و تصحیحات ۷۵۰
- این کتاب دارای نقشه‌ها و عکسهای هوایی و تصاویری است که خواننده را با بطن جریانه‌های تاریخی آشنا می‌سازد، که فهرست آنها از این قرار است :
- بقطع بزرگ :**
- نقشه کرپرتر مقابل ۱۵ ص
- نقشه تطبیقی (مقایسه نقشه ری با نقشه کرپرتر و عکس هوایی) مقابل ۱۷ ص
- عکس هوایی محل فعلی نیمه شمال غربی ری باستان مقابل ۲۱ ص
- نقشه ری باستان مقابل ۲۳ ص
- نقشه پیدایی و گسترش ری باستان همراه نقشه ری باستان
- بقطع کوچک:**
- ظرف قرمز منقش و سفال اکتشافی چشمه علی (قبل از تاریخ) ۱۰
- حفاری چشمه علی ۱۱
- عکس هوایی چشمه علی ۱۲

- ۱۲ صخره چشمه علی
- ۲۰ نقشه طهران در سال ۱۲۷۵ قمری
- ۱۴۱ تصویر فتحعلی شاه در صخره چشمه علی
- ۱۴۵ عکس هوایی محل فعلی قسمت علیای بستر نهر جیلانی یا شارع ساربانان
- ۲۱۸ عکس هوایی محل فعلی چهار بازار ری
- ۲۷۰ نقشه راه ابریشم
- ۲۷۱ عکس هوایی محل فعلی باطان و نقشه آن ترسیم کرپرتر
- ۲۸۲ موقع محله و باب بلیسان و نقشه آن ترسیم کرپرتر
- ۲۹۱ نقشه دز رشکان ترسیم کرپرتر
- ۲۹۲ عکس هوایی محل فعلی دز رشکان
- ۲۹۳ بقایای آثار دز رشکان
- ۳۰۲ نقش عهد ساسانی
- ۳۰۲ تصویر فتحعلی شاه در کوه رشکان یا سُرشره
- ۳۱۸ عکس هوایی محل کنونی دروازه و کوی زامهران
- ۳۴۳ آتشکده ری
- ۳۴۴ قسمتی از بنای آتشکده
- ۳۵۸ عکس هوایی خرابه خانه صاحب عباد
- ۳۶۸ دخمه یا استودانهای عهد ساسانی
- ۳۷۰ مقبره یک تن اشکانی
- ۳۷۰ مقبره عمومی اشکانی
- ۳۷۵ بناهای سنگ و گچ مقابر قرون اول اسلامی در ری
- ۳۸۲ عکس هوایی کوهستان ری یا گورستان باستانی آن
- ۳۸۳ نقشه مدفن شخصیتهای بزرگ اسلامی در ری
- ۳۹۳ آرامگاه حضرت عبدالعظیم و امامزاده حمزه
- ۳۹۳ صندوق خاتم مرقد حضرت عبدالعظیم
- ۳۹۴ آرامگاه رضا شاه
- ۴۰۰ بقعه امامزاده عبدالله

- ۴۰۲ میرزا آقاخان نوری صدر اعظم و فرزندش میرزا کاظم خان
- ۴۰۴ بقعه بی‌بی شهربانو
- ۴۱۵ ضلع شمالی صندوق مرقد بی‌بی شهربانو
- ۴۲۴ بقعه شیخ صدوق
- ۴۲۷ بقعه جوانمرد قصاب
- ۴۳۲ آثار و بقایای بنایی که ظاهراً گور ابراهیم خواص است
- ۴۴۹ آثار تپه‌گیری یا آرامگاه مرداوینج
- ۴۵۳ باروی شرقی ری برین
- ۴۵۸ برج از میان رفته ری: گنبد فخرالدوله
- ۴۶۲ صفحه‌ای از روزنامه شرف
- ۴۶۳ برج طغرل پیش از تعمیر و پس از آن
- ۴۶۹ آثار گور اینانج در نقاره خانه
- ۴۷۸ استودان بزرگومید بر فراز طبرک
- ۴۷۹ دخمه گبرها
- ۴۸۹ عکس هوایی کوه طبرک
- ۴۹۲ پاره‌آجرهای کهنه و کلوخهای گچ و خاک قلعه طبرک
- ۵۲۵ بقایای بنایی قدیمی که دارای چند جا هست و ظاهراً به قلعه سرچاهان می‌ماند
- ۵۵۹ کاسه رنگین با امضای عبداللطیف
- ۵۶۲ کوزه گرد نیلی با نقش برجسته طلایی
- ۵۶۳ کاسه منقش مینایی
- ۵۶۴ خمره نیلی با نقش سیاه
- ۵۶۶ کوزه نقش برجسته نیلی
- ۵۶۸ مجسمه گاومیش
- ۵۶۸ پیه سوز سفالین
- ۵۷۰ شیشه با نقش افزوده
- ۵۷۶ نقش برجسته از قوچ گچی در عهد ساسانی
- ۵۷۷ گچ‌بری عهد ساسانی (نیمه ستون - پایین طاقچه)

۵۷۸	گنج‌بری عهد اسلامی (اوائل دوره اسلامی - ازاره مدرسه)
۵۷۹	قدیمترین تصویر شکار بهرام
۵۷۹	همان تصویر با تصرف
۵۸۰	محراب
۵۹۵	سکه حضرت امام رضا (ع) مضروب در ری
۵۹۶	سکه مضروب در ری از نوع سکه‌های خسرو پرویز بسال ۶۰ هجری
۶۱۴	لباس یک تن مادی
۶۱۶	سر سنگی ملکه موزا
۶۱۶	سکه فرهاد پنجم و موزا

فهرست دومین مجلد از ری باستان تألیف مرحوم دکتر کریمان با عنوان «مذهب و تاریخ و رجال و نواحی ری باستان» چنین است:

باب دوم

مذهب ری در دو فصل

فصل اول

پیش از اسلام

صفحه	موضوع
۱	الف - آیین مغان
۴	اصول مذهب مغان
۸	ب - ظهور زردشت و اهمیت ری در کیش وی
۹	نام
۱۰	زادگاه زردشت
۱۱	زمان ظهور زردشت
۱۵	اوستا
۱۸	توحید در آیین زردشتی
	مقام آتش در آیین زردشت، و آتشکده ری

ج - یهودیان ری و احترام این شهر بنزد پیروان کتاب مقدس تورات

۴۰

د - مذهب خرمدینان در ری

فصل دوم

دوره اسلامی

موضوع

صفحه

۴۲

رواج دین اسلام در ری

۴۴

فرقه‌های سه شیعه اصلی حنفی و شافعی و شیعه - الف حنفیان

۴۶

ب - شافعیان

۴۶

ج - شیعیان

۵۷

زیدیان

۵۸

اسماعیلیان

۵۹

عصبیتهای دینی و جنگهای مذهبی در ری

۶۳

مسائل هفتگانه‌ای که نزاعهای مذهبی را در ری سبب می‌شده

۸۰

بخشهای سه گانه مذهبی ری

۸۱

۱ - بخش شیعه نشین

۸۵

۲ - بخش مخصوص حنفیان

۸۵

۳ - بخش مخصوص حنفیان

۸۸

محلههای هریک از دو طائفه شیعه و سنی

باب سوم

تاریخ عمومی ری در شش فصل

فصل اول

ری در مسیر تاریخ در دو بخش

۹۰

مقدمه

بخش اول پیش از اسلام:

۹۱

۱ - در تاریخ افسانه‌ای ایران باستان

- ۹۳ - ۲. بعهد آشوریان
- ۹۴ - ۳. بزمان استقلال مادها
- ۹۶ - ۴. در دوره هخامنشیان
- ۹۸ - ۵. در حمله اسکندر
- ۱۰۱ - ۶. در حکومت سلوکیان
- ۱۰۲ - ۷. بروزگار اشکانیان
- ۱۱۱ - ۸. بزمان ساسانیان
- ۱۱۵ منابعی که اشارتی به ورود یزدگرد سوم به ری دارند
- ۱۱۷ منابعی که ورود یزدگرد را به ری ذکر نکرده‌اند
- بخش دوم در دوره اسلامی
- ۱۱۸ ۱. بعهد خلفای نخستین و امویان
- ۱۲۷ ۲. به زمان عباسیان
- ۱۲۸ خروج سنباد خرمی و تسخیر ری
۳. سستی گرفتن نفوذ خلفا در ری و آغاز کارگزاری مجدد ایرانیان در آن دیار، و
- ۱۳۶ طاهریان و علویان
- ۱۳۸ گذر یعقوب لیث و عمرو لیث صفاری به ری
- ۱۴۲ ۴. بیرون آمدن ری از دست خلفا، و تسلط سامانیان بر آنجا
- ۱۴۸ اسفار و مرداویج
- ۱۴۹ (ذیل) وصف مجسمه شیر سنگی همدان در یازده قرن پیش
- ۱۵۶ ۵. ری و اعتبار و عظمت آن بهنگام سلطنت بوئیان
- ۱۷۲ ۶. دست یافتن غزنویان بر ری
- ۱۷۹ ۷. سلاجقه بزرگ و ری
۸. ری و شاه غازی اصفهد مازندران و سلاجقه عراق و کردستان و اتابکان و
- ۱۹۹ خوارزمشاهیان
۹. ری از فاجعه مغول تا اوائل عهد صفویان (دوره ایلخانان و چوپانیان و آل بادوسپان و آل جلایر و آل مظفر و تیموریان و قراقوینلوها و آق قوینلوها)، و اشارتی بتاریخ طهران تا آغاز پایتختی آن
- ۲۱۰

۲۱۸	چوپانیان و آل بدوسپان طبرستان و آل جلایر و آل مظفر
۲۲۱	تیموریان
۲۲۹	میرزا جهانشاه قراقوینلو
۲۳۰	آق قوینلوها
۲۳۳	صفویان
۲۳۵	شاه طهماسب و طهران
۲۳۶	دنباله تاریخ پهنه ری تا آغاز پای تختی طهران

فصل دوم

۲۴۳	حوادث طبیعی مهم ری در طول تاریخ
-----	---------------------------------

فصل سوم

۲۴۸	تمثیلات و ضرب المثلها و نمونه طرائف که بر مبنای ری مبتنی است
-----	--

فصل چهارم

رجال و معاریف

۲۶۴	مقدمه
۲۶۶	بخش نخستین - پیش از اسلام
۲۷۰	بخش دوم - بعهد اسلامی
۲۹۰-۲۷۰	ابراهیم - امین احمد
۲۹۲-۲۹۱	بدرکیا - بندار
۲۹۲	تقی - تمام
۲۹۴-۲۹۳	جریر - جعفر
۳۰۲-۲۹۵	حارث - حمدالله
۳۰۲	خضر - خموشی
۳۰۳-۳۰۲	دقاق - دهقانی
۳۰۴	ذوالمناقب

۳۰۵-۳۰۴	رحیمی - روحی
۳۰۶-۳۰۵	زراشت - زین‌الدین
۳۰۹-۳۰۶	سائل - سهل
۳۱۱-۳۱۰	شاپور - شهاب
۳۱۲-۳۱۱	صابر - صیدی
۳۳۹-۳۱۲	طاهر - طلحه
۳۳۹-۳۱۳	عارفی - عین‌القضات
۳۳۹	غالب - غفوری
۳۴۱-۳۴۰	فخرالدین - فهمی
۳۴۲-۳۴۱	قاسم - قوامی
۳۴۳	لطفی - لهراسب
۳۹۵-۳۴۴	مبشر - موسی
۴۰۰-۳۹۵	ناصر - نیستی
۴۰۰	وصلی - ولید
۴۰۱-۴۰۰	هبة‌الله - همدمی
۴۰۶-۴۰۲	یارعلی - یوسف
۴۰۶	فاطمه بنت محمد رازی

فصل پنجم

در گذشتگان و مدفونان در ری از رجال دیگر بلاد

۴۰۷	الف - پیش از اسلام
۴۲۳-۴۰۸	ب - دوره اسلامی

فصل ششم

خرابی ری و علل آن

۴۲۳	مقدمه
۴۲۴	اقوال منابع در این باب
۴۳۰	استنباط نگارنده

- ۴۳۱ بخش اول - اوضاع ری پس از حمله مغول تا زمان عبور کلاویخواری
 ۴۳۹ بخش دوم - شهر ری از این تاریخ تا سلطنت شاه طهماسب
 ۴۴۵ علت اصلی خرابی ری

باب چهارم

نواحی ری در دو فصل

فصل اول

کلیاتی در باب روستاها و دیه‌ها

- ۴۵۳ تعریف
 ۴۵۶ آب و هوای نواحی ری
 ۴۵۷ معادن نواحی ری
 ۴۵۷ محصولات نواحی ری
 ۴۵۸ کیش و آیین مردم نواحی ری
 ۴۶۷ مهاجرت سادات بدین نواحی
 ۴۷۰ روستاها و دیه‌های نواحی ری
 نام آبادیها
 ۵۰۵-۴۷۷ آپامه - آیه
 ۵۱۷-۵۰۵ بالغ‌آباد - بیل
 ۵۱۸-۵۱۷ تجریش - تهران
 ۵۲۵-۵۱۸ جائج - جیلان
 ۵۲۶-۵۲۵ چال گاویان - چهارهرز
 ۵۳۲-۵۲۶ خاراکس - خیل
 ۵۵۰-۵۳۳ داشیلوا - دیرالحص
 ۵۵۶-۵۵۵ راشده - روده
 ۵۵۷ زامین
 ۵۶۸-۵۵۷ ساوجبلاغ - سینک
 ۵۷۷-۵۶۸ شاش - شیروان

۵۷۷	قلعهٔ صید
۵۷۷-۵۹۲	طالقان - طیبه
۵۹۲-۵۹۴	عباس آباد - عین آباد
۵۹۴	غار
۵۹۵-۵۹۸	فرزاد - فیروز کوه
۵۹۸	قار
۵۹۹-۶۱۱	قرج - قها
۶۱۲-۶۱۹	کاسب - کیلین
۶۱۹	لواسان
۶۲۰-۶۲۷	مافتان - مهرقان
۶۲۷-۶۲۸	نامنهد - نوبهار
۶۲۹-۶۳۶	وارنا - ویمه
۶۳۷-۶۴۱	هاشمیه - هوسنه
۶۴۱	یزدآباد

خاتمه

۶۴۲	در باب کوه البرز و قاف
۶۴۲	تعریف کوه دماوند
۶۵۲	نامهای کوه واقع میان ری و طبرستان
۶۵۴	تعریف داستانهای وابسته به کوه البرز
۶۶۰	ممیزات و خصایص البرز
۶۶۰	بموجب اوستا البرز نخستین کوه زمین است
۶۶۰	البرز درخشان و کثیرالسلسله است
۶۶۰	کوههای دیگر روی زمین از البرز منشعب است
۶۶۰	کوه البرز همان کوه قاف است
۶۶۶	ریشهٔ اصلی کوه البرز یا قاف در قفقاز است
۶۶۶	الف : منابعی که این مطلب را روشن بیان می‌کنند

۶۶۸	ب - اوستا و شاهنامه
۶۷۷	اطلاق نام البرز و قاف بر فروع البرز و قاف اصلی
۶۷۹	فهرست عام کتاب
۶۸۰	فهرست آیات قرآن کریم
۶۸۱	فهرست احادیث
۶۸۲	فهرست پاره‌ای از مصطلحات و کلمات که شرحی در باب آنها داده شد
۶۸۳	فهرست امثال و لطائف و ظرائف
۶۸۷	فهرست صدور ابیات عربی
۶۸۸	فهرست صدور ابیات فارسی
۶۹۳	فهرست مذاهب و فرق دینی
۶۹۷	فهرست اعلام رجال و طوایف
۷۵۷	فهرست بلدان و اماکن
۷۹۰	فهرست اسامی کتب
۸۵۲	فهرست مأخذ خارجی
۸۵۷	استدراکات و اضافات و تصحیحات
۸۵۷	فائت استدراکات مجلد اول
۸۶۳	استدراکات مجلد دوم

تکمله

۸۷۱	در ترجمه عربیهای کتاب
۸۷۱	ترجمه عربیهای مجلد اول
۹۰۷	ترجمه عربیهای مجلد دوم
۹۳۳	فائت استدراکات مجلد دوم

این کتاب نیز دارای نقشه‌ها و عکس‌ها و تصاویر پرارزش از این قرار است :

بقطع بزرگ

- ۸۸ نقشه مذهبی شهر ری
 ۴۵۳ نقشه آبادیها و نواحی ری باستان
 ۵۸۹ نقشه قلعه طهران با برج و باروی شاه طهماسبی
 ۵۹۱ نقشه توسعه تدریجی طهران از دیرباز تا زمان حاضر

بقطع کوچک

- ۵ مغ بزغاله‌ای را برای قربانی می‌برد
 ۶ زی مغان از پهلوی و از مقابل
 ۹۴ بزرگان ماد (که ری از آن پهنه است)
 ۹۵ پوشاک ساکنان ماد
 ۹۷ فرورتنش که در ری دستگیر شد
 ۱۰۰ جنگ داریوش و اسکندر
 ۱۰۷ سکه بلاش اول، که ظاهراً در ری اماکنی بنام او بوده است
 ۱۰۸ پیروزی اردشیر اول بر اردوان پنجم
 ۱۱۰ نقش منبت اردوان پنجم
 ۱۱۲ سکه اردشیر اول، که بجای اردوان نشست
 ۱۱۸ سکه یزدگرد سوم
 ۱۳۱ سکه محمد مهدی، که ری را بنام وی محمدیه گفته‌اند
 ۱۳۴ سکه هارون، که در ری ضرب شد
 ۱۳۶ سکه مأمون، که در ری ضرب شد
 ۱۴۳ سکه المکتفی، مضروب در ری
 ۱۴۷ سکه نصر بن احمد سامانی، مضروب در ری
 ۱۶۰ سکه رکن الدوله دیلمی، مضروب در ری
 ۱۶۲ سکه مؤید الدوله دیلمی، مضروب در ری
 ۱۷۱ سکه فخرالدوله دیلمی، مضروب در ری

- ۱۷۱ سکهٔ مجدالدولهٔ دیلمی، مضروب در ری
- ۱۷۷ سکهٔ مسعود و محمود غزنوی، مضروب در ری
- ۱۸۰ سکهٔ طغرل اول سلجوقی، مضروب در ری
- ۱۸۴ سکهٔ الپ ارسلان سلجوقی، مضروب در ری
- ۱۸۶ سکهٔ ملکشاه سلجوقی، مضروب در ری
- ۱۹۰ سکهٔ برکیارق سلجوقی، مضروب در ری
- ۲۳۸ طهران با برج و باروهای شاه طهماسبی
- ۲۶۶ زردشت
- ۳۶۶ گودبرداری از چال ترخان
- ۴۱۶ انتهای کتیبهٔ حضرت عبدالعظیم
- ۴۱۷ لچکی جناغ سر در گوشه راست
- ۴۱۷ لچکی جناغ سر در گوشهٔ چپ
- ۴۱۸ قسمتی از کتیبهٔ سر در
- ۴۱۸ نمونه‌ای از منبت‌کاری در قدیمی
- ۴۵۵ ظرف مکشوف از دروس
- ۴۵۹ آبخوری مکشوف از قیطره
- ۴۶۰ دورنمای آتشگاه شهرستانک و آهار
- ۴۶۱ مدخل اطاق جنوبی
- ۴۹۷ نقشهٔ قلعهٔ امامه
- ۵۶۰ کاسهٔ نقش رنگارنگ ساوه
- ۶۶۹ نقشهٔ هستهٔ اصلی البرز و کوههای فرعی آن طبق اعتقاد قدما

۲- برخی از آثار بازمانده از ری قدیم

تألیف مهم دیگر مرحوم استاد کریمان است که فهرست مطالب آن بدین شرح می‌باشد:

موضوع	صفحه
مقدمه	۱
بخش نخستین	
آتشکده ری	۷
بنای آتشکده ری بعهد مهاجرت قوم آریا می‌رسد	۱۰
انتقال آتشکده ری از محل قدیم به محل برکه (تپه میل) بوسیله انوشیروان	۱۱
وجه برکه خواندن این محل	۱۳
طرز بنای آتشکده	۱۶
صحرای آتشکده صحرای ازدان نام داشت	۱۸
اهمیت آتشکده ری بنزد زردشتیان	۲۰
کلیاتی در باب تاریخچه آتشکده ری	۲۳
به عهد مادها	۲۵
به عهد هخامنشیان	۲۵
به زمان اسکندر	۲۷
به عهد جانشینان اسکندر	۲۹
به زمان اشکانیان	۳۰
به زمان ساسانیان	۳۲
به عهد اسلامی	۴۲
محل آتشکده بعهد ساسانیان صورت شهر داشت	۴۶
مدرس ری باستان	۵۸
بناء بیمارستان ری باستان به امر انوشیروان	۵۸
محل احتمالی مدفن محمد زکریای رازی	۶۰

بخش دوم

- ۶۶ زاویه ابراهیم خواص
۷۴ شمه‌ای از احوال ابراهیم خواص

بخش سوم

- ۷۹ گنبد مرداویج زیاری
۸۸ اشارتی مختصر به احوال مرداویج

بخش چهارم

- ۹۱ سرای صاحب عباد (و تعریف ری برین و زیرین)
۱۰۱ داریات
۱۰۴ خلاصه ترجمه احوال صاحب

بخش پنجم

- ۱۱۶ آثار تپه نقاره‌خانه (طبرک)
۱۱۷ شرح آثار طبرک. اول قلعه طبرک
۱۲۴ بنا نهنده قلعه طبرک کیست؟
۱۲۷ اشارتی به حوادث مهم ری که نام طبرک در آن آمده
۱۲۹ کهندژ ری را قلعه طبرک می‌گفتند
۱۲۴ دوم از آثار موجود در طبرک استودان بزرگومید
۱۴۱ سوم از آثار موجود در طبرک بقایای گنبد اینانج
۱۴۴ اشارتی موجز به احوال اینانج

بخش ششم

- ۱۵۲ گنبد فخرالدوله و طغرل ۱ - گنبد فخرالدوله
۱۶۲ احوال فخرالدوله به اختصار
۱۷۰ ۲ - برج طغرل

بخش هفتم

- ۱۷۲ آثار کوه سُرسُره (در زشکان)

بخش هشتم

- ۱۷۳ بناهای سنگ و گچ قدیم در کوه ری، در مشرق کارخانه سیمان (استودان)

بخش نهم

- ۱۷۸ آثار دیگر کوه بزرگ ری (کوه بی‌بی شهربانو)

بخش دهم

- ۱۸۵ تپه قلعه گبری و تپه‌های دیگر مشابه آن

در این تألیف شمار قابل توجهی نقشه، تصویر و عکس هوایی به شرح زیر سبب شناخت بهتر آثار مورد بحث و سودمندی بیشتر کتاب شده است :

فهرست نقشه‌ها و عکس‌های هوایی و تصاویر

صفحه

موضوع

- ۲ کارگران دکتر اشمیت در حفاری ری
- ۳ کاسه سفالی منقش، و قطعه‌های سفال قبل از تاریخ
- ۴ نمونه اشیاء مقابر قیطریه
- ۱۵ منظره بنای تاریخی تپه میل (آتشکده)
- ۱۵ منظره فعلی آتشکده ری در تپه میل
- ۱۷ آتشکده تعمیر یافته ری
- ۳۳ بقایای آتشکده آهار و شهرستانک
- ۳۴ گوشه شمال شرقی آتشکده
- ۴۷ نقشه محل ری برین و ری زیرین و آتشکده ری
- ۵۳ نمونه گچ‌بری عهد ساسانی در چاله طرخان ری
- ۵۵ قدیمترین تصویر شکار بهرام با کنیزک
- ۷۲ عکس هوایی قسمتی از محل فعلی شارسنان و کهندژ قدیم ری و کوه بزرگ آن
- ۷۳ بقایای گور ابراهیم خواص
- ۸۷ بقایای آرامگاه مرداویج
- ۸۸ طرح آرامگاه مرداویج

- ۹۶ نقشه کرپتر از ری
- ۹۷ نقشه توسعه تدریجی ری
- مقابل صفحه ۹۷ نقشه ری باستان
- ۹۸ عکس هوایی تل خانه صاحب عباد
- ۹۹ عکس هوایی محل ری برین و قسمتی از ری زیرین
- مقابل صفحه ۱۱۸ عکس هوایی کوه نقرهخانه و آثار آن
- ۱۲۷ بقایای آثار قلعه طبرک
- ۱۳۹ استودان بزرجمید قبل از تعمیر
- ۱۴۰ استودان بزرجمید بعد از تعمیر
- ۱۴۴ طرح اصلی گنبد اینانچ
- ۱۵۳ قسمتی از ری که مقابل گنبد فخرالدوله واقع بوده
- ۱۵۵ قسمتی از نقشه کرپتر شامل محل گنبد فخرالدوله

۳- قصران یا کوهسران

یکی دیگر از تألیفات مهم مرحوم دکتر کریمان است که در دو بخش تدوین یافته است. فهرست بخش نخست آن بدین شرح می‌باشد:

باب اول

فصل اول

صفحه	موضوع
۱	تعریف
۲	پایه اعتبار و ارجمندی ناحیه قصران
۲	نخست پیش از اسلام
۳	دوم به عهد اسلامی
۱۰	قصران و شاعران بزرگ
۱۲	اماکنی از دیگر بلاد که نیز نام قصران داشته‌اند
۱۴	حدود قصران
۱۵	الف - حد جنوبی
۱۵	ب - حد شرقی
۱۸	ج - حد شمالی
۲۲	د - حد غربی
۲۷	ناحیه قصران و تقسیمات کشوری کنونی آن
۲۷	الف - قصران داخل
۲۷	یهنه رودبار
۳۴	یهنه لواسان و سیاه رود
۴۱	یهنه دهستان شهرستانک
۴۳	ب - قصران خارج
۴۳	یهنه طهران

۴۳	پهنه کن
۵۱	پهنه سولقان
۵۲	پهنه طرشت، پهنه شمیران
۵۷	پهنه بهنام و غار
۵۹	طول و عرض جغرافیایی قصران
۵۹	نامهایی که از دیرباز تناوب بر ناحیه کوهستانی قصران اطلاق یافته و وجه آنها
۵۹	الف - پیش از اسلام
۷۱	ب - به عهد اسلامی
۷۳	وجه تسمیه قصران
۸۰	زمین شناسی قصران
۹۲	تقسیم قصران به دو قسمت قصران داخل و قصران خارج
۹۵	نسبت قصران
۹۵	قدمت آبادی و معمور قصران
۱۰۱	ذکر ناحیه قصران در تورات
۱۰۸	کوههای قصران
	کوههای دماوند و شمیران را تا دو سه قرن پیش البرز نمی گفتند و البرز همان کوه قاف است
۱۱۵	کوههای قصران
۱۱۶	الف - حوزه رود لار
۱۱۶	ب - حوزه رود شهرستانک
۱۱۶	ج - حوزه رود جاجرود
۱۱۸	کوههای قصران خارج
۱۲۰	رودهای قصران: الف - رودهای قصران داخل
۱۲۰	۱ - حوزه رود لار
۱۲۲	۲ - حوزه رود شهرستانک
۱۲۳	۳ - حوزه رود جاجرود
۲۶	عمارت فتحعلی شاه و ناصرالدین شاه در جاجرود و بناهای بزرگان در آنجا

- ۱۲۷ پلهای جاجرود
- ۱۲۸ ب - روده‌های قصران خارج
- ۱۳۳ هوای قصران: الف - هوای قصران داخل
- ۱۳۴ ۱ - کاخ علی کامه در قصران داخل
- ۱۳۴ ۲ - کاخ خلیفه عباسی در قصران داخل و بناهای بیلاقی بزرگان در آنجا در گذشته
- ۱۳۸ اشاره به بناهای قدیمی لار که جنبه مذهبی زردشتی داشته
- ۱۴۱ ۳ - کوشک ارغون خان در لار
- ۱۴۳ ۴ - کاخ ناصرالدین شاه در شهرستانک
- ۱۴۴ ۵ - کاخ مظفرالدین شاه در اوشان
- ۱۴۴ ۶ - عمارت صدر اعظم نوری در لواسان
- ۱۴۵ ۷ - عمارت حیدرآباد لشکرک
- ۱۴۶ ب - هوای قصران خارج
- ۱۴۷ بخش اول .
- ۱۴۷ بخش دوم و بناهای بیلاقی آن
- ۱۴۸ ۱ - دیه مهران، (و دیه سلوقان در ذیل صفحه)
- ۱۵۱ ۲ - کاخ طغرل اول سلجوقی در تجریش
- ۱۵۲ ۳ - کریم خان زند در تابستان ۱۷۲۰ به بیلاق شمیران رفت
- ۱۵۴ ۴ - قصر قاجار
- ۱۵۴ ۵ - قصر محمدیه متعلق به محمدشاه غازی در تجریش
- ۱۵۵ ۶ - قصر عباسیه حاج میرزا آقاسی
- ۱۵۶ بخش سوم (تعریف اعتدال بهار ری)
- ۱۵۷ راهها و طرق ارتباطی قصران
- ۱۵۸ الف - قصران داخل
- ۱۶۶ ب - قصران خارج
- ۱۷۰ مردم قصران: الف نژاد و قبایل
- ۱۷۹ ب - شماره جمعیت
- ۱۸۰ اقتصاد قصران

۱۸۱	معادن قصران
۱۸۲	پارچه‌بافی، سفال سازی
۱۸۳	معماری، محصولات کشاورزی
۱۸۵	لبنیات، عسل، گل
۱۸۶	ماهی، اوزان
۱۸۷	وحوش، شغل مردم، مشکلات کشاورزی
۱۸۸	خبری شگفت‌انگیز
۱۸۹	بقایای آثار باستانی در پهنه قصران و اماکن مذهبی زردشتی
۱۹۱	الف - آثار باستانی قصران داخل
۲۰۰	ب - آثار باستانی قصران خارج
۲۰۴	بنای امامزاده‌ها در قصران
۲۰۹	مسجد لواسان نخستین مسجد قصران داخل
۲۱۴	نسب امامزاده‌ها اکثر معلوم نیست و تحقیق درباره بیشتر آنها امکان ندارد

فصل دوم - تاریخ قصران

۲۱۷	در یک مقدمه و دو بخش
۲۲۰	بخش نخست پیش اسلام
۲۲۱	۱- به عهد آشیان
۲۲۸	۲- به زمان دولت ماد
۲۳۲	۳- به عهد هخامنش
۲۳۶	۴- در حمله اسکندر
۲۳۷	۵- به زمان اسکندر
۲۳۸	۶- در پادشاه اشکانیان
۲۴۷	۷- در دوره اشکانیان
۲۵۱	۸- آل قارن یا سوخرانیان
۲۵۲	۹- آل باوند
۲۵۴	۱۰- مصمغان دماوند

بخش دوم به عهد اسلامی

- ۲۵۶ ۱- فتح طبرستان
- ۲۵۷ ۲- فتح ری و قصران خارج
- ۲۶۱ اعتقاد مسلمیه درباب مخفی بودن ابومسلم در قصران
- ۲۶۶ ۳- قصران تداخل و نواب خلفا
- ۲۶۷ ۴- عمر بن العلاء
- ۲۶۸ بحثی موجز در تعریف رویان
- ۲۷۳ وجه تسمیه رویان
- ۲۷۴ نامهای مختلف رویان
- ۲۷۷ دنباله سخن درباب عمر بن العلاء
- ۲۸۰ کاخ عمر بن العلاء در ری
- ۲۸۲ جانشینان عمر بن العلاء
- ۲۸۳ ۵- مازیار
- ۲۸۷ ۶- طاهریان
- ۲۸۸ ۷- دنباله اخبار قصران خارج
- ۲۹۰ ۸- ظهور علویان
- ۲۹۱ حکومت حسن بن زید
- ۲۹۵ فرمان مذهبی حسن بن زید
- ۲۹۹ (ذیل صفحه)
- ۳۰۴ تعریف کوه زواری
- ۳۰۷ نام امراء حسن در قصران داخل
- ۳۰۹ محمد بن زید
- ۳۱۰ قصران خارج و ری
- ۳۱۰ ۹- سامانیان
- ۳۱۲ ۱۰- اسفار و مرداویج
- ۳۱۷ ۱۱- آل بویه
- ۳۳۴ ۱۲- غزنویان

- ۱۳- سلجوقیان ۳۴۱
- ۱۴- شاه غازی رستم بن علی اصفهید مازندران ۳۵۹
- ۱۵- سلاجقه عراق و کردستان و اتابکان و آل باوند و خارزمشاهیان ۳۶۰
- ۱۶- مغول ایلخانان ۳۷۲
- ۱۷- آل بادوسپایان و ایلکانیان ۳۷۹
- جلاویان در قصران داخل ۳۸۴
- ۱۸- سادات مرعشی در قصران داخل ۳۸۷
- ۱۹- تیموریان ۳۸۸
- ۲۰- بنی کیای گیلان (حسینیان) در قصران داخل ۳۹۳
- ۲۱- قراقوینلوها ۳۹۸
- ۲۲- آق قوینلوها ۴۰۱
- ۲۳- صفویان ۴۰۴
- ۲۴- افغان، افشاریه، زندیه ۴۱۱
- ۲۵- قاجاریان ۴۱۳
- ۲۶- خاندان پهلوی ۴۲۱

فصل سوم - آبادیهای قصران

- الف - در شهرستان طهران ۴۲۲
- ب - در ری ۴۲۳
- ج - در شمیران ۴۲۳
- د - در شهرستان کرج ۴۲۴
- بخش نخست - قصران داخل ۴۲۶
- آب نیک - ایگل ۴۴۱-۴۲۶
- باستی - بورزند ۴۴۳-۴۴۲
- پشت لاریجان - پل جاجر ۴۴۴
- تکیه سپهسالار - تیمورآباد ۴۴۶-۴۴۴
- جائنج - جیرود ۴۴۹-۴۴۶

۴۵۰	چهارباغ
۴۵۰	حاجی آباد - حیدرآباد
۴۵۱	دربندسر - دستگرد
۴۵۵-۴۵۲	راحت آباد - رهط آباد
۴۵۵	زایگان - زردبند
۴۵۸-۴۵۶	سبوزرگ - سینک
۴۶۶-۴۵۹	شکراب - شهرستانک
۴۶۷	علایین - فردآباد
۴۶۹-۴۶۸	فشم - قاسم آباد
۴۷۳-۴۶۹	کردیان - کیاسر
۴۷۴-۴۷۳	گرمابدر - گلندوگ
۴۷۹-۴۷۵	لار - لواسان بزرگ
۴۸۱-۴۸۰	مزرعه سادات - میگون
۴۸۴-۴۸۲	ناران - نیک نام ده
۴۸۵	واصف - جان
۴۸۵	همه جا - هنزک
۴۸۶	بخش - قصران خارج
۴۹۷-۴۸۷	احتساییه - ایلمان
۵۰۰-۴۹۷	بادامک - بهجت آباد
۵۰۱-۵۰۰	پس قلعه - پونک
۵۰۳-۵۰۲	تپه سیف - تهران
۵۰۴-۵۰۳	جعفرآباد - جی
۵۰۴	چال هرز - چیزر
۵۰۷-۵۰۵	حدیقه - حکیمیه
۵۰۸-۵۰۷	خاک لاری - خوردین
۵۱۲-۵۰۸	دارآباد دولت آباد
۵۱۲	رستم آباد - رندان

۵۱۳	زرگنده
۵۱۷-۵۱۳	سرخ حصار- سیرا
۵۱۹-۵۱۷	شادآباد- چیزر
۵۱۹	صید- ضرابخانه
۵۲۰-۵۱۹	طالون - طهران
۵۲۱-۵۲۰	عباس آباد - علی آباد
۵۲۴-۵۲۱	فرح آباد- فیروزبهرام
۵۲۸-۵۲۵	قاسم آباد- قیطریه
۵۳۲-۵۲۸	کاشانک - کیگا
۵۳۲	لارک - لویزان
۵۳۶-۵۳۳	مبارک آباد- مهران
۵۳۸-۵۳۶	نارمک - نیاوران
۵۴۰-۵۳۹	ورامنه - ونک
۵۴۰	همه سین
۵۴۱	یاخچی آباد - یوسف آباد
۵۴۲	وصف بناهای باستانی در قصران از دیرباز تا آخر عهد قاجاریان

فصل چهارم - رجال قصران

۵۵۶	الف - قصران داخل
۵۵۶ (ذیل صفحه)	ایزیدور خاراکی
۵۶۲-۵۵۷	ابراهیم - فضل الله
۵۶۷-۵۶۲	محمد- یوسف
۵۶۷	ب - قصران خارج
۵۶۸	پیش از اسلام
۵۷۰	دردوره اسلامی
۵۷۱-۵۷۰ (ذیل صفحه)	حواریان و صحابه ائمه (ع) که اهل ری بوده اند
۵۷۸-۵۷۲	آل سامان - خموشی

۵۸۵-۵۷۸

رحیمی - لهراسپ

۵۹۱-۵۸۵

محمّد یوسف

باب دوم

فصل اول

- ۵۹۲ مذهب صران پیش از اسلام
- ۵۹۴ آیین مغان
- ۶۰۰ کیش مردم قصران به عهد دولت ماد و هخامنشیان
- ۶۰۴ به عهد اسکندر و سلوکیان و پارتها
- ۶۱۰ به روزگار سامانیان
- ۶۱۰ تاریخ ظهور زردشت
- ۶۱۵ اوستا
- ۶۲۱ توحید در ماوراء ثنویت زردشتی
- ۶۲۲ قول محققان خارجی
- ۶۲۴ درآیین مقدس اسلام
- ۶۳۱ دنباله بحث درباب قصران و آیین زردشت و پرستش ناهید در قصران
- ۶۳۳ ستایش ناهید در قصران
- ۶۳۳ ناهید در قدیمترین زمان و پیش از ورود به آیین زردشت
- ۶۳۸ مهر در قدیم
- ۶۴۰ ناهید و مهر درآیین زردشتی
- ۶۴۴ خصوصیات ناهید
- ۶۵۰ قربانی برای ناهید
- ۶۵۶ ظهور ناهید به صورت دختری ۱۶ ساله
- ۶۶۰ وظایفی که ناهید به عهده دارد
- ۶۶۴ معابد ناهید
- ۶۶۹ قصرها و خانه‌ها یا زیارتگاهها و حریمهای ناهید

۶۷۵	آتشگاه قصران
۶۷۶	موقع جغرافیائی این آتشگاه
۶۷۸	دلایل آتشگاه بودن این بنا
۶۹۴	آتشگاهها را اکثر در بلندی می‌ساختند
۶۹۷	آتشگاه قصران بنام ایزد ناهید بوده است
۷۰۰	تعریف بنا و وضع کنونی آن و نقشه قزل ما یا آتشگاه قصران
۷۱۰	تاریخچه بنای آتشگاه قصران و مدت دائر بودن آن
۷۱۵	آیین نمایش در آتشگاه
۷۱۹	آتشگاه در حکم مدرسه و مرکز تعلیم دانش بوده است
۷۲۱	زیارتگاهها و حریمهای ناهید در قصران
۷۲۲	زیارتگاههای ناهید در قصران خارج
۷۲۲	بقعه بی‌بی شهربانو حرم ناهید است
۷۳۰	زیارتگاه ناهید در دامن قلعه توجال
۷۳۸	زیارتگاههای ناهید در قصران داخل
۷۳۸	خاتون بارگاه
۷۴۰	آثار زیارتگاه ناهید در دیه اوشان
۷۴۶	بوته انار مقدس اوشان
۷۴۷	بقایای زیارتگاهی در شهر ستاتک
۷۴۷	زیارتگاهها و حریمهای ناهید در لار قصران داخل

فصل دوم

۷۴۸	مذهب قصران بعد از اسلام
۷۴۸	الف - در قصران خارج
۷۵۱	ب - در قصران داخل
۷۵۲	آغاز رواج اسلام در قصران داخل

باب سوم

فصل اول

۷۵۶ کلیاتی در گویش مردم قصران و انتخاب گویش دیه آهار

فصل دوم

پاره‌ای از آداب و رسوم ضرب‌المثل‌های رایج در دیه آهار و نکات و قواعد دستوری گویش آنجا

۷۶۴

۷۶۴

الف - آداب و رسوم

۷۷۰

ب - ضرب‌المثلها

۷۷۵

ج - نکات و قواعد دستوری

فصل سوم

۷۸۲

واژه‌ها

۷۸۳

الف -

۷۹۵

ب -

۸۱۳

پ -

۸۲۶

ت -

۸۳۹

ث -

۸۳۹

ج -

۸۴۷

چ -

۸۵۵

ح -

۸۵۹

خ -

۸۷۱

د -

۸۹۱

ذ -

۸۹۱

ر -

۹۰۱

ز -

۹۰۸

س -

۹۲۷	ش -
۹۳۸	ص -
۹۴۰	ض -
۹۴۱	ط -
۹۴۴	ظ -
۹۴۴	ع -
۹۴۹	غ -
۹۵۲	ف -
۹۵۵	ق -
۹۶۳	ک -
۹۷۷	گ -
۹۸۷	ل -
۹۹۴	م -
۱۰۰۶	ن -
۱۰۱۷	و -
۱۰۲۳	ه -
۱۰۲۹	ی -
۱۰۳۲	فهرست اعلام رجال و طوایف
۱۰۷۵	فهرست بلدان و اماکن
۱۱۲۶	فهرست اسامی کتب
۱۱۴۳	فهرست ماخذ و مشخصات آنها
۱۱۶۶	استدراکات و اضافات و تصحیحات

عکسها و نقشه‌های کتاب قصران بدین شرح است:

صفحه	موضوع
۸۴	فسیل‌های بدست آمده از کوه‌های گاجره
۹۸	نمونه اشیاىی که از تپه‌های قیطریه بدست آمده

- ۱۰۰ اشیاء بدست آمده از ده تنگه آهار
- ۱۲۰ نقشه قصران، جهات گسترش کوهها و امتداد راهها
- ۱۴۳ عمارت ناصرالدین شاهی شهرستانک
- ۲۱۱ لنگه درنقیس مسجد لواسان بزرگ
- ۴۳۰ عکس هوایی دیه آهار
- ۴۳۷ قلعه امامه
- ۴۴۰ عکس هوایی اوشان
- ۴۴۲ عکس هوایی ایگل و باغ کل
- ۴۵۹ شکراب
- ۴۶۰ عکس هوایی شکراب
- ۴۶۵ عکس هوایی دره شمشک و دربند سر
- ۴۶۸ عکس هوایی فشم
- ۴۸۱ عکس هوایی میگون
- ۴۸۶ نقشه قصران، بخشها و آبادیها و رودهای آن
- ۵۴۹ تصویر قتلعلی شاه و دوازده پسر ارشد وی
- ۵۵۲ قصر یاقوت
- ۶۵۸ تصویر ناهید در حجاریهای نقش رستم

۴ - تهران در گذشته و حال

چهارمین تالیف مرحوم استاد کریمان است که در باب ری و تهران بدین شرح به نگارش درآمده است .

	مقدمه
۵	موضوع
۷	تعریف
۸	ذکر طهران در منابع باستانی
	بخش نخستین
	بهره نخستین: کلیاتی درباب پهنه طهران به روزگاران پیش از اسلام
۱۷	الف - پهنه طهران از آغاز آبادی ری معمور بوده است
	ب - پهنه طهران در تمام اعصار بیش از اسلام از مناطق مذهبی کشور بوده و آیین
۱۹	مغان و زردشتی در آنجا سخت رونق داشته است
۲۲	آیین مغان
۲۲	در پهنه طهران ناهید پرستی رواج داشته است
۲۳	تعریف ناهید
۲۵	گنبد بی بی شهربانو معبد ناهید است
۴۶	ج - پهنه طهران در تمام جریانهای سیاسی به عهدباستان، تابع ری بوده است
۴۶	به عهد آشوریان و پیش از به وجود آمدن شاهنشاهی ایران
۴۷	نام ری و کوه شمیران در جنوب و شمال پهنه طهران در تورات آمده است
۴۷	به روزگار پادشاهی مادها
۴۷	به عهد دولت هخامنشیان
۴۸	به روزگار اسکندر و جانشینان او
۵۰	در دوره اشکانیان
۵۱	به روزگار ساسانیان

- ۵۱ خاندان مهران (شاپور رازی و بهرام چوبینه و دیگران) از پهنه طهران برخاستند
- ۵۴ مذهب زردشتی در پهنه طهران بدین عهد
- ۵۷ بهره دوم: اشاراتی به اخبار پهنه طهران در قرون اسلامی تا عهد شاه طهماسب صفوی
- ۵۷ الف - اوضاع دینی
- ب - جریانهای سیاسی در پهنه طهران :
- ۶۱ به عهد خلفا
- ۶۵ در دوره علویان زیدی طبرستان
- ۶۹ به زمان سامانیان
- ۶۹ سامانیان از نسل بهرام چوبینه و منتسب به پهنه طهران بوده‌اند
- ۷۱ در پادشاهی آل بویه
- ۷۳ به زمان غزنویان
- ۷۷ در دوره سلجوقیان
- ۸۵ شعبه‌های دولت سلجوقی
- ۸۶ پهنه طهران و شاه غازی رستم بن علی اصفهید مازندران
- ۸۸ به روزگار سلجوقیان عراق و کردستان و اتابکان آذربایجان
- ۹۱ پهنه طهران و اصفهید شرف‌الملوک حسن بن رستم و خاندان وی
- ۹۶ در تهاجم مغولها
- ۹۹ قول یاقوت در این عهد در باب دیه طهران و خانه‌های زیرزمینی آن
- ۱۰۰ به عهد ایلخانان
- ۱۰۱ قول زکریای قزوینی در این عهد در باب دیه طهران و خانه‌های زیرزمینی آن
- ۱۰۵ طغاتی‌مور
- ۱۰۶ در پادشاهی آل بادوسپان یا رستم‌داریان
- ۱۰۷ قول حمدالله مستوفی در این عهد در باب تهران
- ۱۰۸ ایلکانیان یا آل جلایر
- ۱۰۹ در هجوم تیمور و پادشاهی خاندان وی
- ۱۱۰ وصف طهران در سفرنامه کلاویخو در این عهد
- ۱۱۲ ملک شاه رخ فرزند تیمور

- ۱۱۳ وقایع ملک کیومرث از آل بادوسپان با شاهرخ
 ۱۱۶ در پادشاهی قراقوینلوها و آق قوینلوها
 ۱۱۸ به عهد صفویان

بهره سوم از بخش نخستین:

- ۱۳۰ اخبار طهران از عهد شاه طهماسب تا آغاز پادشاهی قاجاریان
 ۱۲۳ احداث خندق و بارو و برج به گرد طهران به فرمان شاه طهماسب
 ۱۲۳ چهار دروازه آن روز طهران
 ۱۲۷ و ۱۲۶ نقشه دارالخلافه
 ۱۲۹ هسته اصلی طهران
 ۱۳۳ چال حصار در محل اصلی دیه طهران
 ۱۳۵ شمال طهران اقامتگاه بزرگان بوده است
 ۱۳۶ محله بازاریا هسته اصلی طهران
 ۱۳۶ محله ها و وجه تسمیه آنها
 ۱۴۰ امامزاده های مدفون در ناحیه طهران قدیم
 ۱۴۰ بقعه سید اسماعیل
 ۱۴۴ بقعه امامزاده یحیی
 ۱۵۷-۱۶۱ بقاع امامزاده های دیگر (سیدولی، امامزاده ابراهیم، سید اسحق، امامزاده روح الله، بقعه هفت تن، بقعه چهل تن، پیر عطار، هفت دختران، سقاخانه نوروزخان)
 ۱۶۱ قدیمترین لوحه تاریخ دار طهران
 ۱۶۳ وصف برج و باروی شاه طهماسبی و اراک طهران و تطور آن در طی زمان
 ۱۶۷ عالی قاپوی طهران
 ۱۶۹ توپ مروارید از زمان فتحعلی شاه است
 ۱۷۰ سردر خیابان باب همایون
 ۱۷۵ دنباله اخبار طهران پس از شاه طهماسب
 ۱۷۶ چهار باغ شاه عباسی در محل ارک
 ۱۷۷ فتنه افغانها

- ۱۷۹ افغانها دروازه ارک (دروازه مدخل باب همایون) وپاره‌ای بناها در ارک ساختند
- ۱۷۹ به زمان افشاریه
- ۱۸۰ به عهد زندیه
- ۱۸۱ جلوس کریم‌خان و بناهای او در ارک طهران
- ۱۸۳ خلوت کریم‌خانی
- بخش دوم
- بهره نخستین: کلیات اخبار طهران به عهد قاجاریان تا پایان
- توسعه آن به سال ۱۲۸۴ قمری ۱۸۶
- ۱۸۶ جلوس آقامحمدخان قاجار به تخت شاهی و به پایتختی برگزیدن وی طهران را
- ۱۸۷ بناهای آقامحمدخانی در طهران واحوال وی
- ۱۹۱ جمعیت طهران به عهد آقامحمدخان
- ۱۹۱ فتحعلی‌شاه
- ۱۹۱ قول ژوبر درباب طهران در این عهد
- ۱۹۲ قول ژاک موریه درباب طهران دراین عهد
- ۱۹۳ ذکر پاره‌ای وقایع
- ۱۹۴ قول کرپرتر درباب طهران در این عهد
- ۱۹۷ استفاده از قول کرپرتر در تعیین هسته اصلی طهران
- ۱۹۸ قول زین العابدین شیروانی درباب طهران دراین عهد
- ۲۰۱ بناها و آثار فتحعلی‌شاه در طهران : مسجدشاه
- ۲۰۳ باغ شاه - برج نوش
- ۲۰۴ عمارت نگارستان - قصر قاجار
- ۲۰۵ قصر لاله‌زار
- ۲۰۶ کاخ نیاوران
- ۲۰۶ تخت مرمر
- ۲۰۸ محمدشاه
- ۲۱۰ بناهای محمدشاهی
- ۲۱۰ محله دروازه محمدیه و عباس آباد

- ۲۱۲ قصر محمدیه در تجریش
- ۲۱۲ قصر عباسیه تجریش
- ۲۱۲ ناصرالدین شاه
- ۲۱۴ قول فلوغون رفائیل درباب طهران در این عهد
- ۲۱۵ کارهای عمده ناصرالدین شاه در طهران، ایجاد دارالفنون
- ۲۱۷ تجدید بنای کاخ نیاوران
- ۲۱۷ عمارت دوشان تپه و قصر فیروزه
- ۲۱۸ جمعیت طهران در این عهد
- ۲۱۸ تهیه نقشه برای دارالخلافه طهران
- ۲۱۹ توسعه بنای تکیه دولت
- ۲۲۲ بنای شمس العماره
- ۲۲۲ توسعه دارالخلافه طهران
- ۲۲۵ دروازه های جدید طهران
- بهره دوم: طهران پس از توسعه یافتن آن تا پایان عهد قاجاریان
- ۲۳۷ قصر عشرت آباد
- ۲۳۸ قصر یاقوت - عمارت سلطنت آباد
- ۲۳۹ باغ عیش آباد - قصر امیریه
- ۲۴۰ مدرسه و مسجد - سپهسالار و باغ بهارستان
- ۲۴۲ راه آهن حضرت عبدالعظیم و تراموای اسبی طهران
- ۲۴۳ قول دیولافوا درباب طهران در این عهد
- ۲۴۵ ارک و کاخ گلستان به عهد ناصرالدین شاه
- ۲۴۶ اطاق موزه یا تالار سلام
- ۲۴۷ تخت طاووس - تخت نادری
- ۲۴۸ صندلی محمدشاهی
- ۲۴۹ تالار آینه، تالار عاج، تالار برلیان
- ۲۴۹ اندرون یا عمارت فرح آباد
- ۲۵۰ عمارت بادگیر

۲۵۱	تالار الماس، کاخ ابیض، عمارت گالری
۲۵۳	میدان توپخانه جدید
۲۵۴	سبزهمیدان
۲۵۶	جمعیت طهران بدین زمان، و آمار ابنیه
۲۵۷	کلیسای طاطاوس
۲۶۰	سبک خانه‌های طهران بدین عهد
۲۶۶	مظفرالدین شاه
۲۶۶	قول جاکسن درباب طهران بدین عهد
۲۷۲	بانک شاهنشاهی ایران
۲۷۵	مشروطیت و طهران
۲۷۵	فوت مظفرالدین شاه و پادشاهی محمدعلی شاه
۲۷۶	قول مادام و ولفسن درباب طهران در این عهد
۲۸۳	خلع محمدعلی شاه و سلطنت احمدشاه

بخش سوم

بهره نخستین : وضع طهران در آغاز پادشاهی رضاشاه

۲۸۵	و آغاز توسعه اساسی آن
۲۸۵	کودتای سوم حوت ۱۲۹۹
۲۸۶	به سلطنت رسیدن رضاشاه
۲۸۷	قول هردوان فرانسوی درباب طهران در این عهد
۲۹۲	شرح تاجگذاری رضاشاه از قول هردوان
۲۹۷	آغاز توسعه طهران
۲۹۸	احداث راه آهن سرتاسری
۳۰۰	حدود شهر طهران
۳۰۲	ساختمانهای کاخ مرمر - کاخ اختصاصی
۳۰۳	کاخ سعدآباد - کاخ دادگستری
۳۰۳	خریداری اراضی پارک شهر

- ۳۰۵ مقدمات ایجاد دانشگاه طهران
- ۳۰۵ روش تحصیل پیش از مدارس جدید
- ۳۰۶ مدارس قدیمه طهران
- ۳۰۸ مدارس خارجیان
- ۳۰۹ ادامه کار دارالفنون و احداث مدارس عالی تا ایجاد دانشگاه طهران
- ۳۰۹ تاسیس دانشگاه طهران
- ۳۱۴ میدانها
- ۳۱۶ خیابانها
- ۳۱۹ بازارها
- ۳۲۱ چهارسوق
- ۳۲۱ بازارچه‌ها و گذرهای آن عهد
- ۳۲۳ جمعیت طهران : در این زمان
- ۳۲۴ طهران در عهد سلطنت محمدرضا پهلوی
- ۳۲۴ جنگ جهانی دوم و اثرات آن در طهران
- ۳۲۴ رشد بی‌نقشه طهران
- ۳۲۶ کنفرانس روسای سه کشور و اعلامیه طهران
- ۳۲۸ تعمیم و توسعه فرهنگ در طهران
- ۳۲۹ دانشگاه تهران - دانشگاه ملی ایران
- ۳۳۳ دانشگاه صنعتی آریامهر
- ۳۳۵ آموزشگاههای عالی
- ۳۴۰ کتابخانه‌های مهم طهران
- ۳۴۱ بهداشت و درمان در طهران
- ۳۴۱ آب طهران
- ۳۴۳ برق طهران
- ۳۴۶ موزه‌های طهران
- ۳۵۰ خیابانها و میدانهای طهران
- ۳۵۳ پارکها و فضای سبز

- ۳۵۵ بزرگ راه‌های طهران
- ۳۵۷ تاجگذاری
- ۳۵۸ آمار اماکن و مؤسسات عمده طهران در این سال
- ۳۵۹ تلفن و رادیو و تلویزیون، استادیوم‌های ورزشی، مهمانخانه‌ها
- ۳۶۲ مسافرخانه‌ها
- ۳۶۲ فرودگاه‌های طهران
- ۳۶۳ اتوبوسرانی
- ۳۶۳ ضرورت احداث مترو یا قطار زیرزمینی، و مجاری فاضل آب
- ۳۶۵ مشکل ترافیک
- ۳۶۶ آمار وسائط نقلیه طهران
- ۳۶۷ نخستین پل هوایی فلزی طهران
- ۳۶۸ تحول طرح ساختمانی در طهران
- بهره دوم: شرح توسعه طهران بزرگ نو جمعیت آن، و تعریف آبادیهای که مضاف به شهر شده‌اند
- ۳۷۳
- ۳۷۴ جمعیت طهران
- ۳۷۵ رشد جمعیت طهران
- ۳۷۶ طرح جامع یا محدوده بیست و پنج ساله
- ۳۷۶ محدوده پنج ساله
- ۳۷۷ وضع منطقه‌بندی شهر
- ۳۷۸ شمیران و شهرری ضمیمه طهران شد
- ۳۷۸ مشکلاتی که اجرای طرح بیست و پنج ساله دربر دارد
- ۳۷۹ اجازه آپارتمان‌سازی در محدوده بیست و پنج ساله - اعلامیه شهرداری
- ۳۸۰ حدنهایی شهر
- ۳۸۱ شرح دیه‌ها و اماکن که طهران بزرگ آنها را درمیان گرفته به ترتیب حروف تهجی
- ۳۸۷-۳۸۳ اکبرآباد... امامزاده حسن
- ۳۹۴-۳۸۷ امامزاده قاسم ... اوین
- ۳۹۴ امامزاده‌های اوین

۳۹۶	ایلمان
۳۹۸-۳۹۶	باغ صبا... بهجت آباد
۳۹۹	تجریش
۴۰۲-۴۰۰	بقعه امامزاده صالح، چنار تجریش
۴۰۵-۴۰۲	جعفرآباد... جوانمرد قصاب
۴۱۰-۴۰۸	جی و بقعه امامزاده عبدالله
۴۱۲-۴۱۰	چال هرز - چیزر
۴۱۳-۴۱۲	امامزاده علی اکبر و امامزاده اسماعیل در چیزر
۴۱۵-۴۱۳	حسن آباد ... حکیمیه
۴۱۸-۴۱۵	داویه ... درشت و بقعه شیخ عبدالله
۴۲۲-۴۱۹	دروس ... دولاب
۴۲۵-۴۲۲	سید ملک خاتون، امامزاده اهل بن علی، بقعه چهل تن
۴۲۶	دولت آباد
۴۲۶	رستم آباد
۴۲۷	زرگنده
۴۲۸-۴۲۷	سعدآباد... سلیمانیه
۴۲۹	شیان - شیزر
۴۲۹	ضرابخانه
۴۳۰	طرشت
۴۳۱-۴۳۰	عباس آباد... علی آباد
۴۳۲	فرح آباد... فرمانیه
۴۳۸-۴۳۲	قاسم آباد... قیطریه
۴۳۹-۴۳۸	کاشانک... کن
۴۴۰	لویزان، و امامزاده لویزان
۴۴۳-۴۴۱	مبارک آباد... مهرآباد
۴۴۵-۴۴۳	نارمک - نیاوران
۴۴۶	وسفنارد - ونک

۴۴۷	بقعه قاضی صابر
۴۴۹	یوسف آباد
۴۵۰	بخش چهارم رجال طهران
۴۵۵	بهره اول: پیش از اسلام
۴۶۳-۴۵۵	بهره دوم: در دوره اسلامی
۴۶۲	آل سامان - ایرج میرزا
۴۶۲	بهمن میرزا
۴۶۲	پروین اعتصامی
۴۶۴-۴۶۳	جعفر بن محمد... جعفر بن محمد
۴۶۴	حسن بن جعفر... حسن بیک
۴۶۴	حاج میرزا حسین
۴۶۵-۴۶۴	حاج میرزا خلیل... خمشی
۴۶۵	رحیمی
۴۶۵	میرزا زین العادین
۴۶۶	سائلی... سبیما
۴۶۷	شاپور... شریف محمد
۴۶۸-۴۶۷	صادق سرمد... صیدی
۴۶۸	ضیاء طهرانی
۴۶۹-۴۶۸	طرزی... طهرانی رازی
۴۷۲-۴۶۹	عبدالحسین... ملاعلی کنی
۴۷۳	فرهاد میرزا- فهمی
۴۷۴-۴۷۳	شاه قاسم... قاسم طهرانی
۴۷۴	لطفعلی... لهراسب
۴۸۱-۴۷۴	میرزا محمد... مهدی قلی
۴۸۲-۴۸۱	نصر بن مهدی... نویدی
۴۸۲	وصلی طهرانی
۴۸۳-۴۸۲	مولی هادی همدمی

- ۴۸۳ یارعلی - یوسف
- ۴۸۵ فهرست‌های کتاب
- استاد کریمان براین کتاب نیز تصویرها و نقشه‌هایی را اضافه کرده‌اند که با دقت و اعتبار آن افزوده و فهرست آن از این قرار است :

فهرست تصویرها و نقشه‌ها

- ۱۷ نمونه سفال چشمه علی
- ۱۸ نمونه ظروف سفالین به دست آمده از آهار
- ۲۵ بناهای مکعب شکل استودان زردتشتی ری
- ۲۶ چهار منظره و نقشه بقعه بی‌بی شهربانو
- ۳۱ زیرگنبد عهد دیلمی بقعه بی‌بی شهربانو
- ۳۷ پرده نقاشی زیارت بانوان در بقعه بی‌بی شهربانو
- ۴۲ مدخل، در ورودی بقعه بی‌بی شهربانو
- ۴۴ قزل ماما یا آتشگاه قصران در آهار
- ۵۵ دو منظره از آتشگاه ری در تپه میل
- ۱۰۵ سکه سلطان ابوسعید
- ۱۲۴ دروازه قدیم حضرت عبدالعظیم و دور نمای طهران در سال ۱۲۶۱ قمری
- ۱۲۵ محل دروازه قدیم حضرت عبدالعظیم یا بازار دروازه فعلی
- ۱۲۷، ۱۲۶ نقشه دارالخلافة طهران در ۱۲۷۵ قمری
- ۱۲۸ دروازه شمیران قدیم در پامنار
- ۱۲۸ منظره طهران ترسیم کرپرتر
- ۱۲۹ سکه شاه طهماسبی
- ۱۳۴ نقشه دارالخلافة و هسته اصلی دیه طهران
- ۱۴۱ ایوان بزرگ بقعه سید اسماعیل
- ۱۴۲ در منبت‌کاری بقعه سید اسماعیل
- ۱۴۳ ضریح سید اسماعیل
- ۱۴۴ تصویر عیسی‌خان بانی بقعه سید اسماعیل

- ۱۴۵ صندوق عتیقهٔ امامزاده یحیی
- ۱۴۶ در منبت کاری بقعهٔ امامزاده یحیی
- ۱۴۷ قسمتی از کتیبهٔ صندوق امامزاده یحیی
- ۱۴۸ بقعهٔ امامزاده یحیی
- ۱۴۹ بقعهٔ امامزاده زید
- ۱۵۰ صندوق عتیقهٔ امامزاده زید
- ۱۵۱ کتیبهٔ نام امامزاده زید
- ۱۵۱ کتیبهٔ نام سازندگان صندوق امامزاده زید
- ۱۵۳ لطفعلی خان زند، مدفون در امامزاده زید
- ۱۵۴ لوحهٔ مرمری مدفن لطفعلی خان زند
- ۱۵۶ نمای گنبد، در ورودی سید نصرالدین
- ۱۵۸ بقعهٔ امامزاده ابراهیم
- ۱۵۹ سردر کاشی امامزاده روح‌الله
- ۱۶۰ دورنمای مقبرهٔ پیر عطار
- ۱۶۲ لوحهٔ کاشی فیروزه از سال ۶۲۸ هجری
- ۱۶۴ برج و باروی ارک در ۱۲۶۴ قمری در میدان سپه فعلی
- ۱۶۵ محل کنونی برج و باروی مذکور
- ۱۶۶ باغ گلشن و ملحقات آن
- ۱۶۸ سردر عالی قاپوی طهران، کاشی سردر آن، سردر فعلی آن
- ۱۷۰ توپ مروارید
- ۱۷۱ سردر الماسه
- ۱۷۲.م ۱۸۴۰ گوشه‌ای از حصار طهران در
- ۱۸۹ عمارت تخت مرمر
- ۲۰۰ کنار خندق و مدخل بازار و مسجد شاه، و محل فعلی آن
- ۲۰۱ ایوان شمالی مسجدشاه
- ۲۰۲ ایوان جنوبی مسجدشاه
- ۲۰۴ منظرهٔ باغ شاه

- ۲۰۵ عمارت باغ لاله‌زار
- ۲۰۷ تخت مرمر
- ۲۰۹ حاجی میرزا آقاسی
- ۲۱۱ دروازه نو یا محمدیه در عباس‌آباد، و کاشی رستم و دیو آن
- ۲۱۳ قسمتی از طهران در ۱۲۶۴ قمری، و قسمت دیگری از طهران
- ۲۱۸ قصر دوشان تپه
- ۲۲۰ تکیه‌ها دولت از داخل
- ۲۲۱ ناصرالدین شاه در غرفه خود در تکیه دولت
- ۲۲۱ تکیه دولت از بیرون
- ۲۲۲ شمس‌العماره
- ۲۲۴ مختصر نقشه طهران در سال ۱۳۱۶ قمری
- ۲۲۵ دروازه یوسف‌آباد از داخل
- ۲۲۶ دروازه دولت از داخل، و منظره خرابی آن
- ۲۲۷ دروازه دولت از داخل، و منظره خرابی آن
- ۲۲۸ دروازه شمیران از خارج، و از داخل
- ۲۲۷ دروازه دولت از داخل، و منظره خرابی آن
- ۲۲۸ دروازه شمیران از خارج، و از داخل
- ۲۲۹ دروازه دوشان تپه، و دروازه دولاب
- ۲۳۰ دروازه‌ها خراسان از خارج، و دروازه راه‌آهن
- ۲۳۱ دروازه حضرت عبدالعظیم از خارج، و از داخل
- ۲۳۲ دروازه غار، و دروازه خانی‌آباد
- ۲۳۳ دروازه گمرک از خارج، و از داخل
- ۲۳۴ دروازه قزوین از خارج، و پل دروازه قزوین
- ۲۳۵ دروازه باغ شاه از داخل
- ۲۳۶ دروازه طهران در شهر قزوین
- ۲۳۷ عمارت عشرت‌آباد
- ۲۳۸ سردر ورودی باغ عشرت‌آباد

- ۲۳۹ سردر ورودی کاخ سلطنت‌آباد
- ۲۴۰ قصر امیریه
- ۲۴۱ مدرسه و مسجد سپهسالار، و باغ و عمارت بهارستان
- ۲۴۲ ماشین دو دی، و واگن اسبی
- ۲۴۶ نمای کاخ سلطنتی ارک
- ۲۴۷ قسمتی از تالار موزه
- ۲۴۸ تخت دوپله نادر
- ۲۵۰ گوشه‌ای از کاخ بادگیر و کاخ شمس‌العماره
- ۲۵۲ منظره فعلی کاخ گلستان
- ۲۵۳ میدان توپخانه جدید
- ۲۵۴ دروازه‌ها مدخل خیابان امیرکبیر
- ۲۵۵ دروازه مقابل سبزه‌میدان
- ۲۵۶ سبزه‌میدان در عاشورا
- ۲۵۷ کلیسای طاطاوس
- ۲۵۸ نمازخانه کلیسای طاطاوس
- ۲۵۹ لوحه قبر گریگوریان
- ۲۶۰ سنگ آرامگاه چارلز آلینسون
- ۲۶۱ جبهه شمالی خانه قوام‌الدوله
- ۲۶۲ جبهه جنوبی خانه قوام‌الدوله
- ۲۶۵ جنازه ناصرالدین شاه
- ۲۷۱ سردر میدان مشق
- ۲۷۳ بانک شاهنشاهی ایران، و نمونه اسکناس آن
- ۲۸۴ توزیع نان در سال فحطی
- ۲۸۷ کابینه قوام‌السلطنه
- ۲۹۹ میدان ایستگاه راه‌آهن، منظره هوایی از طهران
- ۳۰۰ منظره هوایی دیگر از طهران
- ۳۰۱ میدان ۲۴ اسفند، و میدان سابق شهناز

۳۰۴	سردر برج باستیون
۳۱۱	باشگاه دانشگاه طهران، و ساختمان محوطه دانشگاه
۳۱۲	لوحة تاریخ دانشگاه تهران
۳۱۴	مناره‌های مسجد سپهسالار و منظره طهران
۳۱۵	میدان بهارستان، و سردر مجلس شورا
۳۱۶	میدان دروازه خراسان
۳۱۷	میدان شوش، و میدان دروازه غار
۳۱۸	میدان دروازه خانی‌آباد، و میدان دروازه گمرک
۳۲۳	آرامگاه رضاشاه
۳۲۷	بنای یادبود قیام ۲۸ مرداد
۳۳۰	منظره‌ای از دانشگاه ملی ایران
۳۳۲	گوشه‌ای از منظره دانشگاه ملی ایران
۳۳۳	نمای دانشگاه صنعتی آریامهر
۳۳۴	نمای محوطه دانشگاه صنعتی آریامهر
۳۴۳	سد کرج
۳۴۵	منحنی تغییرات ماکزیمم بار ماهیانه برق طهران
۳۴۷	تاج پهلوی
۳۴۸	تاج شهبانو
۳۴۹	دریای نور
۳۵۱	نمایی از نازی‌آباد
۳۵۲	میدان شهید
۳۵۳	بنای میدان شهید
۳۵۴	نقشه راهنمای پارکهای عمده طهران
۳۵۶	نقشه مسیر پارک وی و شاهراهها
۳۶۰	کاروانسرای در طهران در ۸۰ سال قبل
۳۶۳	فرودگاه مهرآباد
۳۶۴	مسیر مترو در طهران

- ۳۶۶ مشکل ترافیک
- ۳۶۷ نخستین پل هوایی در بزرگراه شاهنشاهی
- ۳۶۹ کاخ مجلس سنا، و هتل هیلتون
- ۳۷۰ هتل آریاشرایتون
- ۳۷۱ آپارتمانهای بهجت‌آباد، و بانک کار
- ۳۷۷ محدوده ۵ ساله و حدود آن
- ۳۸۰ محدوده ۲۵ ساله و مقایسه آن با محدوده ۵ ساله
- ۳۸۲ طهران تاریخی و دیه‌های منضم به آن
- ۳۸۴ داخل حرم امامزاده حسن
- ۳۸۵ بقعه امامزاده حسن
- ۳۹۵ بقعه امامزاده عزیز قبل از تعمیر، و بعد از تعمیر، و آرامگاه سالور
- ۴۰۱ چنار تجریش در یک قرن پیش
- ۴۰۸ پنجره آهنی مرقد جوانمرد قصاب
- ۴۱۰ بقعه امامزاده عبدالله درجی علیا
- ۴۱۸ بقعه شیخ عبدالله در طرشت
- ۴۲۶ منظره هوایی دولت‌آباد
- ۴۳۴ منظره قصر قاجار از خارج، و از داخل
- ۴۵۱ نقش عهد ساسانی درکوه سرسره
- ۴۵۲ نقش فتحعلی‌شاه و محل حجاری ساسانی درکوه سرسره
- ۴۴۸ نقشه بزرگ توسعه تدریجی طهران مقابل

فصل نهم

توصیف یک اثر ناشناخته ارزشمند در باب تاریخ
و تراجم شهرری همراه با فهرست عناوین آن
«جنة النعیم والعیش السلیم»
باقربن اسماعیل کجوری مازندرانی

«جنة النعيم والعيش السليم» تألیف محمدباقر بن اسماعیل کجوری مازندرانی. یکی دیگر از منابع بسیارمهم، وارزشمندی است که به سال ۱۲۹۸ هجری در دوره ناصرالدین شاه تألیف گردیده است. این کتاب که در ۵۴۸ صفحه تدوین شده در تهران به چاپ سنگی رسیده و در پایان آن یادداشتی مبنی بر سپاس از مؤتمن السلطان فرزند امین السلطان دیده می‌شود. تألیف کجوری مازندرانی به تحقیق یکی از منابع ارزشمند و معتبری است که تاکنون در باب مزارها، امامزادگان، رجال، بزرگان ری و بویژه حضرت عبدالعظیم حسنی و سایر مسائل مرتبط با این شهر به نگارش و تصنیف درآمده و دارای انشایی بسیار بدیع و زیبا است. مؤلف، کتاب خود را به بیست و چهار روح و ریحان تقسیم نموده که هر کدام به موضوع خاصی مرتبط می‌باشند.

کتاب، با دیباچه‌ای به زبان عربی و فارسی آغاز و مقدمه‌اش بنام رضوان در سه عنوان و خاتمه آن نیز شامل تاریخ کتاب، تقریظات فضلا و شعرا و مجموعه‌ای از موقوفات حضرت عبدالعظیم حسنی است. مقدمه مذکور، در اظهار ارادت به امامزادگان بویژه حضرت عبدالعظیم و افضلیت ایشان بر سایر سادات است. روح و ریحان چهارم در شرح احوال اجداد حضرت عبدالعظیم در سه فقره نگاشته شده و روح و ریحان پنجم به شرح کنیه و لقب و اسم حضرت عبدالعظیم در سه فقره اختصاص دارد.

مؤلف در روح و ریحان ششم به شرح اولاد ذکور و اناث حضرت عبدالعظیم و امامزاده قاسم پرداخته و در روح و ریحان هفتم از شرفیاب شدن حضرت عبدالعظیم خدمت سه نفر از ائمه اثنی عشر سخن می‌راند.

روح و ریحان هشتم مرتبط با محدثین شیعه، روح و ریحان نهم در شرح عرض حضرت عبدالعظیم با بالحسن الثالث حضرت هادی و مسائل کلامی و حدیثی و شرح و احوال ائمه شریف بویژه امام حسین(ع) و حضرت فاطمه(س) و عقاید شیعه امامیه در توحید امامت، نبوت و... در چهار عرض است،

روح و ریحان دهم در هجرت حضرت عبدالعظیم به شهر ری و روح و ریحان یازدهم در شرح احادیثی است که ایشان از معصومین بواسطه و بلا واسطه روایت کرده و در ۱۰ مطلب و پنجاه و هفت مطلع است.

روح و ریحان دوازدهم در وفات و مدفن شریف حضرت عبدالعظیم و بنای ری است. روح و ریحان چهاردهم به ذکر ثواب زیارت حضرت عبدالعظیم و احادیث وارده، و روح و

ریحان پانزدهم به آداب زوار و خدام قبور ائمه اطهار در سه مطلب اختصاص دارد. روح و ریحان شانزده در عمارات امامزادگان و بنای مساجد و همچنین بقعه حضرت عبدالعظیم، روح و ریحان هفدهم در اقوال مجتهدین در جلالت قدر ایشان، روح و ریحان هیجدهم در شرح حال امامزاده حمزه، روح و ریحان نوزدهم تا بیست و چهارم در شرح حال امامزادگان عبدالله ایض، قاضی صابر ونکی، امامزاده طاهر، امامزادگانی که به ری آمده‌اند، مدفونین در جوار حضرت عبدالعظیم، و خوابهایی راجع به ایشان همراه با تعبیر آن می‌باشد و کتاب با یک خاتمه در تقریظات، ماده تاریخ کتاب و مدح حضرت عبدالعظیم و صورت املاک و اعیان موقوفات ایشان با اسامی خدام و... پایان می‌پذیرد.

از آنجائیکه این کتاب چاپ سنگی بوده و در دسترس همگان نمی‌باشد و از طرفی نیز یکی از منابع مهم و معتبر در این خصوص است برگزیده‌ای از فهرست عناوین آن (فصولی که با امامزادگان شریف و مسائل ری مرتبط است) عیناً درج می‌گردد.

فهرست کلیات این کتاب

موسوم بجنة النعیم بیست و چهار روح و ریحانست و دیباچه عربی و دیباچه فارسی و تذیل مختصری و مقدمه بنام رضوان که در او سه عنوان و مجموعه از موقوفات حضرت عبدالعظیم

فهرست جزئیات این کتاب

که در ذیل و ضمن هر یک از این کلیات ثبت و ضبط است بدینگونه اشاره میشود.

دیباچه عربی

مشمول بر جد و ثناء حضرت علی اعلی و نعمت جناب خاتم‌انبیاء و مدح سید بزرگوار عبدالعظیم حسنی و عموم امامزادگان و شرح ابهامی از حال مؤلف وجهه‌تألیف این کتاب شریف و دعا پیدادشاه اسلام.

دیباچه فارسی

مشمول بر عجز از احصاء نعمات الهیه و شکر از نعمت وجود مبارک پادشاه و عمارات حسنه که فرموده است و آنچه جناب امین السلطان بر حسب مامور بر بقعه مبارکه حضرت عبدالعظیم نمود و آثار خیریه که از ایشان ظاهر شد با نصایح و تشویقات سودمند دلپسند

مقدمه بنام رضوان

سه عنوان دارد. اول تکتیر است و آن بعد از تزییل مختصری است مشتمل بر اظهار ارادات به امامزادگان سیدان بزرگوار و ترغیب بزازگان باین خانواده.

روح و ریحان سوم

در شرح حال زید بن حسن بن علی بن ابیطالب که جد حضرت عبدالعظیم است و اخباریکه در ارشاد شیخ مفید علیه الرحمه در مدح وی رسیده است و شواهد مبسوطه دیگر و شرح زید بن علی بن الحسین و خراب کردن خانه امیر مؤمنان که زید در او ساکن بود و حدیث شریف در جلالت قدر زید بن علی و آمدن زید به شام و کوفه و شهادتش و خواب دیدن زید حضرت رسول را و مرثیه یحیی بن زید و سید اسمعیل حمیری و بیان سه مطلب.

مطلب سوم در شرح زید بن موسی بن جعفر و امامزاده زید که در طهران مدفونست و زیدهای دیگر و مشرف شدن حضرت همایونی بمزار این امامزاده جلیل و عماراتیکه فرموده و پیاده شدن سلطان مراد قیصر روم در روضه مبارکه حضرت امیر مؤمنان و محاسن عمارات روضات مقدمه و آثاریکه عمارات حضرت شاهنشاهی مرتب شد و خواب مرحوم شیخ عبدالحسین طهرانی.

روح و ریحان چهارم

در شرح احوال اجداد حضرت عبدالعظیم و حسن خال حسن امیر فرزندان زید بن حسن جد دوم حضرت عبدالعظیم و معروفیت و جلالت وی و پوشیدن مأمون لباس سبز و منع

بنی‌عباس بواسطهٔ زینت و شعار و شرح خال سته نفیسه که در مصر مدفونست و خال شهید اول و عیال و دخترش سنت‌الشاخیخ و جلالت مقام وی و اولاد دیگر وی و بیان سه فقره فقره اول حال ابن هرسه شاعر و حکومت حسن امیر در حق او که شرب خمر میکرد **فقره دوم** در ابیات داود بن سلم در مدح حسن بن زید و سلیمان بن عباس **فقره سوم** در صدمات وارده بر بنی‌الحسین و روایت حضرت صادق و احضار ایشان در بغداد بامر منصور و فرمایشات جناب و نخستین مشتمل بر احوال امامزاده حسن است که نزدیک طهران مدفونست و رفع شبهات و نفی بعضی از اقوال سخیفه و عقیده مؤلف در حق امامزاده حسن و شرح عدد اولاد حسن امیر که بسیار با فایده است جدّ سوم حضرت عبدالعظیم علی شدید و شرح خال او و عدد اولاد وی و شرح حال علی بن جعفر عریض و بیان عریض و شرح حال پدر بزرگوار حضرت عبدالعظیم عبدالله نافذ و القاب هر یک از امامزادگان که بدانها مشهور شده‌اند و ختم بالقاب شریفهٔ ائمه طاهربن علی و ابیات عربیه ابوالبرکات در مدح سادات

روح وریحان پنجم

در شرح کنیه و لقب و اسم مبارک حضرت عبدالعظیم و حسن کنیه و لقب و اسم نیک و نیکی کنیه ابوالقاسم و دم بعضی از کنیه‌ها و چهار نفر از امامزادگان موسوم باسم عبدالعظیم بودند و بیان سه فقره **فقره اول** السلام علیک ایهاالمحدث و معنی حدیث و مطالب بین حدیث و خبر و معانی هر یک و معنی محدث درآیه کریمه و فرق بین محدث و محدث و مطالب دیگر با شرایط محدث و احترامات امام بحضرت عبدالعظیم و شرح خواص اصحاب که حافظین اخبار بودند و شرح خال ابن عقد مشروحاً و کذّابین از اهل حدیث مانند ابوالنجتری و غیره و اشعار شاعری در دم وی و شرح خال ابوهریره و احادیث او و مذمت کسانی که جعل احادیث کردند و آنچه ابوحنیفه کرد و بیاناتیکه بسیار جامع است.

روح وریحان ششم

در شرح اولاد ذکور و اناث حضرت عبدالعظیم و حلیلهٔ جلیله‌اش خدیجه دختر قاسم بن حسن امیر و شرحی از مزار امامزاده قاسم است که در کوه شمالی طهران واقع است و ردّ دوقول و اثبات مزار بودن امامزاده قاسم و شواهد صحیحه در ثبت مقصود.

روح و ریحان هفتم

در شرفیاب شدن حضرت عبدالعظیم خدمت سه نفر از ائمه اثنا عشر و اختلاف اقوال و مؤیدات ثریبه در شرفیابی حضور امام حسن عسکری

روح و ریحان نهم

در شرح عرض دین حضرت عبدالعظیم با بالحسن الثالث حضرت هادی و تشویق مردم بدانستن این حدیث

روح و ریحان دهم

در هجرت حضرت عبدالعظیم است بشهر ری و شرح من هاجر فی سبیل الله الخ وجهه هجرت آنجناب هجرة عظيمة در سعادت مهاجرت و امثام هجرت از وجوب و حرمت و استشهاد از آیات و اخبار و روایت صدوق طاب از کتاب زهد النجاة و مطالب نافعه دیگر در هجرت و اشعار جامی

روح و ریحان یازدهم

در شرح احادیثی است که حضرت عبدالعظیم از معصومین بواسطه و بلا واسطه نقل کرده‌اند و در آن ده مطلب است **مطلب اول** در علم درایه است در آیه وافیة در معنی درایة و تعریف موضوع آن و معنی حدیث و خبر و اثر و معنوی خبر متواتر لفظی و معنوی افاقه اقوال اخباریین در فتح باب علم براهین معنویة و انسداد باب علم وادار ادارک مجتهدین و معنی اجتهاد و تقلید از کتب فقها و عظام و جواز عمل باخبار ضمیمه از اقوال علماء و معنی احیا و تکلیف محدث و ذاکر و امتزاج مؤلف و مخالف و حدیث شریف میمون بن عبدالله از رجال نجاشی و اسماع امام احادیث مقبوله را **مطلب ششم** کتابة مسطابة در حسن کتاب حدیث است برحسب اخباریکه در اصول کافی است و بیان از کتابهاییکه نوشته شد و تابعین و اصحاب ائمه ضبط کرده‌اند و کتاب یوم وليلة از حضرت عبدالعظیم و جماعتی از ملزمین حضور ائمه هدی **مطلب هفتم** انتباء لاهل الرشاد دریان تنسبت دادن حدیثات بانکه روایت کرد و معنی کذب مخترع و فرع و حدیث بدشحام و طریق روایت حضرت عبدالعظیم از دوازده نفر و متانت اخبار حضرت عبدالعظیم **مطلب هشتم** سند معتمد کسانیکه از حضرت عبدالعظیم

روایت کرده اند شش نفر را یاد کرده و که موثق و معتمدند هرکس بخواند بصیرت او زیاد میشود **مطلب نهم** تحدیث لاهل الحدیث اعتذاری است و دران ده مطلع است که هریک موجب اطلاع خواننده میشود مطلع اول در مذمت زیاد و کم کردن حدیث از کتاب و سنة مطلع ثانی در اینکه حدیث آل محمد صعب و مُستصعب است و تدبیر در آن لازم است مطلع ثالث در فضل حدیث گفتن از کتب معتبره مطلع رابع در اینکه حدیث را بهرکسی نباید گفت و حدیث بحار و سلمان واحادیث معتمده دیگر مطلع خامس در اینکه باید حدیث را از اهل حدیث نقل کرد و حدیث مؤسی بن جعفر و توقیع حضرت حجة الله مطلع سادس در اینکه احادیث ائمه اطهار از سید مختار است و اخباری بر طبق مراد ذکر میشود ثامن در اینکه محدث عمل خود را بنقل احادیث کتب اربعه قرار دهد و شرح مؤلفین آنها مطلع تاسع در اینکه برای حدیث دان فوائد کثیره است و حدیث از تفسیر حضرت امام حسن عسکری و حدیث شریف دیگر مطلع عاشر در اینکه جائز است حدیث عامه رانقل کرد یا نه و اخباری در جواز آن مذکور است **مطلب دهم** فمین حفظ اربعین حدیثا در اینکه حفظ چهل حدیث ممدوح است و علماً اربعینات نوشته اند و معانی حفظ از کتب معقول و منقول ختام مسک قول مرحوم سید بحر العلوم در عمل مشایخ ثلثه بذکر سند حدیث و حذف سند و حذف اساتید روایات حضرت عبدالعظیم و عبارات مرحوم میرزا قمی در احادیث حضرت عبدالعظیم علاوه از چهل حدیث هفده حدیث دیگر است که تماماً پنجاه و هفت حدیث است اول حدیث عرض دین دوم حدیث رؤیت هلال ماه رمضان از دعوات مرحوم سید بن طاووس که مروی از حضرت جواد است سوم حدیث امالی و بحار در جزاء کسیکه کافری را با سلام دعوت کند با ترجمه چهارم حدیث بحار در تکلّم ائمه با مردم به قدر عقول و امر پنجم حدیث عیون که اهل قم و آبه آمرزیده اند. برای زیارت حضرت رضا و شرحی آبه و ساوه و چند شعر ششم از امالی در زیارت حضرت رضا با ترجمه و بیانی هفتم از کافی در تخیر بین زیارت حضرت امام حسین و زیارت جناب امام رضا و تقدیم زیارت حضرت رضا هشتم از کافی در ضمانت بهشت برای آنکه بزیارت حضرت رضا برود و اشعار عیون نهم از امالی در تصدیق خداوند چهار چیز را که حضرت امیر فرمود در کلام مجید دهم از عیون در معنی ائمه اولی لک فاوولی یازدهم از معانی الاخبار در معنی رحیم دوازده از عیون در کراهت جماع اول و وسط و آخر ماه سیزدهم از کتاب تحفة الزائر در زیارت جناب امام حسین در شب بیست و سوم ماه رمضان چهاردهم از کمال الدین در سؤال حضرت عبدالعظیم از حضرت جواد که قائم از اهل بیت عصمت باشد

پانزدهم از کمال الدین در سؤال حضرت عبدالعظیم از حضرت جواد که آیا قائم مهدی است یا غیر او است شانزدهم از عیون در سؤال حضرت عبدالعظیم از حضرت جواد از احادیث پدران خود مرا خبر بده و احادیث نافعیه صحیحیه هفدهم از من لایحضره الفقیه در حدیث کبائر و شرح کبیر مفیدی از جامع این اوراق هیجدهم از کافی در حدیث ضیافت سلمان اباذر را نوزدهم از کافی در اینکه حضرت رسول سه قسم می‌نشست بیستم از کافی مکالمه ابوحنیفه با موسی بن جعفر بیست و یکم از کافی در حدیث حضرت امیر مؤمنان و بکاء جناب نبوی از عقوبت زنهای این امت در جهنم و سؤال صدیقه طاهره بیست و دوم از کافی در اینکه رسول فرمود ابابکر بمنزله سمع و عمر بمنزله بصر و عثمان بمنزله فواد است و از محبت علی سؤال کرده میشوند بیست و سوم از کافی در اینکه برای اسلام عرصه و نور و حصن و ناصری است بیست و چهارم از علل الشرایع در عمر نوح و خنده حام و یافت و کشف عودت آنجناب و نهی حضرت سام بیست و پنجم از علل در بیان دوستی خدا برای نعمت او و دوستی رسول خدا برای خدا و دوستی اهل بیت برای حضرت رسول بیست و ششم از کتاب حیاة القلوب در عریضه نوشتن حضرت عبدالعظیم خدمت جواد و سؤال از بدبوئی فضل انسان بیست و هفتم از کتاب غیبه در انانکه بعد از حضرت رسول اطاعتشان لازم است و این حدیث مبسوط است و شرح حال صفوان راوی حدیث بیست و هشتم از علل در سنن از چند چیز بیست و نهم از تفسیر علی بن ابراهیم در آیه قل الذین امنوا یغفر الذین لایرجون ایام الله و بیان صاحب مجمع البحرین سی ام از امالی خانه خریدن شریح قاضی و خطاباته حضرت شاه ولایت سی و یکم از کلین تحیر آن کس است که دین خود را از موردش اخذ نکرده است سی و دوم از کافی در آیه فامنوا بالله و رسوله و النورالذی انزلنا سی و سوم از کافی در معنی کلمه سبحان الله و قول صاحب مجمع البحرین سی و چهارم از کافی در خواندن آیه ان یوم الفصل کان میقاتهم اجمعین در شب جمعه وقت عبور و فرمایش حضرت صادق سی و پنجم از کافی در معنی آیه اولم یرالانسان انا خلقناه من قبل و ولم یک شیئا سی و ششم در معنی ایه کذبوا بایاتنا کلمه.

رُوح و ریحان دوازدهم

دوازدهم در مدفن شریف حضرت عبدالعظیم و بنای ری و مدح عجم و در اینکه هرکس در هرکجا مدفون شود طینتش را از انجا برداشته اند و در اینکه طینت بر دو قسم است در معنی

اسم ری و بناء ان وامتیاز وی و اخبار وارده و سکنه وی و مدارس و مقابر عظیمه آن و آنچه صدوق در آخر کتاب عیون از حسن خال وی فرمود و آنچه مرحوم مجلسی معذرت از مذمت اهل اصفهان خواست و آیاتی که دلالت بر حسن حال میکند و معنی عجم و اعجمی و معنی عرب و اعرابی و انشعاب قبایل عرب از کتاب سبائك الذهب و طبقات آن از شعب و قبيله و عماره و بطن و فحد و فضيله و مذمت خال محبوبس و جهة اختلاف لغات از مسعودی در کتاب مروج الذهب مدح صفات حسنه اعراب و تساوی حالت عرب باعجم درجه اسلام و اخبار صحیحه در مدح اعاجم و ظهور دولت بعد از امتداد زمان در این عهد کیوان مهد و ذکر فضایل سلمان و دشمنیها باعجم کردند روح و ریحان دهم در وفات حضرت عبدالعظیم است وایه کریمه و من یرج من بیه مهاجرالی الله و رسول یدرکه الموت فقدوقع اجره علی الله و اخبار در موت غریب و روایت فقیه و از کتاب منهج مقال و کتاب نقد الرجال در شرح وفات آنجناب است و آنچه در کتاب منتخب مذکور است از شهادت آنجناب و نیافتن حدیث صحیح بر شهید شدن آن بزرگوار و آنچه بر بنی فاطمه از خلفاء جور رسید به بعضی از آنها اشاره میشود و احتمال در شهادت آن حضرت باستحسانات و مطابق حالت جناب سیدالشهدا جناب عبدالعظیم و شرح حال خلیفه معاصر زمان معتز بالله و ایام خلافت وی و تحدید زمان و عمر حضرت عبدالعظیم و دراینکه مزار حضرت عبدالعظیم قطعی است و سائر مزارها مشکوک است و نظائر مؤید دیگر

روح و ریحان چهاردهم

در ثواب زیارت حضرت عبدالعظیم و شرح دو حدیث **حدیث اول** از ثواب الاعمال از حضرت امام علی النقی مرویست که فرمود زیارت حضرت عبدالعظیم زیارت جناب امام حسین است و تصحیح روایات این حدیث از علی بن احمد و غیره و معنی زیارت از اصطلاح و الفقه و ثمرات زیارت و حدیث شریف در تشویق زیارت ائمه اطهار و امامزادگان از کتاب امالی و استحباب زیارت جمیع مؤمنین و اخبار معتبره در زیارت ذریه نبویه و حدیث من لم یقدر و ان یزورالی اخره و حکایتی که ابن خلکان نقل کرده است و تحقیق تشابه زیارت حضرت عبدالعظیم با زیارت جناب امام حسین و رفع استبعاد و وجوه مشابَهت تفصیلاً و تحقیق تازه در معنی حدیث مشهود لوزرت عبدالعظیم کنت کمن زارالحسین و بیان اختلاف مراتب زیارت

زائرین و مزورین **حدیث دوم** در اینکه حضرت رضا تنصیص بزیارت حضرت عبدالعظیم فرموده از کتاب شهید ثانی طاب ثراه که من زار قبره و جبله علی الله الجنه و معنی و جوب ایجاب و استحقاق مستحقین اختصاص لاهل الاخلاص در بیان امامزادگان و اشخاصی که زیارت کردن آنها از امام روایت شده است مانند حمزه سیدالشهداء و حضرت ابوالفضل العباس و حضرت علی اکبر و مسلم بن عقیل و شهدا کربلا و عموم اموات و حضرت معصومه در قم و قاسم بن موسی جعفر و شرح خال قاسم و بنا بر مشهور علی بن جعفر و شرح خال وی و حضرت عبدالعظیم و نیافتن زیارت خامه از برای عموم امامزادگان و مخصوصاً از جهة حضرت عبدالعظیم و دو زیارت ناصر از جامع این اوراق اجمالاً و تفصیلاً از طهران بزیارت آنجناب مشرف میشوند بآداب مخصوصه میباید باشند و شرائطی را باید ملاحظه کنند و بعضی از آداب که مخصوص با عتاب ائمه طاهرین است از خواندن زیارت نامه مغلوط و بعضی از حرکات غیر مرضی و افعال خادمین حرم و احوال برخی از زائرین غیر محترم و قبح حال بعضی از نسوان و خلط ایشان با مردان در راه زیارت مانند مجالس تعزیه داری و تقسیم خادمین حضرت عبدالعظیم و استدعای داعی جامع اوراق از ثواب ایشان و آنچه از ایشان پسندیده است و مغتنم داشتن اهل طهران این روضه مبارکه را که تمامت آداب حضور برده قسم منقسم میشود و در شرح اخلاص ایرانیان بقباب ائمه و امامزاده‌ها و بیان سه حکایت اول مرحوم حاجی ملا احمد نراقی در کتاب خزائن نقل کرده دویم حکایت شریفه که خود در سامراء از کرامات امامین علیهم السلام شنیده‌ام سوم حکایت آن مرد تا صبح که جسارت کرد در روضه حضرت امیر مؤمنان که این سنوات واقع شد و جناب حاجی میرزا حسین نوری نقل کرده است با اشعار فصیحه از جنابان شیخ احمد و شیخ عبدالحسین در آداب شب نشستن بروضات ائمه بطریق مفصل و مذمت خورندگان اموال مسلمانان و عقوبت بی احترامی بامامزاده‌ها و حرمتی که سلطان عصر برای ایشان قرار داده است و حکایت تحاکم نجف و کشیدن اصغر نام را در شب و خواب دیدن وی و حکایت مرحوم اخوند ملا کاظم و جنت مکان آقای بهبهانی و در اینکه حرمت این جررها لازم است و در آن چند مطلب است **مطلب اول** تعمیر فیه تنویر در عمارت مساجد و روضات عالیه و هدیه فرستادن و نذورات و عدم جواز خوردن موقوفه و آنچه در ضرایح مقدسه است **مطلب دوم** اشارات لدفن الاموات و حسن مجاورت اموات بمقابر ائمه طاهرین و امامزادگان و استحباب زیارت ایشان و احترام داشتن از قبور مردگان و نصب الواح بر مزار هریک و اخبار وارد در حرمت عموم موتی **مطلب سوم** تاسیس

لاهل‌التدریس در نخستین مدارس که در اطراف قبور امامزادگان و اماکن شریفه ساخته میشود و طبقات طالبین علوم و لزوم رسیدگی متولی آستان حضرت عبدالعظیم بحالات طلبه و مواظبت که در این وقت میشود و اهتمام محصلین در تحصیل و حکایت مدرسه ساختن نظام الملک و شرح خواب دیدن مرحوم میرزا محمد تقی نوری و چند دعاء برای رفع فقر و رفع تجهل و صورت و فقامه مدرسه امنیه چهارم در بناء قبه حضرت عبدالعظیم و توسعه آن و اشاره بعمارات جدیده با آنچه تعلق دارد تماماً و قصیده ازجامع اوراق در مدح حضرت عبدالعظیم و حضرت اقدس همایون و حسن عمارت جدیده در این زاویه مقدس توصیه لمن له التولیه در بیان تولیت و معنی ولایت است و رفعت مقام متولی و آداب متولی و خدماتیکه سزاوار است باین آستانه کند از عرفان و غیره و دوازده ثمره که بر تولیت جناب امین السطّان مترتب است ثمره اول در دفع کسانیکه حیف و میل میکردند اموال مردم راوبه بست میآمدند ثمره دوم دفع کسانیکه شرب خمر در زاویه مقدسه مینمودند ثمره سوم دفع دزدھائیکه بجوار حضرت عبدالعظیم میآمدند ثمره چهارم دفع زوانی و فواحشی که مجاور آن بزرگوار بودند ثمره پنجم در حُسن تسعیر غلات و حبوبات در جمیع اوقات ثمره ششم در تعیین املاک موقوفه که متروک شده بود ثمره هفتم در مواظبت بزیارت انجناب و تبعیت اجزاء سلطنت و رسیدگی بکارهای مردم ثمره هشتم در سهولت مراکب اجاره از طهران بحضرت عبدالعظیم و در مراجعت ثمره نهم در تعیین کشیکهای متعدده و تعیین غذاها برای نهار و شام ثمره دهم آبادی دهات نزدیک حضرت عبدالعظیم ثمره یازدهم آبادی و بناء مدرسه عالیہ امنیہ درجوار حضرت ثمره دوازدهم تکایا و حسینیه‌ھائیکه در محلات این قصبه رفیعہ ساخته‌اند و مصارفی که معین فرموده‌اند

روح وریحان ہفدہم

در اقوال مجتہدین کہ جلالت قدر حضرت عبدالعظیم ذکر فرموده‌اند ده نفر از ایشان را یاد کرده مینویسد اول مرحوم صدوق است دوم مرحوم صاحب‌بن عباد است سوم صاحب کتاب عمدة الطالب است چهارم مرحوم سیّد مرتضی و شرحی از مقامات و زحمات او است پنجم مرحوم شیخ خرّعاملی است ششم از یکی از کتابهای رجال است هفتم مرحوم میرداماد است و آنچه در رواشح سماویہ فرمود و بیانی در توثیق حضرت عبدالعظیم است و معنی آن و عدم توثیق علماء اعلام مرحوم صدوق را از برای احترام هشتم مرحوم مجلسی علیہ الرحمہ است

نهم سید فاضل شد قم حسینی در کتاب لب الالباب دهم صاحب کتاب منتقلة الطالبيّه است

روح و ريحان هيچدهم

در شرح حال سید جلیل امامزاده حمزه موسوی است و اختلافی که در عدد اولاد حضرت موسی بن جعفر است و در اینکه اولادان جناب سه قسم اند و نسب مرحوم سید مرتضی که منتهی بآنجناب میشود و حکایتی از مرحوم سید مرتضی و ساداتیکه در ولایات نسبشان بآن بزرگوار منتهی است و نسب مرحوم حاجی سید محمد باقر دشتی و مجملی از حال وی و آنچه از انسب خود در کتاب مطالع الانوار مرقوم فرمود و بیان صاحب کتاب عمدةالمطالب در حق جماعت کوكبیه و اختلافیکه در حق امامزاده حمزه است و امامزادگانیکه موسوم به حمزه اند و به ری و شهرهای دیگر آمدند و مدفونند و شرح نسب سلاطین صفویه که از پدر از شیخ صفی الدین منتهی بموسی ابن جعفر است و از طرف مادر بحضرت علی بن الحسین میرسد و نقل اجمالی از مرحوم شاه طهماسب و زیارت کردن حضرت عبدالعظیم را و عمارت طهران و آبادی این حدود بواسطه فرار حضرت امامزاده حمزه و زیارت نامه از جامع اوراق است

روح و ريحان نوزدهم

در احوال امامزاده عبدالله ایض است بین طهران و مزار حضرت عبدالعظیم و شرحی از حالت آن بزرگوار و اجداد کرامش تا حضرت علی بن الحسین و زیارت نامه آن جامع اوراق

روح و ريحان بیستم

در شرح حال سید شریف قاضی صابر و نکی که بالای قریه یوسف آباد است و زیارت نامه از جامع اوراق است

روح و ريحان بیست و یکم

در شرح حال امامزاده طاهر که در جوار حضرت عبدالعظیم مدفونست و شرح احوال آبا و اجداد آن جناب تا زید بن علی بن الحسین و زیارت نامه از جامع اوراق

روح و ريحان بیست و دویم

در شرح حال امامزادگانی که بری آمده اند از کتاب منتقلة الطالبيّه که مؤلف آن ابراهیم بن

عبد است و عبارات کتاب را بعینها نقل مینماید تشجیر امامی در شجره جناب امام جمعه طهران و بیان امامت جمعه و جماعت از مرحوم مجلسی و انتقال باین خانواده و شرح حال مرحوم میرزا ابوالقاسم و جناب آقای صدرالعلماء

روح و ریحان بیست و سوم

در شرح احوال نه نفر از مجتهدین و علمائیکه در اطراف حضرت عبدالعظیم مدفون شده‌اند اول در شرح حال مرحوم صدوق است مشروحاً و القاب بعضی از قدماء علماء و مصنفات مرحوم صدوق و شرفیاب شدن خدمت امام عصر و حفظ و ضبط و دیانت ان مرحوم و حدیث شریفی در جهة اختلاف شیعه و روایات و فضل زرارة بن اعین و بیان نبش قبر مرحوم کلینی و ظهور جسد مرحوم صدوق علیه الرحمة دوم در تعیین قبر مرحوم شیخ ابوالفتوح رازی است که در جوار حضرت عبدالعظیم مدفونست و اشاره بجلالت قدر وی سوّم شرحی از علماء درشت و عبدالله بن جعفر دوریست چهارم در شرح حال عبدالرحمن بن قبه پنجم در شرح حال مرحوم یعقوب بن اسحق کلینی است و تحقیقات کثیره که در کلین شده است و علمائیکه بعان در کتب رجال معروف شده‌اند و حدیث مشهور ان الله یبعث لهذه الامة علی راس کل مائة الی آخره و آنچه ابن اثیر تا راس مائة خامس نوشته است از هر طبقه و فضل کتاب اصول کافی و مؤلف آن صاحب ترجمه و فرمایش علامه مرحوم ششم و هفتم در شرح حال کسائی و محمد بن حسن شیبانی و جملتی ازامورشان هشتم در شرح حال علی بن احمد بن علی خراز رازی است نهم در شرح حال مرحوم والد جامع اوراق است که در جوار مقبره مرحوم اقا مدفونست **لطف و لطافة** در عذوبت آب و هواء مملکت ایران و تحدید ایران و مالیات وی و تربیت این مملکت بتوسط حضرت سام بن نوح و علماء و حکماء و اطباء و شعراء و محدثین و نسابین و روات احادیث اهل بیت عصمت که از وی برانگیخته شده‌اند مینویسد و شرح احوال علمائیکه از اهل ری و برخی معاصرین این زمان بوده‌اند و وفات کرده‌اند و در اماکن شریفه مدفونند و شرح حال مرحوم شیخ سدیدالدین محمود حمصی رازی و شرح حال مرحوم سید مرتضی رازی که غیر از مرحوم سید مرتضی علم‌الهدی است و شرح حال مرحوم شیخ محمد تقی رازی و مرحوم شیخ محمد حسین صاحب کتاب فضول اخوی ایشان و جناب حاجی شیخ محمد باقر ساکن اصفهان و اسامی جمعی از علماء در شرح حال مرحوم حاجی میرزا مسیح طهرانی در شرح حال مرحوم حاجی ملا میرزا محمد اندرمانی در شرح حال مرحوم شیخ

عبدالحسین معرُوف بطهرانی و خدماتیکه در اسلام کردند در شرح خال مرحوم حاجی میرزا ابوالقاسم طهرانی که مدرس مدرسه خان بودند در شرح خال مرحوم حاجی شیخ محمد طهرانی در شرح خال مرحوم حاجی مُلا محمد جعفر معروف بچالمیدانی

روح و ریحان بیست و چهارم

در منافات وجهه خواب دیدن و فوائد و اقسام آن و خواب دیدن حضرت رسول و دو خواب که راجع بحضرت عبدالعظیم است باتعیران بتفصیل و کرامت باهره که جناب آقاجمال بروجردی از حضرت عبدالعظیم علیه السلام خود دیده اند و صورت آن را فرستاده بعینها ثبت شد.

خاتمة

در تقریضات و ماده تاریخ کتاب و آنچه در مدح حضرت عبدالعظیم جمعی از اهل فضل و علم فرموده اند و قصیده عربیه از جامع اوراق با دو رباعی عربی و فارسی و صورت املاک و اعیان موقوفه حضرت عبدالعظیم علیه السلام با اسامی و آنچه از منافع آنها حاصل میشود تم بالخیر اللهم اجعل هذا الكتاب وسائر ما كتبناه حجة لنا لا علينا انه هو الملك الغفور

فصل دهم

مجموعه اسناد و فرامین ری و آستانه مقدسه
گردآورنده: دکتر محمد علی هدایتی
متولی آستانه به همراه فهرست اسناد و چند سند
تاریخی قدیمی موجود از دوران
شاه طهماسب تا کنون

مجموعه اسناد و فرامین آستانه ری، یکی از بهترین منابع تاریخی و مستند این شهر است که به همت دکتر محمد علی هدایتی وزیر دادگستری سابق و فرزند میرزا احمد بن میرزا هدایت‌الله متولی آستانه حضرت عبدالعظیم حسنی در سال ۱۳۴۴ در یکصد و سی صفحه با قطع رحلی بزرگ به چاپ رسیده است.

گردآورنده این اسناد که خود از متولیان آستانه مقدسه بوده است در آغاز این تألیف، نگاهی مجمل به تاریخچه ری در دوران اسلامی داشته و سپس به شرح نسب و شجره‌نامه حضرت عبدالعظیم و سایر امامزادگان ری می‌پردازد. وی آثار تاریخی موجود در داخل آستانه مقدسه را بطور کامل معرفی و توصیف کرده و آنگاه فرامین موجود از دوران شاه طهماسب صفوی که تاریخ ۹۶۱ هجری را دربردارد تشریح و در مقابل آنها تصاویر اسناد و متن استنساخ شده را ارائه می‌نماید.

محمد علی هدایتی، نظری مفصل به متولیان آستانه از دوران شاه طهماسب تا دوران اخیر داشته و فرامین این متولیان که از سوی صفویه - قاجاریه - پهلوی صادر شده و تعدادشان به ۲۲ فقره می‌رسد را براساس ترتیب تاریخی چاپ نموده است. اولین فرمان که اکنون در آستانه حضرت عبدالعظیم موجود است دارای تاریخ ۹۶۰ هجری است و آخرین این فرمان‌ها حکم نائب‌التولیه گردآورنده این مجموعه است که بنا به درخواست وزارت فرهنگ و با توشیح محمد رضا شاه صادر شده است.

فهرست فرامین و اسناد مربوط به متولیان حضرت عبدالعظیم و مسائل دیگر از مجموعه

اسناد آستانه ری، دکتر محمد علی هدایتی

۱- فرمان شاه طهماسب صفوی	مورخ ۹۵۰ هجری	ص ۷۷
۲- فرمان شاه طهماسب صفوی	مورخ ۹۶۰ هجری	ص ۸۳
۳- وقفنامه خوارزویل (خلایزیر)	مورخ ؟ هجری	ص ۹۳
۴- فرمان شاه عباس دوم صفوی	مورخ ۱۰۶۶ هجری	ص ۹۷
۵- فرمان شاه سلیمان صفوی	مورخ ۱۰۸۰ هجری	ص ۹۹۰
۶- فرمان شاه طهماسب دوم	مورخ ۱۱۲۰ هجری	ص ۱۰۱۰

- ۷- فرمان شاه طهماسب دوم
مورخ ۱۱۴۳ ص ۱۰۵۰
- ۸- طوماری به مهر شاه طهماسب
؟ ص ۱۰۶۰
- ۹- فرمان کریمخان زند
مورخ ۱۱۷۹ هجری ص ۱۰۷۰
- ۱۰- فرمان راجع به استرداد قریه زرگنده و
بعضی قراء شمیران
۱۲۲۹ هجری ص ۱۰۹۰
- ۱۱- فرمان ناصرالدین شاه در باب
تولیت میرزا سید علی طهرانی
مورخ ۱۲۵۲ هجری ص ۱۱۱
- فرمان محمد شاه غازی راجع به واگذاری
زرگنده به وزیر مختار روس
مورخ ۱۲۶۰ هجری ص ۱۱۳
- ۱۳- فرمان ناصرالدین شاه راجع به اعاده
یک باب کاروانسراکه سابقاً
به خالصگی رفته بود -
مورخ ۱۲۶۹ ص ۱۱۵
- ۱۴- فرمان ناصرالدین شاه در باب
تولیت میرزا ابوالحسن
مورخ ۱۲۷۹ هجری ص ۱۱۷
- ۱۵- فرمان ناصرالدین شاه در باب
تولیت میرزا ابوالحسن
مورخ ۱۲۷۹ هجری ص ۱۱۹
- ۱۶- وقفنامه ورامین در شهریار
مورخ ۱۲۸۴ هجری ص ۱۲۱
- ۱۷- حکم نیابت تولیت حاج سید هدایت‌الله
مورخ ۱۲۹۴ هجری ص ۱۲۳
- ۱۸- فرمان مظفرالدین شاه در باب
تولیت حاج میرزا هدایت‌الله
مورخ ۱۲۱۵ هجری ص ۱۲۵۰
- ۱۹- حکم نیابت تولیت مرحوم
حاج سید احمد هدایتی
مورخ ۱۳۳۷ هجری ص ۱۲۷
- ۲۰- فرمان تولیت سید محمدعلی هدایتی
فرزند سید احمد هدایتی
مورخ ۱۳۳۷ هجری ص ۱۲۹
- ۲۱- فرمان نشان همایون به دکتر
محمدعلی هدایتی وزیر دادگستری
؟ ص ۱۲۰
- ۲۲- شجره‌نامه خاندان تولیت
آستانه حضرت عبدالعظیم
؟ ص ۱۳۲۰

قدیمی ترین فرمان موجود در مورد آستانه حضرت عبدالعظیم

فرمان شاه طهماسب صفوی

۹۵۰ هـ . ق

متولیات عظام و گماشتگان و سرکاران آستانه مقدسه معطره مطهره معلی

امامزاده عبدالعظیم علیه و ابائه التحیه والسلام

اول معروض آنکه چون در نسخه دستورالعملی که در مجلس بهشت آئین مقرر شده مذکورات ذیل را بمبلغ مسطور داخل مایحتاج ضروری سرکار آستانه متبرکه فرموده‌اند و بنا بر شرحی که در ذیل هر محل نوشته شده چیزی واصل شده.

عن مزارع مذکوره که از خزانه عامره منشعب فرمودند و باغات چیزی داخل نشد. مزرعه عیساآباد که چون حکم سیورغال با تمام برسد بتواند از مالیه خود دریافت نمود. مزرعه بندکردان عن دو دانگ چون در این سال اجراء قناحی شده آنچه بوده بمصرف قنات مذکور نموده شده مزرعه دانگه استره که به مقدار پنجاه خرواز غله داخل طومار دستورالعمل شده در این سال که به سبب حوالجات ولای چیزی باستانه واصل نشده.

اگر در این ابواب عنایت و مرحمت مبذول دارند چاکر والا مراعلی از خزانه عامره تنخواه داده شد.

دیگر آنکه چون در ایام فرخنده فرجام از هر دیار مردم بزیارت و طواف آستانه عرض مرتبه می‌آیند و کثرت جمعیت تمام می‌شود و عبور مترددین نیز واقع است و بجهت آنکه ایشانرا مساکن و منازل نیست پریشانی و اضطراب تمام بحال ایشان و کافه سکنه آنجا راه

می‌باید اگر فرمان قضا جریان نافذ گردد که در درون حایر در محل مناسب بنای منازلی چند نموده شود. که زوار و مترددین و آینده و رونده مرفه الحال باشند بموقع است چاکر والا مراعلی هو در حوالی حمام یا محلی دیگر که مناسب باشد محوطه تهیه نماید و در اندرون محوطه بیست و چهار منزل که قواره‌ای منازل بگل و خشت باشد و سقف به آجر و گچ تهیه نماید و کاروانسرای که مقرّب الحضرة العلیه بنیاد کرده و قبول نموده که با تمام مصالح باتمام خواهد رسانند آنهم بجهت منازل زوار مددخواهد بود و چنانچه در چهار گوشه محوطه تهیه نماید که در هرآنخانه چهار چاه حفر نماید و در میان هر چاه دیواری که حائل چاه دیگر باشد بسازد در زمان نزدیک تمام نماید.

دیگر آنکه چون نواب کامیاب بنفس نفیس توجه تمام برواج و رونق و ضبط و نسق آستانه مقدسه دارند اگر مقرر دارند که مردمی که از اطراف و بلاد آیند و در آنجا ساکن شوند و بتعمیر منازل و دکاکین و غیر ذلک اشتغال نمایند احدی مانع نشود هر آینه موجب ازدیاد و مواد انتظام آن عتبه علیه خواهد شد و از روی فراغت بدعاگوئی دوام دول روز افزون قیام نماید. بشرح فرمان چاکر

هو جمیع زواریکه توطن در آستانه مقدسه نمایند بغیر از مردم و رعایای ری اصلاً احدی مانع نشود و کسانیکه در ری متوطن بوده بفراغت اوقات گذارده شوند.

دیگر بر رای انور پوشیده نماند که در ایام متبرکه مثل وقفه و غیر ذلک ازدحام کثرت تمام می‌شود و بسرحدی می‌رسد که عوام تکیه بر مقبره منوره می‌نمایند و قبه‌ها را چند مرتبه از مقبره جدا ساخته‌اند و این معنی ترک ادب است اگر امر فرمایند که در حوالی قبر معطر محجری ترتیب نماید که دفع اینصورت شود چاکر والامر اعلی

هو در دور صندوق مبارک تهیه محجر مضبوطی که نشکند نماید که اصلاً زوار دست به صندوق نرسانند و تکیه بر صندوق مبارک نکنند از چوب شمشاد که در غایت استحکام.

دیگر آنکه بیمن دولت نواب کامیاب رخوت بسیار از هر چیز در آستانه متبرکه جمع شده و می‌شود و حوالی آستانه متبرکه استحکامی که اعتماد توان نمود ندارد و در این باب بشرح رای ملک آرای فرمان عمل رود چاکر

هو از منازل حدود و حوالی عمارت آستانه متبرکه که قابلیت خزانه جدید و محکم باشد اسباب و ادوات آستانه مقدسه را در آنجا ضبط نماید که قصوری نکند.

دیگر آنکه آستانه منوره بر شارع عام واقع است و همه وقت کثر زوار و مترددین بسبب

دخول محل تنگی است و بواسطه بعضی ضروریات مترددین و زوار تشویش بسیار می‌کنند اگر امر متاع صادر گردد که در محلی که مناسب باشد بنا دکان چند از سرکار آستانه و سکنه آنجا نماید که بعد از نفع سرکار آستانه متبرکه زوار و سیر مترددین محفوظ شوند چاکر
هو بر در حمام بیست و چهار دکان تهیه نماید. که صباغ در آنجا نشسته بخرد و فروخت مشغولی نمایند دیگر آنکه چون دو دانگ مزرعه ده خیر وقف آستانه متبرکه است و تتمه بخاصه شریفه منسوب است و ده دوئی محصول دو دانگ مذکور را عوض حقوق دیوانی آن جهت سرکار خاصه شریفه ضبط می‌نمایند اگر آن جزوی را تنخواه ضروریات آستانه مقدسه نمایند چاکر

هو آنچه رسم دو دانگ از مالوجهات شود به آستانه متبرکه حکم صادر و در باب مشروحه بشرف توصیه دیگر آنکه چون در این سال نواب همایون مبلغ هشت تومان نذری نذر آستانه متبرکه نموده بودند و مقرر فرموده که جهت سرکار آستانه ملک خریداری نماید چون در آن وقت املاکی که دائر و نافع باشد صورت نیافت و موازی چهارصد جریب از باغات آستانه متبرکه حالا خراب و باثر شده و بعضی از دیوار باغات مذکوره هست اگر امر فرمایند که آن مبلغ صرف تعمیر دیوار و باغات مذکور نماید که از این ممر نفع کلی همه ساله بسرکار آستانه رسد چاکر

هو چون مبلغ مذکور نذر آستانه متبرکه شده که ملک بخزند و وقف آستانه متبرکه نمایند بهمان قاعده ملک بخزند که در آن عمارت باغها نموده و خواهد شد.

دیگر آنکه چون در سال گذشته که قنات ایلمان جدید باثر شده بود فقیران سعی بسیار در این سال در آبادانی و زراعت آن نموده و به دولت نواب کامیاب آنرا مزروع ساخته اگر سرکاری آن به فقیران مرجوع باشد که کمال سعی بجای آورده بی‌طمع و توقع محصولات آنجا را صرف سرکار آستانه نماید چاکر

هو املاکی که مجدداً نواب کامیاب همایون ما بجهت آستانه متبرکه با قنات خریده و بعد از این خواهد خرید تولید آن بخاصه شریفه همایون شده و خواهد شد سرکار موضوع نموده تقییر در آن نمی‌شود.

دیگر آنکه چون مزرعه ترسنا باد ملک فقیران است و مبلغ شش هزار و نهصد و چهار تبریزی تیول ایالت شاه حسینخان سلطان مقرر است اگر حقوق دیوانی آنرا داخل ضروریات سرکار آستانه متبرکه نمایند که صرف آنجا شود از تکالیف تیول دار فارغ نموده موجب رفاه

حال اینجانب و معموری آنجا شود چاکر والا مراعلی
هو از ابتداء ولیعهدی مال موضوع آستانه منوره عنایت شد و فرمودیم و مبلغ مذکور داخل
 تولیت جدید که بخاصه همایون فرموده‌ایم داخل باشد.

دیگر آنکه چون جمع کثیر از سادات در آستانه متبرکه می‌باشند بواسطه قلت معاش
 تشویش تمام دارند اگر بصدقات فرق مبارک درباره آن جماعت التفاتی فرمایند که یکمرتبه
 معاش ایشان با حسن وجهی گذرد و از روی فراغت بدعاگوی دوام دولت اشتغال نماید چاکر
 والامراعلی

دیگر آنکه مزرعه ایلمان را که بمبلغ نه تومان تبریزی سیورغال آستانه مقدسه مقرر
 داشته‌اند چون مبلغ چهار تومان از آنجمله موجود نیست و مراعی رعایا آنجا مبلغ دوهزار و
 کسری می‌شود اگر آن جزوی را تنخواه نقصان آنجا نماید چاکر الامراعلی

هو در این باب مشروحه بشرف توصیه و مبلغ مذکور را داخل سر کار تولیت جدید نماید.
 بابت سطور مقرر و الی از آن تجاوز ننماید در عهده‌شناسد

تحریرا فی شهر دی حجةالحرام ۹۵۰

(مهرشاه طهماسب)

CHAPTER OF ELEVENTH

FOREIGN REFERENCES

P., 4 PL. h.t.

61- /.../, Iran: **PIECES DU MUSEE DE TEHERAN**, Du musee du louvre et de collections particulieres, paris musee gernuschi exposition, catalogue illus., g. marcq, 1942,83 P.

62- /.../, **OBJETS D'ART ET TAPIS ANCIENS DE LA PERSE APPARTENANT A S.E.MIRZA ABBAS KHAN MOHANDIS BACHI DE TEHERAN** (vente a paris, Hotel Drouot, 5 et 6 novembre 1906), paris, 1906.

63- Bahrami.M. **IRANIAN ART , TREASURES FROM THE IMPERIAL COLLECTIONS AND MUSEUMS OF IRAN** , Tehran, newyork, the metropolitan museun of art, 1949, 41 P. illas.

H-BIBLIOGRAPHIE

64- BahramBeygui. H.**TEHRAN, AN URBAN ANALGSIS, TEHRAN**, sahab Books Institute, 1971, XVI+191 P.

65-Bemont, fredy,**LES VILLES DE LIRAN**. Descites dautrefois a lurbanisme contemporain, paris, 1969, 305p.

- 54- Reiben.H. **NOTES PRELIMINAIROES SUR LES TERRAINS ALLUVIEUR DE TEHERAN**, Teheran, Arid zone research center, university of tehran press 1960.
- 55- Seger, M. **TEHRAN, EINE STADT GEOGRAPHISCHE STUDIEN**. vienne newyork, Springer verleg , 1978. 245 P., 77 Fig ., 3 PL. H.T ., Photos.
- 56- Viejlle, P. **MARCHE DES TERRAINS ET SOCIETE URBAINE**. Recherche sur la ville de teheran, Paris Anthropos, 1970, 316 P.

F - ARCHITECTURE

- 57 - Bell. Gertrude margarctl. **PERSIAN PICTURES**. se ed., London, Ernest Benn, 1947, 157 P.
- 58- Keeling, Cecil. **PICTURES FROM PERSIA**, London, Robert Hale, 1947, 186 P. , Plates en couleur.
- 59 - Knansari, M.et M. Yavari. **ESPACE PER SAN**. Architecture tranditionnelle en Iran/ traditional Architecture in Iran, Prefaces de G. Grandval et D. shaygan, Bruxelles, Pierre Mardaga, 1986, 125 P.

G-ARTS

- 60- /.../, **ARTS D ASIC ... PIERRES DURES, IVOIRES... MINIATUREY PERSANES ET INDIENNES , CERAMIGUES, ORIENTALES DE REY, GOURGAN ET NICHAPOUR, BRONZES DU LOURISTAN** (vente a paris, Hotel Drouot , Les 15 et 16 mars 1961), Paris, 1961, 24

- 45- Chasteland.I.C., Amani, M.M.et puscm, D.A .**PROJECTIONS DE LA POPULATION DE TEHERAN** de 1956 a 1991, Teheran. Institut dEtudes et de Recherches sociales, 1966.
- 46- English, P.w. **CITY AND VILLAGE IN IRAN**, Wisconsin, university of wisconsin press, 1966.
- 47- Farmanfarmaian, A.A. and Al. **COMPREHENSIVE PLAN FOR TEHRAN, FIRST STAGE**, 1966(Teheran.)
- 48----- - **MASTER PLAN OF TEHRAN**, 1966.
- 49- Gaube,H.**IRANIAN CITIES**,Newyork, university press. 1979,132 P., PHotos, Cartes.
- 50- HodjaTi, Ahmad. **DEVELOPPEMENT DE LA VILLE DE TEHERAN ET SES PROBLEMESS SOCIAUX**, Paris, 1962, fig ., cartes. These dactylo.
- 51- Lapidus, I.M. **MIDDLE EASTERN CITIES**, Asymposium on Ancient, Islamic and contemporory middle eastern Urbanism, Berkeley / Losangeles, university of california press, 1969.
- 52- Lokhart, L.**FAMOUS CITIES OF IRAN**,London, 1939.
- 53-Lokhart, L. **PERSIAN CITIES**,London, 1960.

- 37 - Ahrens, Peter, **TEHRAN**, Berlin, 1965.
- 38 - Amrens, P.G. **DIE ENTWICKLVNG DER STADT TEHRAN**, Eine Stadliche unterachung inter Zukunften Gestaltung Oplanden, e.w. Leake, 1966.
- 39 - Bahrambeygul, U. **TEHRAN, AN URBAN ANALYSIS**, Tehran, Sahab Books Institiute, 1977, XVI+191 P., 38 Tabl. 127 Fig et photos, 4 Cartes H.T., biblio.
- 40 - Barthold, W. **AN HISTORICAL GEOGRAPHY OF IRON**, Princeton prinston univ. Press, 1984 , 285 P. (trad. du russe par s.soucek, introd. Par C.E Bosworth)
- 41- Bemont, Fredy. **LES VILLES DE L' IRAN**. Des cites d' autre fois a l'urbanisme Contemporain, Paris, 1961, 305p. illus, Pl.
- 42- Blak, G.H. and R.I. Lawless., eds. **THE CHANGING MIDDLE EASTERN CITY**, Newyork, 1980 , 273 P., 36 fig., Labl., References.
- 43- Breese, G(ed.) **THE CITY IN NEWLY DEVELOPING COUNTRIES, READING ON URBANISME AND URBANISATION**, Modernization of Traditional Societies Series, Prentice Hall, 1969.
- 44- Brown, J. **A GEOGRAPHICAL STUDY OF THE EVOLUTION OF THE CITIES OF TEHRAN AND ISFAHAN** , (These, Durham), 1965.

story of a journey through persia with its Experiences and adventures by
..., Translated from swedish by Evelyn C. Ramasden. London, R.Hale
Ltd., 1937, II+ 288 P.ill. .

C- ARCHEOLOGIE ET NUMISMATIQUE

- 32- Rieben, E.H. **ABOUT SOME PROBLEMATICAL VESTIGES
BETWEEN REY AND THE JAJERUD VALLEY, ARCH.** Congress,
Tehran. 1959.

D- HISTORY

- 33- Jack.A.V.W. **PERSIA, PAST AND PRESENT.** Historical sketch of
Ragha, In spiegel memorial volume , Bombay 1908-P 237-245.
- 34- Sadeghi, KH. **A STUDY OF THE TEHRAN CONFERENCE OF 1943
TEHERAN,** 1978, VII+ 257 P. (dactyl off set). Tehran university, Center
for International Studies.
- 35 - Minorsky. V. **ENCYCLOPEDIA OF ISLAM,** 1913 -1936. E.J Brill 1987,
P. 1105-1108 -title. Raiy.

E-GEOGRAPHIE

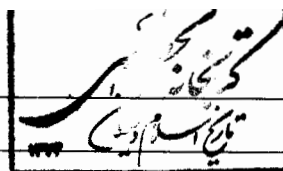
- 36- Adamec, L.W: **TEHRAN AND NORTHWESTERN IRAN.** Graz,
Akademisch. Druck and verlagsanstalt, 1976, XVII+73 P. 210 cartes.

- 22- Chodzko, A. **UNE EXCURSION DE TEHERAN AUR PYLES COSPIENNES FAITE AVEC SIR H. RAWLINSON.** Nouvelles annales des voyages Extraits des voyoges inedit , 1850, III+ 280 P.
- 23- Flandin Eugene. **TEHERAN, ISPAHAN CHIRAZ ET LE GOLFE PERSIQUE, PARIS , REVUE DES D EUX MONDES,** 1851 ,XII+ 585P.
- 24- Forbes, D. **THE HEART OF IRAN,** London 1963. 192 P.
- 25- Fraser, James Baillie. **FROM CONSTANTINOPLE TO TEHRAN.** London, 1838, 2 vols.
- 26- Fraser, James Baillie. **A WINTERS JOURNEY (TATAR),FROM CONSTANTINOPLE TO TEHRAN, WITH TRAVELS THROUGH VARIOUS PORTS OF PERSIA ,** etc. london , R. Bentley , 1838 , 2vols.
- 27- Gasteiger Khan, Ali. **VON TEHRAN NACH BELUDSCH** Reispiskizzon, Insberuck, 1882, 164 P., Carte.
- 28- Hirsch, Gaston. **TEHERAN,** Paris, Librairie Nouvelle, 1862, In 8. 36P.
- 29- Malle Mai. **IRAN MIT STADTFUHRER TEHRAN,** Munchen 1960.
- 30- Nicolson, V.M.**PASSENGER TO TEHRAN,** Harmonds worth, Benguin Books, 1943, 128 P.
- 31- Rosen, Countess Mand von. **PERSIAN PILGRIMAGE:** Being the

- 16- Sackville- west v. **PASSENGER TO TEHRAN**, london , L.& V. Voolf, 1926, VII+181 P.
- 17- Toncoigne, J.M.**A NARRATIVE OF A JOURNEY INTO PERSIA AND RESIDENCE AT TEHRAN:** Containing a descriptive itinerary from constatinople to the persian capita, also a variety of anecdote, Jilastrative of the history, commerce religion, manners customs of the inhabitants military policy of the government,Tranlated from the france..., London, W. Wright, 1820, XVI+ 402 P.
- 18- Vatan- Doust,Q. **IRANIAN HISTORY AND CULTURE: A** Biblographical Guide to the English sources- Washington ,Washington university , 1977, 47 P./ contient 509 etudes Sur L'Iran/.
- 19- West, Hon. Victoria Mary Sackville. **PASSENGER TO TEHRAN**.London,Leonard & virginia woolf The Hogarth press, 1926, 181 P./ PL.

B- RELATIONS DE VOYAGE

- 20- Abbott, keith Edward. **NARRATIVE OF JOURNEY FROM TABRIZ ALONG THE SHARE OF CASPIAN SEA TO TEHRAN**, 1843-4,/London/ , foriegn office miscellanea, 251 P.
- 21- Bujon, René . **NOTES ET SOURENIRS DE VOYOGÉ, TÉHÉRAN SAINT- PETERSBURG. PRÉCÉDE D'UNE LETTRE DE MME JANE DIEULOFOY**, 1900, 259 P.

SEVEDENIYA O PERSII (= Historical, Geographical and Statistical information about persia),SPB 1829, 52 P.,1map.

9-Lockhart, Laurence. **FAMOUS CITIES OF IRAN**, Brentford, w.Pearce & co ., 1939, 115p.,p1.

10- Lockhart, Laurence. **PERSIAN CITIES**, London Luzac and co., 1960 X+188 p.,p1.

11- Minorsky , Vladimir FedoroVitch. **IRANICA**, Twenty articles Tehran/ Hartford, Publication of the university of Tehran , 1964 XXVI+ 332 P., Plates ,Portrait.

12- Mirza. youel benjamin.**IRAN AND IRANIANS**,Being an account of the history, religion constitution and arts of the persian people, togeller with the story of their recent political crisisis bg Y.B. mirza.Baltimore, williams & wilking company 1913, 265 P., Biliography.

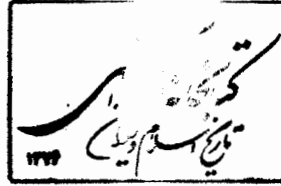
13 - pakravan.E. **VIEUX TEHERAN**, Proménade dans téhéran au siècle passe, Tehéran. Institut franco Iranian, 1950, in 8. 34 P. 2e ed. :1962.

14- ---- **TEHERAN** de Jadis, Geneve, Paris, Munich, Nagel, 1971, photos.

15- Piggot. J.**PERSIA ANCIENT & MODERN**. London, H.S.king & co., 1874, XVI+328 P.

A- GENERALITES

- 1- Bobek, Hans, **TEHRAN**, Wien, 1957.
- 2- Brugsch. H.G. **DIE MUSE IN TEHRAN**. Eine Auswahl Persischer Dishterstimmen aelterer und Jungerer zeit In deutscher Ilberstzung. Frankfurt, 1885.
- 3- Dieulafoy. M. **LA PERSE: HISTOIRE, GEOGRAPHIE RELIGIONS**, Paris, 1884.
- 4- Doncourt, de A.S. **LAPERSE: GEOGRAPHIE, HISTOIRE, MOEURS ET GOUVERNEMENT**. Lille, 1885.
- 5- Dznedadze, G.R. **BIBLIOGRAFIYA IRANA** (Istoriya) Tblisi, st. Mietsnerva, 1981, 364 p./Bibliographia bilingue, geogragien - russe, Comportant 1089 Titres de Livres et darticles Portant sur les relations entrel Iran et la Russie, UssR ... Jusqua 1975/.
- 6- Forbs, Duncan. **THE HEART OF IRAN**, London, Robert Hale/ 1963 /192 P. illus, Map.
- 7- Hourcade, B. et Richard, Y. (eds) **TÉHÉRAN, AU- DESOUS LE VOLCAN**. Paris, Autrement, 1987 , 24 P.
- 8- Kaftyrev, D. Istoricheskie. **GEOGRAFICHESKIE I STATISTICHESKIE**

۰۱۶
۱۹۵۵۱۵۶
۵۵۲۶۵

A BIBLIOGRAPHY OF RAIY

FOREIGN REFERENCES

دیرخانیا سائنس و فنون کونسل
کتابخانه مرکزی
شماره : ۹۹۰۶
تاریخ ثبت : ۷۵۱۲۹